תלמוד ירושלמי · סדר נזיקין

# תלמוד ירושלמי בבא בתרא

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

# תלמוד ירושלמי בבא בתרא

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/תלמוד-ירושלמי-בבא-בתרא/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

# תוכן העניינים


**פרק א** ..... 5
הלכה א ..... 5
הלכה ב ..... 5
הלכה ג ..... 5
הלכה ד ..... 6
הלכה ה ..... 6
**פרק ב** ..... 8
הלכה א ..... 8
הלכה ב ..... 8
הלכה ג ..... 9
הלכה ד ..... 10
הלכה ה ..... 10
הלכה ו ..... 11
הלכה ז ..... 11
הלכה ח ..... 11
הלכה ט ..... 11
הלכה י ..... 12
הלכה יא ..... 12
**פרק ג** ..... 13
הלכה א ..... 13
הלכה ב ..... 14
הלכה ג ..... 15
הלכה ד ..... 16
הלכה ה ..... 16
הלכה ו ..... 17
הלכה ז ..... 17
הלכה ח ..... 18
הלכה ט ..... 18
הלכה י ..... 18
הלכה יא ..... 19
**פרק ד** ..... 19
הלכה א ..... 19
הלכה ב ..... 20
הלכה ג ..... 20
הלכה ד ..... 20
הלכה ה ..... 21
הלכה ו ..... 21
הלכה ז ..... 21
הלכה ח ..... 22
**פרק ה** ..... 23
הלכה א ..... 23
הלכה ב ..... 25
הלכה ג ..... 25
הלכה ד ..... 26
הלכה ה ..... 26
**פרק ו** ..... 27
הלכה א ..... 27
הלכה ב ..... 28
הלכה ג ..... 29
הלכה ד ..... 29
**פרק ז** ..... 30
הלכה א ..... 30
הלכה ב ..... 30
הלכה ג ..... 31
הלכה ד ..... 31
**פרק ח** ..... 31
הלכה א ..... 31
הלכה ב ..... 33
הלכה ג ..... 34
הלכה ד ..... 34
הלכה ה ..... 35
הלכה ו ..... 36

הלכה ז ..... 36
הלכה ח ..... 37
הלכה ט ..... 38
**פרק ט** ..... 39
הלכה א ..... 39
הלכה ב ..... 40
הלכה ג ..... 40
הלכה ד ..... 41
הלכה ה ..... 42
הלכה ו ..... 42
הלכה ז ..... 43
הלכה ח ..... 44
הלכה ט ..... 44
**פרק י** ..... 44
הלכה א ..... 44
הלכה ב ..... 46
הלכה ג ..... 46
הלכה ד ..... 47
הלכה ה ..... 47
הלכה ו ..... 47
הלכה ז ..... 48
הלכה ח ..... 48
הלכה ט ..... 49
הלכה י ..... 49

# פרק א

## הלכה א

**משנה:** הַשּׁוּתָפִין שֶׁרָצוּ לַעֲשׂוֹת מְחִיצָה בֶּחָצֵר בּוֹנִין אֶת הַכּוֹתֶל בָּאֶמְצַע. מְקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לִבְנוֹת גָּוִיל גָּזִית כְּפִיסִין וּלְבֵינִים בּוֹנִים הַכֹּל כְּמִנְהַג הַמְּדִינָה. בַּגָּוִיל זֶה נוֹתֵן שְׁלֹשָׁה טְפָחִים וְזֶה נוֹתֵן שְׁלֹשָׁה טְפָחִים. בַּגָּזִית זֶה נוֹתֵן טְפָחַיִם וּמֶחֱצָה וְזֶה נוֹתֵן טְפָחַיִם וּמֶחֱצָה. בַּכְּפִיסִין זֶה נוֹתֵן טְפָחַיִם וְזֶה נוֹתֵן טְפָחַיִם. בַּלְּבֵינִים זֶה נוֹתֵן טֶפַח וּמֶחֱצָה וְזֶה נוֹתֵן טֶפַח וּמֶחֱצָה. לְפִיכָךְ אִם נָפַל הַכּוֹתֶל הַמָּקוֹם וְהָאֲבָנִים שֶׁל שְׁנֵיהֶן.

**הלכה:** הַשּׁוּתָפִין שֶׁרָצוּ לַעֲשׂוֹת מְחִיצָה כול'. הֵיךְ תַּנִּינָן תַּמָּן. אֵין חוֹלְקִין אֶת הֶחָצֵר עַד שֶׁיְּהֵא אַרְבַּע אַמּוֹת לָזֶה וְאַרְבַּע אַמּוֹת לָזֶה. אָמְרֵי. תַּמָּן בְּשֶׁאֵין שְׁנֵיהֶן רוֹצִין. בְּרַם הָכָא בְּשֶׁשְּׁנֵיהֶן רוֹצִין. וַאֲפִילּוּ תֵּימַר הָכָא בְּשֶׁאֵין שְׁנֵיהֶן רוֹצִין. רָצָה זֶה כּוֹפִין לָזֶה. אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן. כּוֹפִין בַּחֲצֵירוֹת וְאֵין כּוֹפִין בַּגִּנּוֹת. רִבִּי נָסָה סְבַר מֵימַר. בֶּחָצֵר שֶׁהִיא לְמַעֲלָה מִן הַגֵּג. אֲבָל גֵּג שֶׁהוּא לְמַעֲלָה מִן הֶחָצֵר כּוֹפִין. רִבִּי יוֹחָנָן סְבַר מֵימַר. בֶּחָצֵר שֶׁהִיא לְמַעֲלָה מִן הַגֵּג כּוֹפִין. אֲבָל גֵּג שֶׁהוּא לְמַעֲלָה מִן הֶחָצֵר אֵין כּוֹפִין.

## הלכה ב

**משנה:** וְכֵן בַּגִּינָּה מְקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לִגְדּוֹר יִגְדּוֹר. אֲבָל בַּבִּקְעָה מְקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ שֶׁלֹּא לִגְדּוֹר אֵין מְחַיְּבִין אוֹתוֹ אֶלָּא אִם רוֹצֶה כּוֹנֵס לְתוֹךְ שֶׁלּוֹ וּבוֹנֶה וְעוֹשֶׂה חָזִית מִבַּחוּץ. לְפִיכָךְ אִם נָפַל הַכּוֹתֶל הַמָּקוֹם וְהָאֲבָנִים שֶׁלּוֹ. וְאִם עָשׂוּ מִדַּעַת שְׁנֵיהֶם בּוֹנִים אֶת הַכּוֹתֶל בָּאֶמְצַע וְעוֹשִׂין חָזִית מִכָּאן וּמִכָּאן. לְפִיכָךְ אִם נָפַל הַכּוֹתֶל הַמָּקוֹם וְהָאֲבָנִים לִשְׁנֵיהֶן.

**הלכה:** וְכֵן בַּגִּינָּה כול'. תַּנֵּי. בַּגִּינָּה בֵּין מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לִגְדּוֹר בֵּין מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ שֶׁלֹּא לִגְדּוֹר כּוֹפִין. אֲבָל בַּבִּקְעָה מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לִגְדּוֹר כּוֹפִין. שֶׁלֹּא לִגְדּוֹר אֵין כּוֹפִין.

## הלכה ג

**משנה:** הַמְּקַיֵּף אֶת חֲבֵירוֹ מִשְּׁלֹשׁ רוּחוֹתָיו וְגָדַר אֶת הָרִאשׁוֹנָה וְאֶת הַשְּׁנִיָּיה וְאֶת הַשְּׁלִישִׁית אֵין מְחַיְּבִין אוֹתוֹ. רִבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר. אִם עָמַד וְגָדַר אֶת הָרְבִיעִית מְגַלְגְּלִין עָלָיו אֶת הַכֹּל. כּוֹתֶל חָצֵר שֶׁנָּפַל מְחַיְּבִין אוֹתוֹ לִבְנוֹתוֹ עַד אַרְבַּע אַמּוֹת. בְּחֻזְקַת שֶׁנָּתַן עַד שֶׁיְּבִיא רְאָיָיה שֶׁלֹּא נָתַן. מֵאַרְבַּע אַמּוֹת וּלְמַעְלָה אֵין מְחַיְּבִין אוֹתוֹ. סָמַךְ לוֹ כוֹתֶל אַחֵר אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נָתַן עָלָיו אֶת הַתִּקְרָה מְגַלְגְּלִין עָלָיו אֶת הַכֹּל. בְּחֻזְקַת שֶׁלֹּא נָתַן עַד שֶׁיְּבִיא רְאָיָיה שֶׁנָּתַן.

**הלכה:** הַמַּקִּיף אֶת חֲבֵירוֹ כול'. כּוֹתֶל חָצֵר שֶׁנָּפַל כול'. רַב חוּנָה אָמַר. וּבִלְבַד כְּשֶׁעָה שֶׁבָּנָה עַכְשָׁיו. דְּאִין הֲוָה בָּנֵי דְכִיפִּין בָּנֵי לָהּ דְּכִיפִּין. בְּרַם הָכָא הֲוָה בָּנֵי דְכִיפִּין וּבָנְתֵיהּ בְּלִיבְנִין גְּבֵי לֵיהּ כִּיפִּין וְכָל שָׁעָה דְּנָפִיל בָּנֵי לָהּ.

רִבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר. אִם עָמַד וְגָדַר הָרְבִיעִית מְגַלְגְּלִין עָלָיו אֶת הַכֹּל. רַב חוּנָא אָמַר. מְגַלְגְּלִין עָלָיו פְּשׁוּטוֹ שֶׁלְּכוֹתֶל.

עַד כְּדוֹן לְאַרְכּוֹ. לְרָחְבּוֹ. אָמַר רִבִּי נָסָא. כּוֹתֶל חָצֵר לֹא נַעֲשָׂה אֶלָּא לְהַצִּיל לוֹ. סָבְרִין מֵימַר. שֶׁאִם רָצָה לְקָרוֹת אֵינוֹ מַקָּרֶה. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי בֵּירִבִּי בּוּן. תִּיפְתָּר עַל יְדֵי מָרִישָׁיו.

## הלכה ד

**משנה:** כּוֹפִין אוֹתוֹ לִבְנוֹת בֵּית שַׁעַר וְדֶלֶת לֶחָצֵר. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר לֹא כָל הַחֲצֵירוֹת רְאוּיוֹת לִבֵּית שַׁעַר. כּוֹפִין אוֹתוֹ לִבְנוֹת לָעִיר חוֹמָה וּדְלָתַיִם וּבְרִיחַ. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר לֹא כָל הָעֲיָירוֹת רְאוּיוֹת לְחוֹמָה. כַּמָּה יְהֵא בָעִיר וְיהֵא כְאַנְשֵׁי הָעִיר. שְׁנַיִם עָשָׂר חוֹדֶשׁ. קָנָה בָהּ בֵּית דִּירָה הֲרֵי הוּא כְאַנְשֵׁי הָעִיר מִיָּד.

**הלכה:** כּוֹפִין אוֹתוֹ לִבְנוֹת כול'. אָמַר רִבִּי. כֵּינִי. אוֹרְחָא דְּמָאן דְּמִתְפַּרְנֵס מַבְנֵי לֵיהּ שׁוּר. שֶׁנֶּאֱמַר הוֹן עָשִׁיר קִרְיַת עִוּוֹז וגו'. תַּנֵּי. שָׁהָה שָׁם שְׁלֹשִׁים יוֹם הֲרֵי הוּא כְאַנְשֵׁי הָעִיר לְקוּפָּה. לִכְסוּת שִׁשָּׁה חֳדָשִׁים. לְפִסִים וּלְזִימִיּוֹת שְׁנַיִם עָשָׂר חוֹדֶשׁ. וּבָתַר כָּל הִלֵּין מִילִּין אִיתְמַר לְפִסִים וּלְזִימִיּוֹת שְׁנַיִם עָשָׂר חוֹדֶשׁ. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי בֵּירִבִּי בּוּן. לְחִיטֵּי הַפֶּסַח בֵּין לִישָּׁא בֵין לִיתֵּן.

## הלכה ה

**משנה:** אֵין חוֹלְקִין אֶת הֶחָצֵר עַד שֶׁיְּהֵא אַרְבַּע אַמּוֹת לָזֶה וְאַרְבַּע אַמּוֹת לָזֶה וְלֹא אֶת הַשָּׂדֶה עַד שֶׁיְּהֵא בָהּ תִּשְׁעַת קַבִּין לָזֶה וְתִשְׁעַת קַבִּין לָזֶה. רִבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר עַד שֶׁיְּהֵא בָהּ תִּשְׁעַת חֲצָאֵי קַבִּין לָזֶה וְתִשְׁעַת חֲצָאֵי קַבִּין לָזֶה. וְלֹא אֶת הַגִּנָּה עַד שֶׁיְּהֵא בָהּ חֲצִי קַב לָזֶה וַחֲצִי קַב לָזֶה. רִבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר בֵּית רוֹבַע. וְלֹא אֶת הַטְּרִיקְלִין וְלֹא אֶת הַמְּזוֹן וְלֹא אֶת הַשּׁוֹבָךְ וְלֹא אֶת הַטַּלִּית וְלֹא אֶת הַמֶּרְחָץ וְלֹא אֶת בֵּית הַבַּד עַד שֶׁיְּהֵא בָהֶן כְּדֵי לָזֶה וּכְדֵי לָזֶה. זֶה הַכְּלָל. כֵּל שֶׁיֵּחָלֵק וּשְׁמוֹ עָלָיו חוֹלְקִין וְאִם לָאו אֵין חוֹלְקִין. אֵימָתַי. בִּזְמַן שֶׁאֵין שְׁנֵיהֶם רוֹצִים. אֲבָל בִּזְמַן שֶׁשְּׁנֵיהֶן רוֹצִין אֲפִלּוּ בְפָחוּת יֵחָלוֹקוּ. וְכִתְבֵי הַקּוֹדֶשׁ אַף עַל פִּי שֶׁשְּׁנֵיהֶן רוֹצִין לֹא יֵחָלוֹקוּ.

**הלכה:** אֵין חוֹלְקִין אֶת הֶחָצֵר כול'. אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן אַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁאָמְרוּ חוּץ מֵאַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁלַּפְּתָחִים. וְתַנֵּי בַּר קַפָּרָא כֵּן. אֵין חוֹלְקִין אֶת הֶחָצֵר עַד שֶׁיְּהֵא בָהּ שְׁמוֹנָה אַמּוֹת לָזֶה וּשְׁמוֹנָה אַמּוֹת לָזֶה. אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן. אַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁאָמְרוּ לֹא שֶׁהֵן לוֹ לְקִינְיָן אֶלָּא

שֶׁיְּהֵא מַעֲמִיד בְּהֶמְתּוֹ לַשָּׂעָה וּפוֹרֵק חֲבִילָתוֹ. רִבִּי יוֹנָתָן מַקְשֵׁי. כְּלוּם אָמְרוּ אַרְבַּע אַמּוֹת אֶלָּא שֶׁיְּהֵא מַעֲמִיד בְּהֶמְתּוֹ וּפוֹרֵק חֲבִילָתוֹ לַשָּׂעָה. אַשְׁכַּח תַּנֵּי. אַף חוּלְיַית הַבּוֹר יֵשׁ לָהּ אַרְבַּע אַמּוֹת. דְּבֵי רִבִּי יַנַּאי אָמְרֵי. אַף בֵּית הַתַּרְנוֹגַלִּין יֵשׁ לָהֶן אַרְבַּע אַמּוֹת.

רִבִּי יוֹחָנָן בְּשֵׁם רִבִּי בַּנָּיָיה. בַּכֹּל הַשּׁוּתָפִין מַמְחִין זֶה עַל זֶה בָּחָצֵר חוּץ מִן הַכְּבִיסָה מִפְּנֵי כְּבוֹד בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל. אָמַר רִבִּי מַתַּנְיָה. הָדָא דְתֵימַר. בְּמָקוֹם שֶׁהַנָּשִׁים מְכַבְּסוֹת. אֲבָל מְקוֹם שֶׁהָאֲנָשִׁים מְכַבְּסִין לֹא בְדָא. וְדָא דְתֵימַר. חוּץ מִן הַכְּבִיסָה מִפְּנֵי כְּבוֹד בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל. בְּרַם בְּאַרְבַּע אַמּוֹת דְּנַפְשֵׁיהּ מַמְחֵי הוּא בְיָדֵיהּ. וְדָא דְתֵימַר. בַּכֹּל שׁוּתָפִין מַמְחִין זֶה עַל זֶה בָּחָצֵר. בְּכָל הֶחָצֵר. בְּרַם בְּאַרְבַּע אַמּוֹת דְּחַבְרֵיהּ לֹא מַמְחֵי בְיָדֵיהּ. וְאִם הָיָה הַמָּקוֹם מְנֻדָּרוֹן אֲפִילּוּ בְּאַרְבַּע אַמּוֹת דְּחַבְרֵיהּ מַמְחֵי בְיָדֵיהּ. דּוּ יְכִיל מֵימַר לֵיהּ. אַתְּ שְׁפִיךְ גַּוּ דִּידָךְ וְהוּא נְחִית גַּוּ דִּידִי.

רִבִּי יוֹחָנָן בְּשֵׁם רִבִּי לָעְזָר בַּרְבִּי שִׁמְעוֹן. מִי שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה לְעָרֵב נִכְנָסִין לְבֵיתוֹ וּמְעָרְבִין לוֹ בְּעַל כּוֹרְחוֹ. וְהָא תַנֵּי. וְהוּא אֵינוֹ רוֹצֶה לְעָרֵב. אֵינוֹ מְמָאֵן נִכְנָסִין לְבֵיתוֹ וּמְעָרְבִין לוֹ עַל כּוֹרְחוֹ. מִפְּנֵי שֶׁאֵין מְמָאֵן. אֲבָל אִם הָיָה מְמָאֵן לֹא. וְתַנֵּי כֵן. כּוֹפִין הֵן בְּנֵי הַמָּבוֹי זֶה אֶת זֶה לַעֲשׂוֹת לָהֶן לֶחִי וְקוֹרָה לַמָּבוֹי. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי בֵּירִבִּי בּוּן. לֹא שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה לְעָרֵב. אֶלָּא מְנֻפָּשׁ בִּישָׁא לָא בָּעֵי מְעָרְבָא.

רַב חוּנָה אָמַר. חָצֵר מִתְחַלֶּקֶת לַפְּתָחִין. אָמַר רַב חִסְדָּא. לַזְּבָלִין הִיא מַתְנִיתָא. וְתַנֵּי כֵן. בְּכִירָה טָפַח בַּזְּבָלִין לְפִי פְּתָחִים. בְּאֶכְסֶדְרָה לְפִי אָדָם. הוֹ חֲצֵירוֹת שֶׁהָיוּ מִשְׁתַּמְּשׁוֹת בָּאַמָּה וְנִתְקַלְקְלָה. כּוּלָּם מְתַקְּנוֹת עִם הָעֶלְיוֹנָה. וְהָעֶלְיוֹנָה מְתַקֶּנֶת כְּנֶגְדָּהּ וְהַשְּׁאָר עִם הַשְּׁנִיָּה. וְהַשְּׁנִיָּיה מְתַקֶּנֶת כְּנֶגְדָּהּ וְהַתַּחְתּוֹנָה מְתַקֶּנֶת עִם כּוּלָּם וּמִתְקֶנֶת כְּנֶגְדָּהּ. חֲמִשָּׁה דִיוֹטוֹת שֶׁהָיוּ מִשְׁתַּמְּשׁוֹת בַּבַּיִת וְנִתְקַלְקֵל. כּוּלָּהֶם מְתַקְּנוֹת עִם הַתַּחְתּוֹנָה. וְהַתַּחְתּוֹנָה מְתַקֶּנֶת כְּנֶגְדָּהּ וְהַשְּׁאָר עִם הַשְּׁנִיָּיה. וְהַשְּׁנִיָּיה מְתַקֶּנֶת כְּנֶגְדָּהּ. וְהָעֶלְיוֹנָה מְתַקֶּנֶת כְּנֶגְדָּהּ וּמִתְקֶנֶת עִם כּוּלָּם. הָיוּ עֲשׂוּיִן לִגְשָׁמִים יְכוֹלִין לִמְחוֹת בְּיָדָן לִכְבִיסָה. לִכְבִיסָה אֵין יְכוֹלִין לִמְחוֹת בְּיָדָן לִגְשָׁמִים.

וְכִתְבֵי הַקּוֹדֶשׁ אַף עַל פִּי שֶׁשְּׁנֵיהֶן רוֹצִין לֹא יַחֲלוֹקוּ. אָמַר רִבִּי הוֹשַׁעְיָה. כְּגוֹן תְּהִילִּים וְדִבְרֵי הַיָּמִים. אֲבָל תְּהִילִּין בְּתְהִילִּין חוֹלְקִין. אָמַר רִבִּי עוּקְבָה. אֲפִלּוּ תְּהִילִּים בְּתְהִילִּים אֵין חוֹלְקִין. שֶׁמִּתּוֹךְ שֶׁאֵין חוֹלְקִין אֵילּוּ בְאֵין וְקוֹרִין בָּאֵילּוּ וְאֵילּוּ בָאֵין וְקוֹרִין בָּאֵילּוּ.

# פרק ב

## הלכה א

**משנה:** לֹא יַחֲפוֹר אָדָם בּוֹר סָמוּךְ לְבוֹרוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ וְלֹא שִׂיחַ וְלֹא מְעָרָה וְלֹא אַמַּת הַמַּיִם וְלֹא נִבְרֶכֶת הַכּוֹבְסִין אֶלָּא אִם כֵּן הִרְחִיק מִכּוֹתֶל חֲבֵירוֹ גּוֹ טְפָחִים וְסָד בְּסִיד. מַרְחִיקִין אֶת הַגֶּפֶת וְאֶת הַזֶּבֶל וְאֶת הַמֶּלַח וְאֶת הַסִּיד וְאֶת הַסִּלְעִים מִכּוֹתְלוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ גּוֹ טְפָחִים אוֹ סָד בְּסִיד. מַרְחִיקִין אֶת הַזְּרָעִים וְאֶת הַמַּחֲרֵישָׁה וְאֶת מֵי רַגְלַיִם מִן הַכּוֹתֶל גּוֹ טְפָחִים. מַרְחִיקִין אֶת הָרֵחַיִם גּוֹ מִן הַשֶּׁכֶב שֶׁהֵן אַרְבָּעָה מִן הָרֶכֶב וְאֶת הַתַּנּוּר גּוֹ מִן הַכְּלָיָיא שֶׁהֵן אַרְבָּעָה מַן הַשָּׁפָה.

**הלכה:** לֹא יַחֲפוֹר אָדָם בּוֹר כול'. כֵּינִי מַתְנִיתָא לֹא יַחֲפוֹר אָדָם בּוֹר סָמוּךְ לְכוֹתֶל בּוֹרוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ. וְלֹא שִׂיחַ וְלֹא מְעָרָה וְלֹא אַמַּת הַמַּיִם וְלֹא נִבְרֶכֶת שֶׁל כּוֹבְסִין אֶלָּא אִם כֵּן הִרְחִיק מִן כּוֹתְלוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים וְסָד בְּסִיד. אִם סָד בְּסִיד כָּל שֶׁהוּא. אִם לֹא סָד בְּסִיד שְׁלֹשָׁה טְפָחִים. מֵהָדָא. מַרְחִיקִין הַגֶּפֶת וְהַזֶּבֶל וְהַמֶּלַח וְהַסִּיד וְהַסִּלְעִים מִכּוֹתֶל חֲבֵירוֹ גּוֹ טְפָחִים אוֹ סָד בְּסִיד. הָכָא אַתְּ מַר. מִפְּנֵי שֶׁהַסִּלְעִין מַרְתִּיחִין. וָכָא אַתְּ מַר. אֵין מַרְתִּיחִין. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי. כָּאן וְכָאן אֵין הַסִּלְעִים מַרְתִּיחִין. אֶלָּא מִפְּנֵי שֶׁעוֹשִׂין עָפָר תּוֹחֵחַ וּמַלְקִין אֶת אַרְצוֹת הַכּוֹתֶל.

תַּנֵּי. בְּצוֹנָם מוּתָּר. וְהֵיךְ אָמְרִין. רִבִּי יוֹחָנָן נָפַק מִכְּנִישְׁתָּא וְשָׁפַךְ מַיִם לוֹחֲרֵי תַּרְעָא. וְלָא יָדְעִין אִי מִשּׁוּם דַּהֲוָה צוֹנָם וְאִין מִשּׁוּם דַּהֲוָה בֵּיהּ צַעַר וְלָא הֲוָה יְכִיל מְסוּבָּר.

הָדָא דְתֵימַר. בְּרִיחַיָּא דְתַמָּן. בְּרַם בְּרֵיחַיָּא דִידָן שְׁלֹשָׁה מִן הָאִיצְטְרוֹבִיל שֶׁהֵן אַרְבָּעָה מִן הַקֶּלֶת. וְאֶת הַתַּנּוּר גּוֹ מִן הַכְּלָיָיא שֶׁהֵן דּוֹ מַן הַשָּׁפָה. רִבִּי יוּדָן בֶּן פָּזִי אָמַר. מִן הַשָּׁפָה הַחִיצוֹנָה וְלִפְנִים. וְרַבָּנִן אָמְרֵי. מִן הַשָּׁפָה הַפְּנִימִית וְלַחוּץ. הָיָה עָשׂוּי כְּשׁוֹבָךְ מָהוּ. נִישְׁמְעִינָהּ מֵהָדָא. רִבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר. עַד שֶׁתְּהֵא תַחְתָּיו מַעֲזִיבָה גּוֹ טְפָחִים וּבְכִירָה טֶפַח. וְכִירָה לֹא כְמִין שׁוֹבַךְ הִיא עֲשׂוּיָה. וְתֵימַר. בֵּין מִלְמַעֲלָן בֵּין מִלְמַטָּן טֶפַח. וָכָא בֵּין מִלְמַעֲלָן בֵּין מִלְמַטָּן גּוֹ טְפָחִים.

## הלכה ב

**משנה:** לֹא יַעֲמִיד אָדָם תַּנּוּר בְּתוֹךְ הַבַּיִת אֶלָּא אִם כֵּן יֵשׁ עַל גַּבָּיו גּוֹבַהּ אַרְבַּע אַמּוֹת. הָיָה מַעֲמִידוֹ בָּעֲלִייָה עַד שֶׁיְּהֵא תַחְתָּיו מַעֲזִיבָה גּוֹ טְפָחִים וּבְכִירָה טֶפַח. וְאִם הִזִּיק מְשַׁלֵּם מַה שֶׁהִזִּיק. רִבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר לֹא אָמְרוּ כָל הַשִּׁיעוּרִים הָאֵילּוּ אֶלָּא שֶׁאִם הִזִּיק יְהֵא פָּטוּר מִלְּשַׁלֵּם.

**הלכה**: לֹא יַעֲמִיד אָדָם כּוּל'. תַּנֵּי. וְלֹא שֶׁלְּנַפָּחִין. תַּנֵּה רַב קַרְנָא. אֵין הֲוָה כְּגוֹן קֵינִי אוֹ כְנַפָּח מִתְחִילָה מוּתָּר. כְּנֶגֶד דִּירָתוֹ מָהוּ. אָמַר רִבִּי אָחָא. כָּל שֶׁכֵּן כְּנֶגֶד דִּירָתוֹ. אָמַר רִבִּי יוֹנָתָן. הַמַּזִּיק אֵין לוֹ חֲזָקָה. רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר. מַמְחֵיי רַבָּנִין בְּעָשָׁן תְּדִיר. כְּהָדָא חְדָא אִיתָא הֲוָות מְדְלְקָה חוֹלִין תְּחוֹת רִבִּי אִילְפַּיי. אִיבְּעָה מַמְחַיָיא בְיַדְהוּ. אָתָא עוֹבְדָא קוֹמֵי רִבִּי נָסָה. אָמַר. לֹא אָמְרוּ אֶלָּא בְּעָשָׁן תְּדִיר.

## הלכה ג

**משנה**: לֹא יִפְתַּח אָדָם חֲנוּת שֶׁל נַחְתּוֹמִין וְשֶׁל צַבָּעִין תַּחַת אוֹצָרוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ וְלֹא רֶפֶת בָּקָר. בֶּאֱמֶת בַּיַּיִן הִתִּירוּ אֲבָל לֹא רֶפֶת בָּקָר. חֲנוּת שֶׁנִּבְחֲצָר יָכוֹל הוּא לְמַחוֹת בְּיָדוֹ וְלוֹמַר לוֹ אֵינִי יָכוֹל לִישַׁן מִקּוֹל הַנַּכְנָסִין וּמִקּוֹל הַיּוֹצְאִים. עוֹשֶׂה כֵלִים יוֹצֵא וּמוֹכֵר בְּתוֹךְ הַשּׁוּק אֲבָל אֵינוֹ יָכוֹל לְמַחוֹת בְּיָדוֹ וְלוֹמַר לוֹ אֵינִי יָכוֹל לִישַׁן מִקּוֹל הַפַּטִּישׁ וְלֹא מִקּוֹל הָרֵחַיִם וְלֹא מִקּוֹל הַתִּינוֹקוֹת.

**הלכה**: לֹא יִפְתַּח אָדָם כּוּל'. רִבִּי יַעֲקֹב בַּר אָחָא פָּנִי חַד חֲלִיטָר מִן אִיסְטִיב לְאִיסְטִיב. רִבִּי אֶבְדּוּמִי אֲחִי רִבִּי יוֹסֵי הֲוָה חַד חֲלִיטָר שָׂרִי תַּחְוּתּוֹהִי. עֲבַר רִבִּי אָחָא וְלֹא מָחָא. אָמַר. רַבָּנִן עָבְרִין וְלָא מַחְוֵי. כְּעַס עֲלוֹי רִבִּי אָחָא. אִיבְּאֲשׁ רִבִּי אֶבְדּוּמִי אֲחִי רִבִּי יוֹסֵה אִיבְּאֲשׁ. סְלִיק רִבִּי יוֹסֵי מְבַקֵּרְתֵּיהּ. אָמַר. אֵיזִיל וְאִיבְּעִי מִינֵּיהּ. אֲזַל וְמַר בֵּי דִינָא וְרַחֵם עֲלוֹי בֵי דִינָא וַעֲתַר לֵיהּ תַּכְרִיכִין.

חַד בַּר נַשׁ זְבִין כָּל דִּרְתֵּיהּ. שִׁייֵר בָּהּ חַד מִסְטוּבָא וַהֲוָה עָלִיל וְיָתִיב לֵיהּ עֲלֵיהּ. אָתָא עוֹבְדָא קוֹמֵי רִבִּי יוֹנָה בִּירִבִּי יוֹסֵי. אָמְרִין. לָא כוֹלָא מִינָּךְ מֵיעַל וְיתִיב עֲלֵיהּ וַחֲמֵי מֵיעַל וּנְפַק גַּו בֵּיתֵיהּ. חַד בַּר נַשׁ זְבִין פַּלְגָּא דְרָתֵיהּ שִׁייֵר בָּהּ חַד נַחְתּוֹמָר. אָתָא עוֹבְדָא קוֹמֵי רִבִּי יוֹנָה וְרִבִּי יוֹסֵי. אָמְרִין. אַתְּ אֶתְּ עֲלוֹי הוּא לָא אַתָּא עָלָךְ. וְתַנֵּי כֵן. אִם קָדְמָה הָרֶפֶת אוֹ חֲנוּת לְאוֹצָר אֵין יָכוֹל לְמַחוֹת.

תַּנֵּי. בֶּאֱמֶת בַּיַּיִן הִתִּירוּ אַף עַל פִּי שֶׁמְּמַעֲטוֹ. אֶלָּא שֶׁמַּשְׁבִּיחוֹ. רַב הוֹשַׁעְיָה כַּד שְׁמַע הָדֵין תַּנָּייָה יְהַב חַמְרֵיהּ גַּו אִגְרֵיהּ דְּבָנֵי. אַסְרֵיהּ חַמְרֵיהּ. אָמַר. הַמִּשְׁנָה הִיטְעָתִי. לֹא שֶׁהִיטְעָתִי הַמִּשְׁנָה אֶלָּא דְּרִיחָא דְבָנֵי מַסְרֵי חַמְרֵיהּ.

תַּנֵּי. לְשִׁכֵּינוֹ יָכוֹל לַחֲזוֹר בּוֹ. מִשֶּׁקִּיבֵּל עָלָיו אֵינוֹ יָכוֹל לַחֲזוֹר בּוֹ. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר. אַף מִשֶּׁקִּיבֵּל עָלָיו יָכוֹל לַחֲזוֹר בּוֹ. דּוּ יְכִיל מֵימַר לֵיהּ. אִינּוּן אָזְלִין וְאַתְיָין לְהָכָא בְּעַיִין לָךְ וְלָא מַשְׁכְּחִין לָךְ וּמַרְבִּין עָלֵינוּ הַדֶּרֶךְ. רִבִּי חֲנִינָה וְרִבִּי מָנָא. חַד אָמַר. מָהוּ לְשִׁכֵּינוֹ. מִישְׁרִיתֵיהּ גַּו דִּרְתֵּיהּ. מִשֶּׁקִּיבֵּל עָלָיו אֵין יָכוֹל לַחֲזוֹר בּוֹ. רַב הוּנָא אָמַר. מָהוּ לְשִׁכֵּינוֹ. מִיפְתַּח לֵיהּ חֲנוּת. מִשֶּׁקִּיבֵּל עָלָיו אֵין יָכוֹל לַחֲזוֹר בּוֹ. אַתְיָיא דְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן

גַּמְלִיאֵל כְּרִבִּי מֵאִיר. דְּתַנִּינָן תַּמָּן. וְעַל כּוּלָּן אָמַר רִבִּי מֵאִיר. אַף עַל פִּי שֶׁהִתְנָה עִמָּהּ יְכוֹלָה הִיא שֶׁתֹּאמַר. סְבוּרָה הָיִיתִי שֶׁאֲנִי יְכוֹלָה לְקַבֵּל וְעַכְשָׁיו אֵינִי יְכוֹלָה.

אֲבָל אֵינוֹ יָכוֹל לְמַחוֹת וְלוֹמַר לוֹ. אֵינִי יָכוֹל לִישַׁן מִקּוֹל הַפַּטִּישׁ וְלֹא מִקּוֹל הָרֵחַיִם אוֹ מִקּוֹל הַתִּינוֹקוֹת. אִילֵּין דְּמַלְפִּין טַלָּיֵא וְאִילֵּין דְּעָבְדִין מסוגין אִילֵּין לְאִילֵּין יָכְלִין חַבְרֵיהוֹן לְמִימְחֵי בִּידֵיהוֹן. דּוּ יְכִיל מֵימַר לֵיהּ. אִינּוּן אָזְלִין וְאַתְיָין בָּעֵיי לָךְ וְלָא מַשְׁכְּחִין יָתָךְ וְהֵן מַרְבִּין עָלֵינוּ אֶת הַדֶּרֶךְ. אִילֵּין צַיפּוֹרְאֵי מַמְחִין אִילֵּין לְאִילֵּין מְסַמְּרֵיה דְּנָוולַיָּה. הוֹרֵי רִבִּי אַבִּימִי בַּר טוֹבִי מִיתֵּן חַד נָוול בֵּין כּוֹתֶל לְכוֹתֶל. הוֹרֵי רִבִּי יִצְחָק בַּר חֲקוּלָה מְרַחֲקִת אִילֵּין מָרוּשְׁתִּיָּה מִכּוֹתְלָא דּוּ אַמּוֹת. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי בֵּירִבִּי בּוּן. אִילֵּין עָמוּדַיָּא דְּרַכִּינִין מִכּוֹח קְרִיַּת אִינּוּן רַכִּינִין. שׁוּרָא דְּחַמְרָא מִן קָל גְּוֵרי פַּרְסַיָּיא נְפַל.

## הלכה ד

**משנה:** מִי שֶׁהָיָה כּוֹתְלוֹ סָמוּךְ לְכוֹתֶל חֲבֵירוֹ לֹא יִסְמוֹךְ לוֹ כוֹתֶל אַחֵר אֶלָּא אִם כֵּן הִרְחִיק מִמֶּנּוּ אַרְבַּע אַמּוֹת. וּבַחֲלוֹנוֹת מִלְמַעְלָן וּמִלְמַטָּן וּמִכְּנֶגְדָּן אַרְבַּע אַמּוֹת.

**הלכה:** מִי שֶׁהָיָה כּוֹתְלוֹ כול׳. דְּבֵי רִבִּי יַנַּאי אָמְרֵי. בְּבָאִין לְיַישֵׁב עִיר בַּתְּחִילָּה הִיא מַתְנִיתָא. אָמַר רִבִּי לָא. בְּכוֹתֶל אָטוּם הִיא מַתְנִיתָא. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי. בְּכוֹתֶל סוֹדְמִין הִיא מַתְנִיתָא. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי בֵּירִבִּי בּוּן. מַתְנִיתָא אָמְרָה כֵן. וּבַחֲלוֹנוֹת בֵּין מִלְמַעְלָן בֵּין מִלְמַטָּן בֵּין מִכְּנֶגְדָּן אַרְבַּע אַמּוֹת. מִלְמַעְלָן דּוּ אַמּוֹת שֶׁלֹּא יְהֵא עוֹמֵד וְרוֹאֶה. מִלְמַטָּן דּוּ אַמּוֹת שֶׁלֹּא יְהֵא עוֹמֵד וְרוֹאֶה. מִכְּנֶגְדָּן שֶׁלֹּא יַאֲפִיל אֶת הַצְּדָדִין. וְתַנֵּי כֵן. מַרְחִיקִין הַכּוֹתֶל מִן הַחָלוֹן כְּמִלֹּא חָלוֹן.

## הלכה ה

**משנה:** מַרְחִיקִין אֶת הַסּוּלָּם מִן הַשּׁוֹבָךְ אַרְבַּע אַמּוֹת כְּדֵי שֶׁלֹּא תִקְפּוֹץ הַנְּמִיָּה. וְאֶת הַכּוֹתֶל מִן הַמַּזְחֵילָה אַרְבַּע אַמּוֹת כְּדֵי שֶׁיְּהֵא זוֹקֵף אֶת הַסּוּלָּם. מַרְחִיקִין אֶת הַשּׁוֹבָךְ מִן הָעִיר חֲמִשִּׁים אַמָּה וְלֹא יַעֲשֶׂה אָדָם שׁוֹבָךְ בְּתוֹךְ שֶׁלּוֹ אֶלָּא אִם כֵּן יֵשׁ לוֹ חֲמִשִּׁים אַמָּה לְכָל רוּחַ. רִבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר בֵּית אַרְבַּעַת כּוֹרִין מְלֹא שֶׁגֶר הַיּוֹנָה. וְאִם לְקָחוֹ אֲפִילוּ בֵּית רוֹבַע הֲרֵי הוּא בְּחֶזְקָתוֹ.

**הלכה:** מַרְחִיקִין אֶת הַסּוּלָּם כול׳ עַד כְּחֶזְקָתוֹ. אָמַר רִבִּי לָעְזָר. הָדָא דְתֵימַר לְיָמִין. אֲבָל לִשְׂמֹאל זוֹקֵף מִיָּד.

הָכָה אַתְּ מַר. נִ אַמָּה וּלְהַלָּן אַתְּ מַר. לֹ׳ רִיס. אָמַר רִבִּי יוֹסֵה בֵּירִבִּי בּוּן. לְעִנְיַין לִרְעוֹת רוֹעָה הִיא נִ אַמָּה. לֶעְנְיַין לִפְרוֹחַ פּוֹרַחַת אֲפִילוּ עַד דּוּ מִיל.

## הלכה ו

**משנה:** נִיפּוּל הַנִּמְצָא בְתוֹךְ חֲמִשִּׁים אַמָּה הֲרֵי הוּא שֶׁל בַּעַל הַשּׁוֹבָךְ חוּץ מֵחֲמִשִּׁים אַמָּה הֲרֵי הוּא שֶׁל מוֹצְאוֹ. נִמְצָא בֵין שְׁנֵי שׁוֹבְכוֹת קָרוֹב לָזֶה שֶׁלּוֹ וְלָזֶה שֶׁלּוֹ. מֶחֱצָה עַל מֶחֱצָה שְׁנֵיהֶן יַחֲלוֹקוּ.

**הלכה:** נִיפּוּל הַנִּמְצָא בְתוֹךְ חֲמִשִּׁים אַמָּה כול'. הָדָא דְתֵימַר. בְּשֶׁאֵין דֶּרֶךְ הָרַבִּים מַפְסֶקֶת בֵּינָתַיִים. אֲבָל בִּזְמַן שֶׁמַּפְסֶקֶת לֹא בְדָא. הָדָא יַלְפָּה מֵהַהִיא וְהַהִיא יִלְפָּה מֵהָדָא. הָדָא יַלְפָּה מֵהַהִיא. שֶׁאִם הָיוּ שְׁנַיִם שֶׁחַייָב לְהַכְרִיז. וְהַהִיא יַלְפָּה מֵהָדָא. שֶׁאִם הָיוּ גּוֹ שֶׁהוּא שֶׁל מוֹצְאוֹ.

## הלכה ז

**משנה:** מַרְחִיקִין אֶת הָאִילָן מִן הָעִיר עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ אַמָּה וְהֶחָרוּב וְהַשִּׁיקְמָה חֲמִשִּׁים אַמָּה. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר כָּל אִילָן סְרָק חֲמִשִּׁים אַמָּה. אִם הָעִיר קָדְמָה קוֹצֵץ וְאֵינוֹ נוֹתֵן דְּמִים. וְאִם הָאִילָן קָדַם קוֹצֵץ וְנוֹתֵן דְּמִים. סָפֵק זֶה קָדַם וְזֶה קָדַם קוֹצֵץ וְאֵינוֹ נוֹתֵן דָּמִים. מַרְחִיקִין גּוֹרֶן קְבוּעָה מִן הָעִיר חֲמִשִּׁים אַמָּה. לֹא יַעֲשֶׂה אָדָם גּוֹרֶן קְבוּעָה בְתוֹךְ שֶׁלּוֹ אֶלָּא אִם כֵּן יֵשׁ לוֹ חֲמִשִּׁים אַמָּה לְכָל רוּחַ. מַרְחִיק מִנְּטִיעוֹתָיו שֶׁל חֲבֵירוֹ וּמִנִּירוֹ כְּדֵי שֶׁלֹּא יַזִּיק.

**הלכה:** מַרְחִיקִין אֶת הָאִילָן מִן הָעִיר כול'. מִשֵּׁם שֶׁעוֹמֵד וּמַאֲפִיל אוֹ מִשֵּׁם שֶׁנִּיאוֹ רַע. מַה מַפְקָה מִבֵּינֵיהוֹן. הָיָה עוֹמֵד בְּתוֹךְ שֶׁלּוֹ. אֵין תֵּימַר מִשֵּׁם שֶׁעוֹמֵד וּמַאֲפִיל. בְּתוֹךְ שֶׁלּוֹ מוּתָּר. וְאֵין תֵּימַר מִשֵּׁם שֶׁנִּיאוֹ רַע. אֲפִילּוּ בְתוֹךְ שֶׁלּוֹ אָסוּר.

## הלכה ח

**משנה:** מַרְחִיקִין אֶת הַנְּבֵילוֹת וְאֶת הַקְּבָרוֹת וְאֶת הַבּוֹרְסְקִי מִן הָעִיר חֲמִשִּׁים אַמָּה וְאֵין עוֹשִׂין בּוֹרְסְקִי אֶלָּא לְמִזְרַח הָעִיר. רִבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר לְכָל רוּחַ הוּא עוֹשֶׂה חוּץ מִמַּעֲרָבָה וּמַרְחִיק חֲמִשִּׁים אַמָּה.

**הלכה:** מַרְחִיקִין אֶת הַנְּבֵילוֹת כול'. רִבִּי אַבָּהוּ בְשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. עַד מָקוֹם שֶׁעוֹשֶׂה גֶּלֶד. דְּבֵית רִבִּי יַנַּאי אָמְרֵי. עַד מָקוֹם שֶׁעוֹמֵד וּמְרִיחַ. וְתַנֵּי כֵן. רִבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר. לְכָל רוּחַ הוּא עוֹשֶׂה וּמַרְחִיק חוּץ מִן הַמַּעֲרָבָה מִפְּנֵי שֶׁהִיא תְדִירָה. רִבִּי מָנָא הֲוָה מְהַלֵּךְ עִם מוּכֵּי שְׁחִין. אֲמַר לֵיהּ אָבִיי. לָא תַּהֲלוֹךְ מִמְּדִינְחֵיהּ אֶלָּא מִמַּעֲרֵבֵיהּ.

## הלכה ט

**משנה:** מַרְחִיקִין אֶת הַמִּשְׂרָה מִן הַיָּרָק וְאֶת הַכְּרִישִׁין מִן הַבְּצָלִים וְאֶת הַחַרְדָּל מִן הַדְּבוֹרִים. רִבִּי יוֹסֵי מַתִּיר בַּחַרְדָּל.

**הלכה:** מַרְחִיקִין אֶת הַמִּשְׁרָה כול'. תַּנֵּי. מַרְחִיקִין אֶת הַבָּצֶלֶת מִן הַכִּרְישִׁין. וְרִבִּי לָעְזָר בְּרִבִּי שִׁמְעוֹן מַתִּיר. אָמַר רִבִּי יַעֲקֹב בֶּן דּוֹסַאי. מִגּוֹ אִילֵּין מַתְנִיתָא. כְּשֵׁם שֶׁזֶּה מַרְחִיק זֶה מִזֶּה כָּךְ זֶה מַרְחִיק זֶה מִזֶּה. רִבִּי אַבָּהוּ בְשֵׁם רִבִּי יוֹסֵי בֶּן חֲנִינָה. מִפְּנֵי שֶׁפִּי הַדְּבוֹרִים חַד וּמַחֲרִיבוֹת הַדֶּבֶשׁ.

## הלכה י

**משנה:** מַרְחִיקִין אֶת הָאִילָן מִן הַבּוֹר עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ אַמָּה וְהֶחָרוּב וְהַשִּׁיקְמָה חֲמִשִּׁים אַמָּה בֵּין מִלְּמַעְלָה בֵּין מִן הַצַּד. אִם הַבּוֹר קָדַם קוֹצֵץ וְנוֹתֵן דָּמָיו וְאִם הָאִילָן קָדַם לֹא יָקוֹץ. סָפֵק זֶה קָדַם וְסָפֵק זֶה קָדַם לֹא יָקוֹץ. רִבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר אַף עַל פִּי שֶׁהַבּוֹר קָדַם אֶת הָאִילָן לֹא יָקוֹץ שֶׁזֶּה חוֹפֵר בְּתוֹךְ שֶׁלּוֹ וְזֶה נוֹטֵעַ בְּתוֹךְ שֶׁלּוֹ. לֹא יִטַּע אָדָם אִילָן סָמוּךְ לִשְׂדֵה חֲבֵירוֹ אֶלָּא אִם כֵּן הִרְחִיק מִמֶּנּוּ דֹּ֤ אַמּוֹת אֶחָד גְּפָנִים וְאֶחָד כָּל אִילָן. הָיָה גָּדֵר בֵּינְתַיִם זֶה סוֹמֵךְ לְגָדֵר וְזֶה סוֹמֵךְ לְגָדֵר. הָיוּ שָׂרָשָׁיו יוֹצְאִין לְתוֹךְ שְׂדֵה חֲבֵירוֹ מַעֲמִיק גּ֤ טְפָחִים כְּדֵי שֶׁלֹּא יְעַכֵּב אֶת הַמַּחֲרֵישָׁה. הָיָה חוֹפֵר בּוֹר וְשִׂיחַ וּמְעָרָה קוֹצֵץ וְיוֹרֵד וְהָעֵצִים שֶׁלּוֹ.

**הלכה:** מַרְחִיקִין אֶת הָאִילָן כול'. לֹא יִטַּע אָדָם כול'. רִבִּי יַעֲקֹב בַּר אִידִי בְּשֵׁם רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי. טַעֲמוֹן דְּרַבָּנִין. מִפְּנֵי שֶׁיְּיַשּׁוּב הָעוֹלָם בַּבּוֹרוֹת. שִׁמְעוֹן בַּר וָוה אָמַר בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. כָּךְ מֵשִׁיב רִבִּי יוֹסֵי לַחֲכָמִים. כְּמָה דְאִית לְכוֹן יִישּׁוּב הָעוֹלָם בַּבּוֹרוֹת אוּף אֲנָא אִית לִי יִישּׁוּב הָעוֹלָם בָּאִילָנוֹת.

[רִבִּי יוֹסֵה בְשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. אֵין שָׂרָשִׁים לְעִינַיִן הַבִּיכּוּרִים כְּלוּם.] אָמַר רִבִּי יוֹסֵי. וְיֵאוּת אָמַר. שֶׁאִם אוֹמֵר שָׂרָשִׁין עִיקָּר הֵן לַבִּיכּוּרִים לֹא הָיָה אָדָם יָכוֹל לְהָבִיא בִּיכּוּרִים מֵעוֹלָם. מִפְּנֵי שֶׁשָּׂרָשִׁין שֶׁלָּזֶה יוֹצְאִין לְתוֹךְ שָׂרָשָׁיו שֶׁלָּזֶה וְשֶׁלָּזֶה בְּשֶׁלָּזֶה. לְפוּם כֵּן אָמַר רִבִּי יָסָא בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. אֵין שָׂרָשִׁין לְעִנְיַין בִּיכּוּרִים כְּלוּם.

## הלכה יא

**משנה:** אִילָן שֶׁהוּא נוֹטֶה לְתוֹךְ שְׂדֵה חֲבֵירוֹ קוֹצֵץ מִלֹּא מַרְדֵּעַ עַל גַּבֵּי הַמַּחֲרֵישָׁה. הֶחָרוּב וְהַשִּׁיקְמָה כְּנֶגֶד הַמִּשְׁקוֹלֶת. בֵּית הַשִּׁלְחִין כָּל הָאִילָן כְּנֶגֶד הַמִּשְׁקוֹלֶת. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר כָּל אִילָן סָרַק כְּנֶגֶד הַמִּשְׁקוֹלֶת. אִילָן שֶׁהוּא נוֹטֶה לִרְשׁוּת הָרַבִּים קוֹצֵץ כְּדֵי שֶׁיְּהֵא הַגָּמָל עוֹבֵר בְּרוֹכְבוֹ. רִבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר טָעוּן פִּשְׁתָּן אוֹ חֲבִילֵי זְמוֹרוֹת. רִבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר כָּל הָאִילָן כְּנֶגֶד הַמִּשְׁקוֹלוֹת מִפְּנֵי הַטּוּמְאָה.

**הלכה:** אִילָן שֶׁהוּא נוֹטֶה לְתוֹךְ שְׂדֵה חֲבֵירוֹ כול'. אִילָן שֶׁהוּא נוֹטֶה לִרְשׁוּת הָרַבִּים כול'. רִבִּי יוֹנָתָן הֲוָה דָאִין טַבָּאוּת וַהֲוָה תַמָּן חַד רוֹמַיי וַהֲוָה מְגִירֵיהּ בְּחַקְלָא וּבְבֵיתָא. וַהֲוָה לְרִבִּי יוֹנָתָן חַד אִילָן נָטָה גַו דְּהַהוּא רוֹמַיְיָה. אֲתָא קוֹמֵי חַד דַּיָּין אָכֵן. אֲמַר לוֹן. אָזְלוֹן וְתוֹן

בְּצַפְרָא. אֲמַר הַהוּא רוֹמַיְיָה. בְּגִינִי לָא נְפַק דִּינָא. לְמָחָר אֲנָא מְבַטֵּל אִילּוֹ מִדִּידִי וַחֲמִי הֵיאַךְ דִּינָא נְפַק. אִין הֲוָה דָאִין כָּל עַמָּא וְלָא דָאִין נַפְשֵׁיהּ לֵית הוּא בַּר נַשׁ. בְּאַפְתִּי רַמְשָׁא שְׁלַח רִבִּי יוֹנָתָן בָּתָר נַגָּרֵיהּ. אֲמַר. פּוּק קוֹץ מַה דְנָטָה גַּו רוֹמַיְיָה. בְּצַפְרָא קָרֵץ בַּעַל דִּינֵיהּ לְגַבֵּיהּ. אֲמַר לֵיהּ. זִיל קוֹץ מַה דְנָטָה גַּו דִּידֵיהּ. אֲמַר לֵיהּ רוֹמַיְיָה. דִּידָךְ מַה. אֲמַר לֵיהּ. פּוּק חֲמִי יָתֵיהּ כְּמַה דִּידִי עֲבַד דִּידָךְ. נְפַק חֲמִיתֵיהּ. אֲמַר. בָּרוּךְ אֱלֹהֵהוֹן דִּיהוּדָאֵי. חָדָא אִיתָא אוֹקְרַת תְּאֵנִין לְרִבִּי יוֹנָתָן. אֲמַר לָהּ. בְּבָעוּ מִינָךְ אִי אַעֲילְתִּינוֹן מְיַגַּלְיִין אַפְקְרִינוֹן מְיַגַּלְיִין. וְאִין אַעֲילְתִּינוֹן מְיַכְסְיִין אַפְקְרִינוֹן מְיַכַּסְיִין. דְּלָא יֵימְרוּן בְּרְיֵיתָא. דַּיְנָרִין יְהַבַת לֵיהּ. וְאוֹקְרָה תְּאֵינִין.

רִבִּי חֲנִינָה אָעִיל לְרִבִּי יוֹנָתָן בְּגִינְתֵיהּ וְאַייְכְלֵיהּ תְּאֵנִין. מִדְּנָפַק חֲמָא חַד אִילָן דִּבְרַת שׁוּבְעִין חִיוְורִין. אֲמַר לֵיהּ. לְמָה לֹא אוֹכַלְתָּנִי מִן אִילֵּין. אֲמַר לֵיהּ. דְּאִינּוּן לְבָרִי. רִבִּי חֲנִינָה חָשַׁשׁ מִשּׁוּם גֶּזֶל בְּנוֹ.

רִבִּי יָסָא בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. הֲלָכָה כְּרִבִּי שִׁמְעוֹן. רִבִּי חִייָה בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. כָּל עַמָּא מוֹדוּ שֶׁהֲלָכָה כְּרִבִּי שִׁמְעוֹן.

## פרק ג

### הלכה א

**משנה:** חֶזְקַת הַבָּתִּים בּוֹרוֹת שִׂיחִין וּמְעָרוֹת וּמֶרְחָצָאוֹת וְשׁוֹבָכוֹת בֵּית הַבַּדִּין בֵּית הַשִּׁלְחִין וְהָעֲבָדִים וְכָל שֶׁהוּא עוֹשֶׂה פֵּירוֹת תְּדִיר חֶזְקָתָן שָׁלֹשׁ שָׁנִים מִיּוֹם לְיוֹם. שְׂדֵה הַבַּעַל חֶזְקָתָהּ שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְאֵינָהּ מִיּוֹם לְיוֹם.

**הלכה:** חֶזְקַת הַבָּתִּים בּוֹרוֹת שִׂיחִין וּמְעָרוֹת כול'. מְנַיִין לַחֶזָקוֹת. אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן. שְׁמַעְנוּ מֵהוֹלְכֵי אוּשָׁא מִשּׁוּר הַמּוּעָד לְמָדוּ. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי. מָאן אִית לֵיהּ שׁוּר הַמּוּעָד לְגַג יָמִים. לֹא רִבִּי יוּדָה. דְּתַנִּינָן תַּמָּן. רִבִּי יוּדָה אוֹמֵר. לֹא אָמְרוּ גַּג שְׁנַיִם אֶלָּא כְּדֵי שֶׁיְּהֵא בְּאִיסְפַּמְיָא וְיַחֲזִיק שָׁנָה וְיִלְכּוּ וְיוֹדִיעוּהוּ שָׁנָה וְיָבוֹא שָׁנָה.

שְׁמְעוֹן בַּר וָוא בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. הַמּוֹכֵר בַּיִת לַחֲבֵירוֹ כֵּיוָן שֶׁמָּסַר לוֹ מַפְתֵּחַ קָנָה. רִבִּי אִמִּי בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. הַמּוֹכֵר בַּיִת לַחֲבֵירוֹ כֵּיוָן שֶׁצָּבַר לְתוֹכוֹ פֵּירוֹת קָנָה. אָמַר רִבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק. וּבִלְבַד פֵּירוֹת שֶׁרְאוּיִין לִיצָּבֵר. רִבִּי יוֹחָנָן בְּשֵׁם רִבִּי יַנַּאי. הַמּוֹכֵר בּוֹר לַחֲבֵירוֹ כֵּיוָן שֶׁמָּסַר לוֹ מַשְׁכּוֹכִית קָנָה. רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי בְּשֵׁם רֵישׁ לָקִישׁ. הַמּוֹכֵר צֹאן לַחֲבֵירוֹ כֵּיוָן שֶׁמָּסַר לוֹ מַשְׁכּוֹכִית קָנָה. מַאי מַשְׁכּוֹכִית. אִית דָּמְרִין. חוּטְרָא. וְאִית דָּמְרִין. פַּנְדּוּרָא. וְאִית דָּמְרִין. תַּיְישָׁא רַבָּא. רֵישׁ לָקִישׁ בְּשֵׁם בַּר קַפָּרָא. הַמּוֹכֵר קֶבֶר לַחֲבֵירוֹ כֵּיוָן שֶׁקִּבֵּר מֵת אֶחָד בְּכוּחַ חֶזְקָה לְכָל הַכּוּחַ. קִבֵּר גַּג מֵתִים בִּשְׁלֹשָׁה כּוּכִין חֶזְקָה לְכָל הַקֶּבֶר.

וַעֲבָדִים. רִבִּי סִימוֹן אַחֲוֵי דְּרִבִּי יְהוּדָה בַּר זַבְדִּי בְּשֵׁם רַב. תִּינוֹק כָּל זְמַן שֶׁמּוּשְׁלָךְ בַּשּׁוּק אָבִיו אוֹ אִמּוֹ מְעִידִין עָלָיו. נֶאֱסַף מִן הַשּׁוּק צָרִיךְ שְׁנֵי עֵדִים וְאָבִיו וְאִמּוֹ נַעֲשִׂין לוֹ כִּשְׁנֵי עֵדִים. אָמַר רִבִּי אַבָּהוּ. וְחָשׁוּד אָדָם לוֹמַר עַל מִי שֶׁאֵינוֹ בְנוֹ שֶׁהוּא בְנוֹ. דִּילְמָא בְּנִיכְסֵי הַגֵּר אִתְאֲמַרַת. אָמְרוּ לֵיהּ. הֲרֵי כָל רַבּוֹתֵינוּ בַּגּוֹלָה מְעִידִין עָלֵינוּ שֶׁכָּךְ שֶׁמַּעְנוּהָ מִפִּי רַב אַדָּא בַּר אָבוּהּ. אָמַר רַב חִסְדָּא. הָדָא דְתֵימַר בְּתִינוֹק שֶׁאֵינוֹ מַרְגִּיעַ. אֲבָל בְּתִינוֹק הַמַּרְגִּיעַ הָדָא הִיא דָמַר רִבִּי יוֹחָנָן. עֲגָלִים וְסַיָּיחִים הַמְקַפְּצִין מִמָּקוֹם לְמָקוֹם אֵין לָהֶן חֲזָקָה.

רִבִּי יָסָא בְשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. שְׁתֵּי שָׂדוֹת בְּנִיכְסֵי הַגֵּר הַמִּיצַר בֵּינְתַיִים. תְּלַשׁ מֵאַחַת מֵהֶן לִקְנוֹת חֲבֵירְתָהּ וְלֹא לִקְנוֹת הַמִּיצַר. הִיא נִקְנֵית וַחֲבֵירְתָהּ אֵינָהּ נִקְנֵית. רִבִּי זֵירָא בְעָא קוֹמֵי רִבִּי יָסָא. נִתְכַּוֵון לִקְנוֹת [מן] הַמִּיצַר. וּשְׁרַע מִינָהּ. אָמַר רַב חִסְדָּא. בְּנִיכְסֵי הַגֵּר תְּלַשׁ צְפוּנָהּ שֶׁלַּשָּׁדֶה לִקְנוֹת דְּרוֹמָהּ וְלֹא אֶמְצַעִיתָהּ. צְפוּנָהּ נִקְנֵית דְּרוֹמָהּ לֹא נִקְנֵית תַּמָּן תַּנִּינָן. אִם הָיָה מְחוּבָּר לַקַּרְקַע וְתָלַשׁ כָּל שֶׁהוּא קָנָה. שְׁמוּאֵל אָמַר. לֹא קָנָה אֶלָּא מַה שֶׁתָּלַשׁ. אָמַר רִבִּי אֶבְדּוֹמָא נְחוּתָה בְּנִיכְסֵי הַגֵּר אִתְאֲמַר. רַב חִסְדָּא אָמַר רִבִּי יִצְחָק. בְּגִין דְּלָא תֵימַר קַשְׁיָא לִשְׁמוּאֵל אַתְּ מַר בְּנִיכְסֵי הַגֵּר אִיתְאֲמַרַת.

רַב חִסְדָּא אָמַר. מְשׁוֹךְ בְּהֵמָה זוֹ לִקְנוֹת קָנָה. לִקְנוֹת וְוֹלָדוֹתֶיהָ [לֹא] קָנָה. לִקְנוֹת הִיא וְוֹלָדוֹתֶיהָ (לֹא) קָנָה. אָמַר רִבִּי נָסָה. הָדָא דְתֵימַר. בְּשֶׁלֹּא הָיְתָה עוֹבָרָה. אֲבָל אִם הָיְתָה עוֹבָרָה עָשׂוּ אוֹתָהּ כְּאֶחָד מֵאֵיבָרֶיהָ. וְהַתַנֵי. הַמּוֹכֵר עוֹבָרֵי בְהֶמְתּוֹ לַחֲבֵירוֹ לֹא עָשָׂה כְלוּם. וְוֹלְדֵי שִׁפְחָתוֹ לַחֲבֵירוֹ לֹא עָשָׂה כְלוּם. מַעְשְׂרוֹת שָׂדֵהוּ לַחֲבֵירוֹ לֹא עָשָׂה כְלוּם. אַוִּיר חוֹרְבָתוֹ לַחֲבֵירוֹ לֹא עָשָׂה כְלוּם. אֶלָּא מוֹכֵר לוֹ בְּהֵמָה וּמְשַׁיֵיר לוֹ עוֹבָרָהּ. מוֹכֵר לוֹ שִׁפְחָה וּמְשַׁיֵיר לוֹ וְוֹלָדָהּ. מוֹכֵר לוֹ שָׂדֶה וּמְשַׁיֵיר לוֹ מַעְשְׂרוֹת. מוֹכֵר לוֹ חוֹרְבָה וּמְשַׁיֵיר לוֹ אַוִּירָהּ. רִבִּי בָּא בְשֵׁם רַב חִסְדָּא. שְׁלֹשָׁה הֵן שֶׁהֵן נֶאֱמָנִין לְאַלְתַּר. הַחַיָּה וְהַשְׁיָירָה וְהַמְטַהֶרֶת חֲבֵרוֹתֶיהָ. הַחַיָּה בְּשָׁעָה שֶׁיּוֹשֶׁבֶת עַל הַמַּשְׁבֵּר. מֵהָדָא דְכְתִיב וַתִּקַּח הַמְיַלֶּדֶת וַתְּקָשֹׁר וגו'. שְׁיָירָא. כַּיי דָמַר רִבִּי סִימוֹן אַחֲוֵי דִיהוּדָה בַּר זַבְדִּי בְשֵׁם רַב. [תִּינוֹק] כָּל זְמַן שֶׁמּוּשְׁלָךְ לַשּׁוּק אוֹ אָבִיו אוֹ אִמּוֹ מְעִידִין עָלָיו. נֶאֱסַף צָרִיךְ שְׁנֵי עֵדִים וְאָבִיו וְאִמּוֹ נַעֲשִׂין לוֹ כִּשְׁנֵי עֵדִים. וְהַמְטַהֶרֶת חֲבֵרוֹתֶיהָ. כַּיי דְתַנִּינָן תַּמָּן. שָׁלֹשׁ נָשִׁים שֶׁהָיוּ יְשֵׁינוֹת בְּמִיטָּה וְנִמְצָא דָם תַּחַת אַחַת מֵהֶן כּוּלָּן טְמֵאוֹת. בְּדָקָה אַחַת וּמְצָתָה טְמֵא הִיא טְמֵאָה וְכוּלָּן טְהוֹרוֹת. אָמַר רִבִּי בָּא. וּבִלְבַד מֵעֵת לְעֵת.

## הלכה ב

**משנה:** רִבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר גּוֹ חֲדָשִׁים בָּרִאשׁוֹנָה וּשְׁלֹשָׁה חֲדָשִׁים בָּאַחֲרוֹנָה וּשְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ בָּאֶמְצַע הֲרֵי שְׁמוֹנָה עָשָׂר חֹדֶשׁ. רִבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר חֹדֶשׁ בָּרִאשׁוֹנָה וְחֹדֶשׁ בָּאַחֲרוֹנָה וּשְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ בָּאֶמְצַע הֲרֵי אַרְבָּעָה עָשָׂר חֹדֶשׁ. אָמַר רִבִּי יִשְׁמָעֵאל בַּמֶּה דְבָרִים אֲמוּרִים

בִּשְׁדֶה הַלָּבָן אֲבָל בִּשְׂדֶה הָאִילָן כָּנַס אֶת תְּבוּאָתוֹ מָסַק אֶת זֵיתָיו כָּנַס אֶת קֵייצוֹ הֲרֵי אֵילּוּ שָׁלֹשׁ שָׁנִים.

**הלכה:** רִבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר. שְׁלשָׁה חֲדָשִׁים הָרִאשׁוֹנִים כול'. שְׁמוּאֵל אָמַר. זוֹ דִבְרֵי רִבִּי יִשְׁמָעֵאל וְרִבִּי עֲקִיבָה. אֲבָל חֲכָמִים אוֹמְרִים. גּוֹ שָׁנִים קָצִיר. גּוֹ שָׁנִים בָּצִיר. גּוֹ שָׁנִים מָסִיק. רַב אָמַר. זוֹ דִבְרֵי רִבִּי יִשְׁמָעֵאל וְרִבִּי עֲקִיבָה. אֲבָל חֲכָמִים אוֹמְרִים. גּוֹ שָׁנִים מֵעֵת לְעֵת. רִבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָן בְּשֵׁם רִבִּי יוֹנָתָן. כְּשֵׁם שֶׁחֲלוּקִין כָּאן כָּךְ חֲלוּקִין בִּשְׁנֵי אֲלִיָּהוּ.

## הלכה ג

**משנה:** שְׁלֹשׁ אֲרָצוֹת לַחֲזָקָה יְהוּדָה וְעֵבֶר הַיַּרְדֵּן וְהַגְּלִיל. הָיָה בִיהוּדָה וְהֶחֱזִיק בַּגְּלִיל בַּגְּלִיל וְהֶחֱזִיק בִּיהוּדָה אֵינָהּ חֲזָקָה עַד שֶׁיְּהֵא עִמּוֹ בַּמְּדִינָה. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה לֹא אָמְרוּ שָׁלֹשׁ שָׁנִים אֶלָּא כְּדֵי שֶׁיְּהֵא בְאִיסְפַּמְיָא וְיַחֲזִיק שָׁנָה וְיֵלְכוּ וְיוֹדִיעוּהוּ שָׁנָה וְיָבוֹא לַשָּׁנָה הָאַחֶרֶת.

**הלכה:** שָׁלֹשׁ אֲרָצוֹת לַחֲזָקָה כול' רַב אָמַר. בְּשָׁעַת הַחֵירוּם שָׁנוּ.

אָמַר רִבִּי חֲנִינָה. שְׁנֵי עָרְלָה בֵּיניֵיהוֹן.

רַב אָמַר. אֵין חֲזָקָה לַבּוֹרֵחַ וְלֹא מֵאֶרֶץ לְאֶרֶץ. שְׁמוּאֵל אָמַר. יֵשׁ חֲזָקָה לַבּוֹרֵחַ וְיֵשׁ חֲזָקָה מֵאֶרֶץ לְאֶרֶץ. אָמַר רַב נַחְמָן בַּר רַב יִצְחָק. קַרְיָיא מְסַיֵּיעַ לְמַה דְּאָמַר שְׁמוּאֵל. וַיִּתֵּן לְהּ הַמֶּלֶךְ סְרִיס אֶחָד וגו'.

אָמַר רִבִּי לָעְזָר. וַאֲפִילּוּ שְׁתֵּי אבטיניות כְּגוֹן שלומי ונבירו וְהַיַּרְדֵּן מַפְסִיק בֵּינָתַיִים וְעוֹמֵד שָׁם וְרוֹאֶה אֶחָד הַמַּחֲזִיק בַּשָּׂדֶה וּמַחֲזִיק בְּשֶׁלּוֹ אֵינהּ חֲזָקָה עַד שֶׁתְּהֵא עִמּוֹ בְּאוֹתָהּ הָעִיר וּבְאוֹתָהּ הַמְּדִינָה.

רַב אָמַר. עִיקַּר חֲזָקָה הַכְנָסַת פֵּירוֹת. לֹא מוֹדָה רַב בִּמְנַכֵּשׁ וּבִמְעַדֵּר. מוֹדֶה רַב בִּמְנַכֵּשׁ וּבִמְעַדֵּר. מָהוּ דְאָמַר רַב. עִיקַּר חֲזָקָה הַכְנָסַת פֵּירוֹת. אֶלָּא שֶׁאִם רָאוּ אוֹתוֹ חוֹרֵשׁ וְקוֹצֵר וּמְעַמֵּר וְדָשׁ וּבוֹרֵר וְלֹא רָאוּהוּ מַכְנִיס פֵּירוֹת אֵינהּ חֲזָקָה אֶלָּא הַכְנָסַת פֵּירוֹת.

רַב אָמַר. עִיקַּר חֲלִיצָה הַתֶּרֶת רְצוּעוֹת. לֹא כֵן אָמַר רִבִּי בָּא בְּשֵׁם רַב יְהוּדָה. רִבִּי זְרִיקָן מָטֵי בָהּ בְּשֵׁם רַב. דִּבְרֵי הַכֹּל. חָלְצָה וְלֹא רָקְקָה רָקְקָה וְלֹא חָלְצָה. חֲלִיצָתָהּ פְּסוּלָה עַד שֶׁתַּחֲלוֹץ וְתָרוֹק. מוֹדֶה רַב עַד שֶׁתַּחֲלוֹץ וְתָרוֹק. מֵהָדָא דְאָמַר רַב. עִיקַּר חֲלִיצָה הַתֶּרֶת רְצוּעוֹת.

רִבִּי יוֹסֵי בֶּן חֲנִינָה שְׁאַל לְרִבִּי יוֹחָנָן. עֶרֶר מָהוּ שֶׁיְּצָרִיךְ בֵּית דִּין. רִבִּי יוֹסֵה בְשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. עֶרֶר אֵין צָרִיךְ בֵּית דִּין. וְאִית דְּמָרִין. רִבִּי יוֹסֵי בֶּן חֲנִינָה שְׁאַל לְתַלְמִידוֹי דְּרִבִּי יוֹחָנָן. עֶרֶר מָהוּ שֶׁצָּרִיךְ בֵּית דִּין. רִבִּי חִייָה בְשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. עֶרֶר צָרִיךְ בֵּית דִּין. שְׁמוּאֵל אָמַר. אֲפִילּוּ עֶרֶר עִמּוֹ בְּפְנֵי פוֹעֲלִין עֶרֶר הוּא. וְצָרִיךְ לְעוֹרֵר עַל כַּל שָׁלֹשׁ שָׁנִים. גִּידּוּל בַּר מִינְיָימִין הֲוָה לֵיהּ עוֹבְדָא וַהֲווּ דַיָּינֵיהּ חִלְקִיָּה בַּר טוֹבִי וְרַב הוּנָא וְחִייָה בַּר רַב. אָמַר לוֹן חִייָה בַּר רַב. כֵּן

אָמַר אַבָּא. מִכֵּיוָן שֶׁעָרַר עִמּוֹ שָׁלֹשׁ שָׁנִים הָרִאשׁוֹנוֹת עוֹד אֵין צָרִיךְ לְעוֹרֵר עָלָיו. וְתַנֵּי כֵן. הָיָה אוֹכֵל שֶׁלּוֹ שֵׁשׁ שָׁנִים. עָרַר שָׁלֹשׁ שָׁנִים הָרִאשׁוֹנוֹת. אָמַר לוֹ. אַתָּה מָכַרְתָּה לִי אַתָּה נָתַתָּה לִי מַתָּנָה. אֵינָהּ חֶזְקָה. מַחֲמַת טַעֲנָה הָרִאשׁוֹנָה הֲרֵי זוֹ חֶזְקָה. שֶׁכָּל חֶזְקָה שֶׁאֵין עִמָּהּ טַעֲנָה אֵינָהּ חֶזְקָה. שְׁמוּאֵל אָמַר. אִם כְּזוֹ אֵין אָנוּ מְנִיחִין לִגְדוֹלֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כְּלוּם.

## הלכה ד

**משנה:** כָּל חֶזְקָה שֶׁאֵין עִמָּהּ טַעֲנָה אֵינָהּ חֶזְקָה. כֵּיצַד אָמַר לוֹ מָה אַתָּה עוֹשֶׂה בְתוֹךְ שֶׁלִּי. שֶׁלֹּא אָמַר לִי אָדָם דָּבָר מֵעוֹלָם אֵינָהּ חֶזְקָה. אַתָּה מָכַרְתָּה לִי אַתָּה נָתַתָּה לִי מַתָּנָה הֲרֵי זוֹ חֶזְקָה. וְהַבָּא מִשּׁוּם יְרוּשָׁה אֵינוֹ צָרִיךְ טַעֲנָה.

**הלכה:** כָּל חֶזְקָה שֶׁאֵין עִמָּהּ טַעֲנָה כול'. וְצָרִיךְ חֶזְקָה. תַּמָּן תַּנִּינָן. מוֹדֶה רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בְּאוֹמֵר לַחֲבֶירוֹ. שָׂדֶה זוֹ כול'. כְּהָדָא. רְאוּבֵן אוֹכֵל שָׂדֶה בְּחֶזְקַת שֶׁהִיא שֶׁלּוֹ וְהֵבִיא שִׁמְעוֹן עֵדִים שֶׁמֵּת אָבִיו מִתּוֹכָהּ. מַפְקִין לָהּ מֵרְאוּבֵן וִיהְבִין לְשִׁמְעוֹן. אֶלָּא הָלַךְ רְאוּבֵן וְהֵבִיא עֵדִים שֶׁלֹּא מֵת אָבִיו מִתּוֹכָהּ. אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יַעֲקֹב. אֲנָא אַפֵּיקְתֵּיהּ מֵרְאוּבֵן אֲנָא מַחֲזֵרְנָהּ לֵיהּ. רַב אָמַר. כְּשֶׁנָּתַתָּהּ עַל פִּי בֵּית דִּין נְתָתָהּ. מִיכָּן וְהֵילְךְ הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵירוֹ עָלָיו הָרְאָיָיה. מִי מוֹדִיעַ. אָמַר רִבִּי בָּא. עֵידֵי מִיתָה מוֹדִיעִין. הַגַּע עַצְמָךְ שֶׁאֵין הָעֵדִים יוֹדְעִין. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי. לְעוֹלָם הַשָּׂדֶה בְּחֶזְקַת בְּעָלֶיהָ. מִיכָּן וְהֵילְךְ הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵירוֹ עָלָיו הָרְאָיָיה.

## הלכה ה

**משנה:** הַשּׁוּתָפִין וְהָאֲרִיסִין וְהָאֶפִּיטְרוֹפִין אֵין לָהֶן חֶזְקָה. אֵין לְאִישׁ חֶזְקָה בְּנִכְסֵי אִשְׁתּוֹ וְלֹא לְאִשָּׁה בְּנִכְסֵי בַעְלָהּ וְלֹא לָאָב בְּנִכְסֵי הַבֵּן וְלֹא לַבֵּן בְּנִכְסֵי הָאָב. בַּמֶּה דְבָרִים אֲמוּרִים בַּמַּחֲזִיק. אֲבָל בְּנוֹתֵן מַתָּנָה וְהָאַחִים שֶׁחָלְקוּ וְהַמַּחֲזִיק בְּנִכְסֵי הַגֵּר נָעַל גָּדֵר וּפָרַץ כָּל שֶׁהוּא הֲרֵי זוֹ חֶזְקָה.

**הלכה:** הַשּׁוּתָפִין וְהָאֲרִיסִין כול'. שׁוּתָף. שְׁמוּאֵל אָמַר. לֵית כָּן שׁוּתָף. שׁוּתָף אֵין לוֹ חֶזְקָה. לֹא כֵן אָמַר שְׁמוּאֵל. שׁוּתָף שֶׁיָּרַד וְנָטַע כְּנוֹטֵעַ בִּרְשׁוּת. הֵן דְּתֵימַר. שׁוּתָף שֶׁיָּרַד וְנָטַע כְּנוֹטֵעַ בִּרְשׁוּת. בְּאוֹתוֹ שֶׁעוֹמֵד שָׁם. וְהֵן דְּתֵימַר. שׁוּתָף אֵין לוֹ חֶזְקָה. בְּשֶׁאֵינוֹ עוֹמֵד שָׁם. מָהוּ מַיְיתֵי תְּחוֹתֵיהּ. הָאוּמָּנִין וְהַגּוֹזְלִין אֵין לָהֶן חֶזְקָה. רָאָה עַבְדּוֹ אֶל הָאוּמָּן וְכֵילָּו אֶל הַכּוֹבֵס. אָמַר לוֹ. תֵּן לִי עַבְדִּי תֵּן לִי כֵּילַיי. אָמַר לוֹ. אַתָּה נָתַתּוֹ לִי בְּמַתָּנָה אַתָּה מְכָרְתּוֹ לִי. אֵינָהּ חֶזְקָה. אַתָּה אָמַרְתָּ לִי לְמוֹכְרוֹ לִי אַתָּה אָמַרְתָּ לִיתְּנוֹ לִי מַתָּנָה. הֲרֵי זוֹ חֶזְקָה. הָאֲרִיסִים. רַב הוּנָא אָמַר. בָּאֲרִיס לְעוֹלָם. אֲבָל בָּאֲרִיס לְשָׁעָה יֵשׁ לוֹ חֶזְקָה. רִבִּי יוֹחָנָן וְרֵישׁ לָקִישׁ תְּרֵיהוֹן מָרִין. אֲפִילּוּ בָּאֲרִיס לְשָׁעָה אֵין לוֹ חֶזְקָה. דְּנִימַר. נִחַת רוּחֵיהּ מִינֵּיהּ וְשָׁבְקֵיהּ. תַּמָּן אָמְרִין. אֲרִיס אֵין לוֹ חֶזְקָה. בֶּן אֲרִיס יֵשׁ לוֹ חֶזְקָה. רִבִּי יוֹחָנָן וְרֵישׁ לָקִישׁ

אָמְרִין. אַף אֲרִיס וּבֶן אֲרִיס אֵין לוֹ חֶזְקָה. דְּנִימַר. נָחַת רוּחֵיהּ מֵאָבוֹי וּשְׁבַק בְּרֵיהּ. דָּמַר רִבִּי יוֹחָנָן. אֲרִיס שֶׁהוֹרִיד אֲרִיס אֵין לוֹ חֶזְקָה. שֶׁדֶּרֶךְ אֲרִיס לְהוֹרִיד אֲרִיס.

אֲבָל אָדָם שֶׁמְּפַקֵּחַ עַל נִיכְסֵי אִשְׁתּוֹ יֵשׁ לוֹ חֶזְקָה. שֶׁדֶּרֶךְ הַבְּעָלִים לְפַקֵּחַ עַל נִיכְסֵי נְשׁוֹתֵיהֶן. אֵין לְאִישׁ חֶזְקָה בְּנִיכְסֵי אִשְׁתּוֹ. בְּחַיֵּי אִשְׁתּוֹ. אֲבָל אַחַר מִיתָתהּ יֵשׁ לוֹ חֶזְקָה. וְלֹא לָאִשָּׁה בְּנִיכְסֵי בַעְלָהּ. בְּחַיָּיו. אֲבָל לְאַחַר מוֹתוֹ יֵשׁ לָהּ חֶזְקָה. וְלֹא לַבֵּן בְּנִיכְסֵי הָאָב. בְּחַיָּיו. אֲבָל לְאַחַר מִיתַת הָאָב יֵשׁ לוֹ חֶזְקָה. וְלֹא לְאָב בְּנִיכְסֵי הַבֵּן. בְּחַיָּיו. אֲבָל לְאַחַר מִיתַת הַבֵּן יֵשׁ לוֹ חֶזְקָה.

רַב אָמַר. בְּפוֹחֶת מֵעֲשָׂרָה אוֹ מוֹסִיף עַל עֲשָׂרָה. שְׁמוּאֵל אָמַר. אֲפִילוּ פָּרָץ מְקוֹם שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לִפְרוֹץ וְגָדַר מְקוֹם שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לִגְדוֹר הֲרֵי זֶה חֶזְקָה.

וְהָתַנֵּי. הַמּוֹכֵר לַחֲבֵירוֹ וְנִתְעַצֵּל לוֹקֵחַ וְלֹא הֶחֱזִיק בָּהּ וְיָרַד הַמּוֹכֵר וְהֶחֱזִיק בָּהּ. בִּיטְּלָה הַחֶזְקָה אֶת הַמֶּכֶר וְאֶת הַמַּתָּנָה.

## הלכה ו

**משנה:** שְׁנַיִם מְעִידִין אוֹתוֹ שֶׁאָכְלָהּ שְׁלֹשׁ שָׁנִים וְנִמְצְאוּ זוֹמְמִין מְשַׁלְּמִין לוֹ אֶת הַכֹּל. שְׁנַיִם בָּרִאשׁוֹנָה וּשְׁנַיִם בַּשְּׁנִייָה וּשְׁנַיִם בַּשְּׁלִישִׁית מְשַׁלְּמִין בֵּינֵיהֶם. שְׁלֹשָׁה אֲחִים וְאֶחָד מִצְטָרֵף עִמָּהֶן הֲרֵי אֵילּוּ שְׁלֹשׁ עֵדִיּוֹת וְהֵן עֵדוּת אַחַת.

**הלכה:** שְׁנַיִם מְעִידִין אוֹתוֹ כול'. אָמַר לוֹ. מָה אַתָּה עוֹשֶׂה בְתוֹךְ שֶׁלִּי. שֶׁיֵּשׁ לִי בָהּ שְׁנֵי חֶזְקָה. וְהָלַךְ וְהֵבִיא עֵדִים שֶׁיֵּשׁ לוֹ בָהּ שְׁנֵי חֶזְקָה. וְהָלַךְ זֶה וְהוּזְמוּ עֵדָיו. הֲרֵי זֶה נוֹתֵן לוֹ הַשָּׂדֶה וְאוֹכֶל פֵּירוֹת שֶׁלְּגַו שָׁנִים.

אָמַר רִבִּי זֵירָא. הָדָא אָמְרָה. עַד זוֹמֵם אֵין נִפְסָל בְּבֵית דִּין.

## הלכה ז

**משנה:** אֵילּוּ דְבָרִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם חֶזְקָה וְאֵילּוּ דְבָרִים שֶׁאֵין לָהֶם חֶזְקָה. הָיָה מַעֲמִיד בְּהֵמָה בֶּחָצֵר תַּנּוּר וְכִירַיִם וְרֵיחַיִם וּמְגֵדֵל תַּרְנְגוֹלִין וְנוֹתֵן זִבְלוֹ בֶּחָצֵר אֵינָהּ חֶזְקָה. אֲבָל עָשָׂה לִבְחֻמְתּוֹ מְחִיצָה גְּבוֹהָה י' טְפָחִים וְכֵן לַתַּנּוּר וְכֵן לַכִּירַיִים וְכֵן לְרֵחַיִם. הִכְנִיס תַּרְנְגוֹלִין לְתוֹךְ הַבַּיִת וְעָשָׂה מָקוֹם לְזִבְלוֹ עָמוֹק גּ' אוֹ גָבוֹהַּ גּ' הֲרֵי זוֹ חֶזְקָה.

**הלכה:** אֵילּוּ דְבָרִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶן חֶזְקָה כול'. אָמַר רִבִּי לָעְזָר. נָהֲגוּ הַשּׁוּתָּפִין לִהְיוֹת מַתְרִין זֶה לָזֶה בַּתַּרְנוֹגְלִין. אָמַר רִבִּי יוֹסֵה. מַתְנִיתָא לֹא אָמְרָה כֵן. אֶלָּא שְׁנֵיהֶן אֲסוּרִין לְהַעֲמִיד רֵיחַיִם וְתַנּוּר וּלְגַדֵּל תַּרְנוֹגְלִין. אָמַר רִבִּי לָעְזָר. גִּידֵּל תַּרְנְגֹלִין בֶּחָצֵר שֶׁאֵינָהּ שֶׁלּוֹ הֲרֵי זוֹ חֶזְקָה. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי. וְיֵאוּת. מַה נַפְשֵׁךְ. אִם יֵשׁ לוֹ רְשׁוּת לְגַדֵּל הֲרֵי זֶה גִּידֵּל. אִם אֵין לוֹ רְשׁוּת לְגַדֵּל הֲרֵי זוֹ חֶזְקָה.

## הלכה ח

**משנה:** הַמַּרְזֵב אֵין לוֹ חֲזָקָה וְיֵשׁ לִמְקוֹמוֹ חֲזָקָה. הַמַּזֵּחִילָה יֵשׁ לָהּ חֲזָקָה. סוּלָּם הַמִּצְרִי אֵין לוֹ חֲזָקָה וְלַצּוֹרִי יֵשׁ לוֹ חֲזָקָה. חַלּוֹן הַמִּצְרִית אֵין לָהּ חֲזָקָה וְלַצּוֹרִית יֵשׁ לָהּ חֲזָקָה. אֵי זוֹ הִיא חַלּוֹן הַמִּצְרִית כָּל שֶׁאֵין רֹאשׁוֹ שֶׁל אָדָם יָכוֹל לִיכָּנֵס בְּתוֹכָהּ. רִבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אִם יֵשׁ לָהּ מַלְבֵּן אַף עַל פִּי שֶׁאֵין רֹאשׁוֹ שֶׁל אָדָם יָכוֹל לִיכָּנֵס לְתוֹכָהּ הֲרֵי זוֹ חֲזָקָה.

**הלכה:** הַמַּרְזֵב אֵין לוֹ חֲזָקָה כול'. רֵישׁ לָקִישׁ אָמַר. לְהַאֲרִיךְ וּלְהַרְחִיב בּוֹ. רִבִּי יוֹחָנָן אָמַר. לְכָל אוֹתָהּ הָרוּחַ. וְהָתַנִּינָן. הַמַּזֵּחִילָה יֵשׁ לָהּ רְשׁוּת דּוֹ אַמּוֹת. אִית לָךְ מֵימַר. כָּל אוֹתוֹ הָרוּחַ. וְדִכְוָותָהּ הַמַּרְזֵב אֵין לוֹ חֲזָקָה לְכָל אוֹתָהּ הָרוּחַ. וְתַנֵּי כֵן. מְקוֹם הַמַּרְזֵב בְּחָצֵר יֵשׁ לוֹ חֲזָקָה. מְקוֹם קִילּוּחוֹ בְּחָצֵר אֵין לוֹ חֲזָקָה.

דְּבֵי רִבִּי יַנַּאי אָמְרֵי. עַד שְׁלֹשָׁה עֲווּקִין בְּכִסֵּא. אָמַר רִבִּי לָא בְשֵׁם דְּבֵי רִבִּי יַנַּאי. לְעִנְיַן טוּמְאָה אִיתְאֲמַרַת. רִבִּי חִזְקִיָּה בְשֵׁם דְּבֵי רִבִּי יַנַּאי. לְעִנְיַן חֲזָקוֹת אִתְאֲמַרַת. רִבִּי יוֹסֵי בְשֵׁם דְּבֵי רִבִּי יַנַּאי. לְעִינְיַן שַׁבָּת אִיתְאֲמַרַת.

אָמַר רִבִּי הוֹשַׁעְיָה. לֹא אָמְרוּ אֶלָּא בֶּחָצֵר. אֲבָל בְּגַנּוֹת אֲפִילוּ לְמַעֲלָה מֵדוֹ אַמּוֹת מְעַכְּבוֹ. [רִבִּי יִצְחָק אָמְרָהּ קוֹמֵי רִבִּי חֲנִינָא. רִבִּי חֲנִינָה אָמְרָהּ קוֹמֵי רִבִּי פִּינְחָס בַּר חָמָה. לֹא אָמְרוּ אֶלָּא בֶּחָצֵר אֲבָל בְּגַנּוֹת אֲפִילוּ לְמַעֲלָה מֵאַרְבַּע אַמּוֹת מְעַכְּבוֹ.] שְׁמַע רִבִּי אוֹשַׁעְיָא וַהֲוָה בִישׁ לֵיהּ. אָמַר. אֲנָא אֲמָרִית שְׁמוּעְתָּא וְלָא אֲמָרִית מִשְּׁמִי. לֹא אָמְרוּ אֶלָּא בֶּחָצֵר אֲבָל בְּגַגּוֹת אֲפִילוּ לְמַעֲלָה מֵאַרְבַּע אַמּוֹת מְעַכְּבוֹ.

## הלכה ט

**משנה:** זִיז עַד טֶפַח יֵשׁ לוֹ חֲזָקָה וְיָכוֹל לְמַחוֹת. פְּחוּת מִטֶּפַח אֵין לוֹ חֲזָקָה וְאֵינוֹ יָכוֹל לְמַחוֹת.

**הלכה:** זִיז עַד טֶפַח יֵשׁ לוֹ חֲזָקָה כול'. רִבִּי לָא בְשֵׁם רִבִּי יַנַּאי. זִיז הַיּוֹצֵא [עַד] טֶפַח מוֹצִיאוֹ אַתְּ אֲפִילוּ כַמָּה. לְמִשְׁוֹךְ כַּמָּה. נָתַן ר' הוֹשַׁעְיָה. בְּחוֹלֵק אֶת בֵּיתוֹ.

## הלכה י

**משנה:** לֹא יִפְתַּח אָדָם חֲלוֹנוֹתָיו לְחָצֵר הַשּׁוּתָפִין. לָקַח בַּיִת בְּחָצֵר אֲחֶרֶת לֹא יִפְתַּחֶנָּה לַחָצֵר הַשּׁוּתָפִין. בָּנָה עֲלִייָה עַל גַּבֵּי בֵיתוֹ לֹא יִפְתַּחֶנָּה לַחָצֵר הַשּׁוּתָפִין אֶלָּא אִם רָצָה בּוֹנֶה אֶת הַחֶדֶר לִפְנִים מִבֵּיתוֹ וּבוֹנֶה עֲלִייָה עַל גַּבֵּי בֵיתוֹ וּפוֹתְחָהּ לְתוֹךְ בֵּיתוֹ. לֹא יִפְתַּח אָדָם לַחָצֵר הַשּׁוּתָפִין פֶּתַח כְּנֶגֶד פֶּתַח חַלּוֹן כְּנֶגֶד חַלּוֹן. הָיָה קָטָן לֹא יַעֲשֶׂנּוּ גָּדוֹל אֶחָד לֹא יַעֲשֶׂנּוּ שְׁנַיִם אֲבָל פּוֹתֵחַ הוּא לִרְשׁוּת הָרַבִּים פֶּתַח כְּנֶגֶד פֶּתַח וְחַלּוֹן כְּנֶגֶד חַלּוֹן קָטָן עוֹשֶׂה אוֹתוֹ גָּדוֹל אֶחָד עוֹשֶׂה אוֹתוֹ שְׁנַיִם.

**הלכה:** לֹא יִפְתַּח אָדָם חֶלּוֹנוֹתָיו כּוּל'. הָכָא אַתְּ מַר. פֶּתַח כְּנֶגֶד פֶּתַח מוּתָּר. וְהָכָא אַתְּ מַר. פֶּתַח כְּנֶגֶד פֶּתַח אָסוּר. הֵן דְּתֵימַר. מוּתָּר. בְּמָבוֹי. וְהֵן דְּתֵימַר. אָסוּר. בַּחֲצַר הַשּׁוּתָּפִין. וְהָתַנֵּי. כֵּיצַד שְׁבָנֵי חֲצַר יְכוֹלִין לְמַחוֹת זֶה עַל יְדֵי זֶה בֶּחָצֵר כָּךְ בְּנֵי מָבוֹי יְכוֹלִין לְמַחוֹת זֶה עַל יְדֵי זֶה בְּמָבוֹי. אָמַר רִבִּי לָא. כָּאן בְּשֶׁנָּתַן רְשׁוּת כָּאן בְּשֶׁלֹּא נָתַן רְשׁוּת. אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן. שַׁנְיָיא הִיא בַּגַּנּוֹת שֶׁנִּיתְּנוּ לַחֲפִירָה. אָמַר רִבִּי נָסָה. וְחָרְבוֹת לֹא נִיתְּנוּ לְהִיבָּנוֹת.

אָמַר רִבִּי יַעֲקֹב בַּר אָחָא. תַּנֵּי תַמָּן. הַפּוֹתֵחַ חַלּוֹן בְּכוֹתֶל חֲצֵירוֹ בְּמַעֲמַד חֲבֵירוֹ. (דד אמות) [רִבִּי אוֹמֵר]. פּוֹתֵחַ בְּשִׂמְאל נוֹעֵל בִּימִין. הַגַּע עַצְמָךְ שֶׁהָיָה עוֹמֵד שָׁם. יְכִיל מֵימַר לֵיהּ. הָוִינָא בְעִית לְעֵי. הָיָה מוֹשִׁיט לוֹ צְרוֹרוֹת. יְכִיל מֵימַר לֵיהּ. מְגָחֵךְ הָוִינָא בָּאוּ גַבְרָא. הָיוּ חֲמִשָּׁה פְּתָחִים זֶה לִפְנִים מִזֶּה שִׁיעוּר כּוּלָּן כְּמִלּוֹא מַקְדֵּחַ. וְדָא מְסַיְיעָא לְמָאן דְּמָרִין בַּנָּאי. חַלּוֹן שֶׁהִיא פְּתוּחָה לְאִיסְטִיב לֹא נַעֲשֵׂית אֶלָּא לְהַכְנִיס אֶת הָאוֹרָה. מִכַּיוָן שֶׁאֵין לָהּ חֲזָקָה אֵינָהּ מֵבִיאָה אֶת הַטּוּמְאָה.

### הלכה יא

**משנה:** אֵין עוֹשִׂין חָלָל תַּחַת רְשׁוּת הָרַבִּים בּוֹרוֹת שִׁיחִין וּמְעָרוֹת. רִבִּי אֱלִיעֶזֶר מַתִּיר כְּדֵי שֶׁתְּהֵא עֲגָלָה מְהַלֶּכֶת וּטְעוּנָה אֲבָנִים. אֵין מוֹצִיאִין זִיזִין וּכְצוֹצְטְרָאוֹת לִרְשׁוּת הָרַבִּים אֶלָּא אִם רָצָה כּוֹנֵס לְתוֹךְ שֶׁלּוֹ וּמוֹצִיא. לָקַח חָצֵר וּבָהּ זִיזִין וּכְצוֹצְטְרָאוֹת הֲרֵי זוֹ בְּחֶזְקָתָהּ.

**הלכה:** אֵין עוֹשִׂין חָלָל כּוּל'. נָפְלוּ וּמְבַקֵּשׁ לִבְנוֹתָן. רִבִּי יוֹחָנָן אָמַר. וְוִיתֵּר. רֵישׁ לָקִישׁ אָמַר. לֹא וְוִיתֵּר. מַתְנִיתָא מְסַיְיעָה לְדֵין וּמַתְנִיתָא מְסַיְיעָה לְדֵין. מַתְנִיתָא מְסַיְיעָה לְרִבִּי יוֹחָנָן. מִי שֶׁהָיְתָה דֶּרֶךְ הָרַבִּים עוֹבֶרֶת בְּתוֹךְ שָׂדֵהוּ וּנְטָלָהּ וְנָתַן לָהֶן מִן הַצַּד. מַה שֶׁנָּתַן נָתַן וּשְׁלוֹ לֹא הִגִּיעוֹ. מַתְנִיתָא מְסַיְיעָה לְרֵישׁ לָקִישׁ. לָקַח חָצֵר וּבָהּ זִיזִין וּכְצוֹצְטְרָאוֹת וְנָפְלוּ בוֹנֶה אוֹתָן כְּחֶזְקָתָן.

## פרק ד

### הלכה א

**משנה:** הַמּוֹכֵר אֶת הַבַּיִת לֹא מָכַר אֶת הַיְצִיעַ וְאַף עַל פִּי שֶׁהִיא פְּתוּחָה לְתוֹכוֹ וְלֹא אֶת הַחֶדֶר שֶׁלִּפְנִים מִמֶּנּוּ וְלֹא אֶת הַגַּג בִּזְמַן שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַעֲקֶה גָּבוֹהַּ עֲשָׂרָה טְפָחִים. רִבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אִם יֵשׁ לוֹ צוּרַת פֶּתַח אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ גָבוֹהַּ עֲשָׂרָה טְפָחִים אֵינוֹ מָכוּר.

**הלכה:** הַמּוֹכֵר אֶת הַבַּיִת כּוּל'. רִבִּי נָחוּם בְּשֵׁם רִבִּי חִייָה בַּר בָּא. וְהוּא שֶׁיְּהֵא בָהּ אַרְבַּע עַל אַרְבַּע עַל רוּם עֲשָׂרָה. וּבִלְבַד בְּמִקּוּרָה וּבִמְגוּפָּף. אָמַר לוֹן רִבִּי זֵירָא. כָּל הָדֵין פֵּירוּשָׁא הִפְרִישׁ לְכוֹן רִבִּי חִייָה בַּר בָּא.

וְלֹא אֶת הַגַּג בִּזְמַן שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַעֲקֶה גָּבוֹהַּ עֲשָׂרָה טְפָחִים. סוֹף דָּבָר מַעֲקֶה. הָיוּ אֲחוֹרֵי בָתִּים מַקִּיפִין אוֹתוֹ הָיוּ שָׁם עֲמוּדִים וְכָלוֹנְסִיּוֹת עַל גַּבֵּיהֶן. נִישְׁמְעִינָהּ מֵהָדָא. רִבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אִם יֵשׁ לוֹ צוּרַת פֶּתַח אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ גָּבוֹהַּ עֲשָׂרָה טְפָחִים אֵינוֹ מָכוּר. אָמְרִין. וְהוּא שֶׁיֵּשׁ שָׁם מַעֲקֶה גָּבוֹהַּ עֲשָׂרָה טְפָחִים.

## הלכה ב

**משנה:** וְלֹא אֶת הַבּוֹר וְלֹא אֶת הַדּוּת אַף עַל פִּי שֶׁכָּתַב לוֹ עוּמְקָהּ וְרוּמָהּ וְצָרִיךְ לִיקַּח לוֹ דֶּרֶךְ דִּבְרֵי רִבִּי עֲקִיבָה וַחֲכָמִים אוֹמְרִים אֵינוֹ צָרִיךְ לִיקַּח לוֹ דֶּרֶךְ. וּמוֹדֶה רִבִּי עֲקִיבָה בִּזְמַן שֶׁאָמַר לוֹ חוּץ מֵאֵילּוּ שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ לִיקַּח לוֹ דֶּרֶךְ. מִכָּרָן לְאַחֵר רִבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר אֵינוֹ צָרִיךְ לִיקַּח לוֹ דֶּרֶךְ וַחֲכָמִים אוֹמְרִים צָרִיךְ לִיקַּח לוֹ דֶּרֶךְ.

**הלכה:** וְלֹא אֶת הַבּוֹר כול'. לְאֵי זֶה דָּבָר כָּתַב עוּמְקָא וְרוּמָא. שֶׁאִם רָצָה לְהַשְׁפִּיל יִשְׁפִּיל לְהַגְבִּיהַּ יַגְבִּיהַּ. רַבָּה בַּר רַב הוּנָא בְשֵׁם רַב. הֲלָכָה כְּרִבִּי עֲקִיבָה דִּידָן דְּהוּא רַבָּנָן דְּרִבִּי חִייָה. רִבִּי זְעִירָא רַב יִרְמְיָה בְשֵׁם רַב. הֲלָכָה כְּרִבִּי עֲקִיבָה דְּרִבִּי חִייָה דְּהוּא רַבָּנָן דְּבַבְלָאֵי. תַּמָּן אָמְרִין. אַדְמוֹן וְרִבִּי עֲקִיבָה. אָמַר רִבִּי לָא. בִּסְתָם חֲלוּקִין. מָה נָן קַייָמִין. אִם דָּבָר בָּרִיא שֶׁיֵּשׁ לוֹ דֶּרֶךְ כָּל עַמָּא מוֹדוּ שֶׁאֵין צָרִיךְ לִיקַּח לוֹ דֶּרֶךְ. אִם דָּבָר בָּרִיא שֶׁאֵין לוֹ דֶּרֶךְ כָּל עַמָּא מוֹדוּ שֶׁהוּא צָרִיךְ לִיקַּח לוֹ דֶּרֶךְ. אֶלָּא כִּי נָן קַייָמִין בִּסְתָם. רִבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר. אֵינוֹ צָרִיךְ לִיקַּח לוֹ דֶּרֶךְ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִין. צָרִיךְ לִיקַּח לוֹ דֶּרֶךְ.

## הלכה ג

**משנה:** הַמּוֹכֵר אֶת הַבַּיִת מָכַר אֶת הַדֵּלֶת אֲבָל לֹא אֶת הַמַּפְתֵּחַ. מָכַר אֶת הַמַּכְתֶּשֶׁת הַקְּבוּעָה אֲבָל לֹא הַמִּיטַלְטֶלֶת. מָכַר אֶת הָאִיצְטְרוֹבִיל אֲבָל לֹא אֶת הַקֻּלֶּת. מָכַר הַתַּנּוּר מָכַר הַכִּירַיִם. בִּזְמַן שֶׁאָמַר לוֹ הוּא וְכָל מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ הֲרֵי כוּלָּן מְכוּרִין.

**הלכה:** הַמּוֹכֵר אֶת הַבַּיִת כול'. כֵּינִי מַתְנִיתָא. מָכַר אֶת הַמַּכְתֶּשֶׁת הַחֲקוּקָה אֲבָל לֹא אֶת הַקְּבוּעָה.

## הלכה ד

**משנה:** הַמּוֹכֵר אֶת הֶחָצֵר מָכַר בָּתִּים בּוֹרוֹת שִׁיחִין וּמְעָרוֹת אֲבָל לֹא אֶת הַמִּטַּלְטְלִין. בִּזְמַן שֶׁאָמַר לוֹ הִיא וְכָל מַה שֶּׁבְּתוֹכָהּ הֲרֵי כוּלָּן מְכוּרִין. בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ לֹא מָכַר לֹא אֶת הַמֶּרְחָץ וְלֹא אֶת בֵּית הַבַּד שֶׁבְּתוֹכָהּ. רִבִּי לְעֶזֶר אוֹמֵר הַמּוֹכֵר אֶת הֶחָצֵר לֹא מָכַר אֶלָּא אֲוִירָהּ שֶׁל חָצֵר.

**הלכה:** הַמּוֹכֵר אֶת הֶחָצֵר כול'. רִבִּי יִצְחָק שְׁאַל. עַל דַּעֲתּוֹן דְּרַבָּנָן. מָכַר לוֹ חָצֵר סְתָם מָכַר בָּתִּים בּוֹרוֹת שִׁיחִין וּמְעָרוֹת אֲבָל לֹא הַמִּטַּלְטְלִין. אוֹ מָכַר לוֹ אֲפִילּוּ הַמִּטַּלְטְלִין. רִבִּי יִצְחָק

שָׁאַל. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרִבִּי לְעָזָר. מָכַר לוֹ חָצֵר סְתָם לֹא מָכַר אֶלָּא אֲוִיר הֶחָצֵר. בִּזְמַן שֶׁאָמַר לוֹ. הִיא וְכָל מַה שֶּׁבְּתוֹכָהּ. מָכַר בָּתִּים בּוֹרוֹת שִׁיחִין וּמְעָרוֹת אֲבָל לֹא הַמִּיטַלְטְלִין. אוֹ אֲפִילּוּ הַמִּטַלְטְלִין. אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן. זְנָהּ אַיְתִיתֵיהּ מִדְּבֵית לֵוִי. הָיוּ שָׁם (חֲצֵירוֹת) [חֲנוּיוֹת] פְּתוּחוֹת לִפְנִים מְכוּרוֹת. פְּתוּחוֹת לַחוּץ אֵין מְכוּרוֹת. לִפְנִים וְלַחוּץ אֵילּוּ וְאֵילּוּ מְכוּרוֹת.

## הלכה ה

**משנה:** הַמּוֹכֵר אֶת בֵּית הַבַּד מָכַר אֶת הַיָּם וְאֶת הַמַּמָּל וְאֶת הַבְּתוּלוֹת אֲבָל לֹא מָכַר אֶת הַכִּירִים וְלֹא אֶת הַגַּלְגַּל וְלֹא אֶת הַקוֹרָה. בִּזְמַן שֶׁאָמַר לוֹ הוּא וְכָל מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ הֲרֵי כוּלָּן מְכוּרִין. רִבִּי לְעָזָר אוֹמֵר הַמּוֹכֵר אֶת בֵּית הַבַּד מָכַר אֶת הַקוֹרָה.

**הלכה:** הַמּוֹכֵר אֶת הֶבַּד כול'. כָּל עַצְמוֹ אִם אֵין לוֹ קוֹרָה אֵינוֹ קָרוּי בֵּית הַבַּד. וְתֵימַר אָכֵן. וּמָאן תַּנְיָתָהּ. רִבִּי לְעָזָר. דְּתַנֵּי בְּשֵׁם רִבִּי לְעָזָר. הַמּוֹכֵר אֶת בֵּית הַבַּד מָכַר אֶת הַיְקָבִין וְאֶת הָאֲסוּרִין וְאֶת הַמַּפְרִיכוֹת וְאֶת הָרֵיחַיִם הַתַּחְתּוֹנָה אֲבָל לֹא אֶת הָעֶלְיוֹנָה וְלֹא אֶת הַשַּׁקִּין וְלֹא אֶת הַמַּרְצוּפִין שֶׁבְּתוֹכוֹ. בִּזְמַן שֶׁאָמַר לוֹ. הוּא וְכָל מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ. בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ לֹא מָכַר הַיָּצוּעִין וְהַשְּׁבוּיִן וְהַחֲרוּתִין שֶׁבְּתוֹכוֹ.

## הלכה ו

**משנה:** הַמּוֹכֵר אֶת הַמֶּרְחָץ לֹא מָכַר אֶת הַנְּסָרִין וְאֶת הַסַּפְסָלִים וְאֶת הַבּוֹלָנִיּוֹת. בִּזְמַן שֶׁאָמַר לוֹ הוּא וְכָל מַה שֶּׁבְּתוֹכָהּ הֲרֵי כוּלָּן מְכוּרִין. בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ לֹא מָכַר לֹא אֶת הַמְּגוּרוֹת שֶׁל מַיִם וְלֹא אֶת אוֹצָרוֹת שֶׁל עֵצִים.

**הלכה:** הַמּוֹכֵר אֶת הֶמֶּרְחָץ כול'. תַּנֵּי. הַמּוֹכֵר אֶת הֶמֶּרְחָץ מָכַר בָּתִּים הַפְּנִימִין וְהַחִיצוֹנִים וּבְסִלְקֵי וְקָמִין וּבֵית הָאוֹרְיָרִין. אֲבָל לֹא הַמִּגְדָּלִין וְלֹא הַיּוֹרָה. רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר. מְקוֹם הַבַּלָּן מָכוּר וּמְקוֹם הָאוֹרְיָיר אֵינוֹ מָכוּר. בִּזְמַן שֶׁאָמַר לוֹ הִיא וְכָל מַה שֶּׁבְּתוֹכָהּ. אַף עַל פִּי שֶׁאָמַר לוֹ. הִיא וְכָל מַה שֶּׁבְּתוֹכָהּ. בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ לֹא מָכַר הַמְּגוּרוֹת שֶׁל מַיִם שֶׁמְּשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן בֵּין בִּימוֹת הַחַמָּה בֵּין בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים. וְלֹא בֵית הַכְּנֶסֶת שֶׁלָּעֵצִים. אָמַר לוֹ. הִיא וּמְשַׁמְּשֶׁיהָ אֲנִי מוֹכֵר לָךְ. הֲרֵי כוּלָּן מְכוּרִין.

## הלכה ז

**משנה:** הַמּוֹכֵר אֶת הָעִיר מָכַר בָּתִּים בּוֹרוֹת שִׁיחִין וּמְעָרוֹת מֶרְחָצָאוֹת וְשׁוֹבְכוֹת בֵּית הַבַּדִּין וּבֵית הַשָּׁלְחִין אֲבָל לֹא אֶת הַמִּטַלְטְלִין. וּבִזְמַן שֶׁאָמַר לוֹ הִיא וְכָל מַה שֶּׁבְּתוֹכָהּ אֲפִילּוּ הָיוּ בָהּ בְּהֵמָה וַעֲבָדִים הֲרֵי כוּלָּן מְכוּרִין. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר. הַמּוֹכֵר אֶת הָעִיר מָכַר אֶת הַסַּנְטָר.

**הלכה:** הַמּוֹכֵר אֶת הָעִיר כול'. תַּנֵּי. הַמּוֹכֵר אֶת הָעִיר. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר. הַמּוֹכֵר הָעִיר מָכַר אֶת הַסְּנְטָר אֲבָל לֹא הָאֶיקוֹמוֹנְס. בִּזְמַן שֶׁאָמַר לוֹ הֵיא וְכָל מַה שֶׁבְּתוֹכָהּ. אַף עַל פִּי שֶׁאָמַר לוֹ. הֵיא וְכָל מַה שֶׁבְּתוֹכָהּ. בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ לֹא מָכַר לֹא אֶת הַשּׁוּרָה וּבְנוֹתֶיהָ וְהַטְּרָשִׁים הַמּוּקְצִין מִמֶּנָּה וְהַבִּיבָרִין שֶׁל חַיָּה וְשֶׁל עוֹפוֹת וְשֶׁלְּדָגִים. שׁוּרָה בְּזַיְיה. בְּנוֹתֶיהָ כּוּפְרָנֶיהָ. חוֹלֶק בַּיָּם וּבַנָּהָר. אִית תַּנֵּיי תַּנֵּי. מְכוּרִין. וְאִית תַּנֵּיי תַּנֵּי. אֵינָן מְכוּרִין. אָמַר רַב חִסְדָּא. מָאן דָּמַר. מְכוּרִין. אֶת שֶׁהֵן בִּתְחוּמָהּ. וּמָאן דָּמַר. אֵינָן מְכוּרִין. אֶת שֶׁאֵינָן בִּתְחוּמָהּ.

## הלכה ח

**משנה:** הַמּוֹכֵר אֶת הַשָּׂדֶה מָכַר אֶת הָאֲבָנִים שֶׁהֵן לְצָרְכָּהּ וְאֶת הַקָּנִים שֶׁבַּכֶּרֶם שֶׁהֵם לְצָרְכּוֹ וְאֶת הַתְּבוּאָה שֶׁהִיא מְחוּבֶּרֶת לַקַּרְקַע וְאֶת מְחִיצַת הַקָּנִים שֶׁהִיא פְּחוּתָה מִבֵּית רוֹבַע וְאֶת הַשּׁוֹמֵירָה שֶׁאֵינָהּ עֲשׂוּיָה בַּטִּיט וְאֶת הֶחָרוּב שֶׁאֵינוֹ מוּרְכָּב וְאֶת בְּתוּלַת הַשִּׁיקְמָה. אֲבָל לֹא מָכַר לֹא אֶת הָאֲבָנִים שֶׁאֵינָן לְצָרְכָּהּ וְאֶת הַקָּנִים שֶׁבַּכֶּרֶם שֶׁאֵינָן לְצָרְכּוֹ וְאֶת הַתְּבוּאָה שֶׁהִיא תְלוּשָׁה מִן הַקַּרְקַע. בִּזְמַן שֶׁאָמַר לוֹ הוּא וְכָל מַה שֶׁבְּתוֹכָהּ הֲרֵי כוּלָּן מְכוּרִין. בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ לֹא מָכַר לֹא אֶת מְחִיצַת הַקָּנִים שֶׁהִיא בֵּית רוֹבַע וְאֶת הַשּׁוֹמֵירָה שֶׁהִיא עֲשׂוּיָה בַּטִּיט וְאֶת הֶחָרוּב הַמּוּרְכָּב וְאֶת סְדַן הַשִּׁיקְמָה. לֹא אֶת הַבּוֹר וְלֹא אֶת הַגַּת וְלֹא אֶת הַשּׁוֹבָךְ בֵּין חֲרִיבִין בֵּין שְׁלֵימִין. וְצָרִיךְ לִיקַּח לוֹ דֶּרֶךְ דִּבְרֵי רִבִּי עֲקִיבָה וַחֲכָמִים אוֹמְרִים אֵינוֹ צָרִיךְ לִיקַּח לוֹ דֶּרֶךְ. וּמוֹדֶה רִבִּי עֲקִיבָה בִּזְמַן שֶׁאָמַר לוֹ חוּץ מֵאֵילּוּ אֵינוֹ צָרִיךְ לִיקַּח לוֹ דֶּרֶךְ. מְכָרָן לְאַחֵר רִבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר אֵינוֹ צָרִיךְ לִיקַּח לוֹ דֶּרֶךְ וַחֲכָמִים אוֹמְרִים צָרִיךְ לִיקַּח לוֹ דֶּרֶךְ. בַּמֶּה דְבָרִים אֲמוּרִים בְּמוֹכֵר אֲבָל בְּנוֹתֵן מַתָּנָה נוֹתֵן אֶת כּוּלָּן. הָאַחִים שֶׁחָלְקוּ זָכוּ בַשָּׂדֶה זָכָה בְּכוּלָּן. הַמַּחֲזִיק בְּנִיכְסֵי הַגֵּר הֶחֱזִיק בַּשָּׂדֶה הֶחֱזִיק בְּכוּלָּן. הַמַּקְדִּישׁ אֶת הַשָּׂדֶה הִקְדִּישׁ אֶת כּוּלָּן. רִבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר הַמַּקְדִּישׁ אֶת הַשָּׂדֶה לֹא הִקְדִּישׁ אֶלָּא הֶחָרוּב הַמּוּרְכָּב וְאֶת סְדַן הַשִּׁיקְמָה.

**הלכה:** הַמּוֹכֵר אֶת הַשָּׂדֶה כול'. אֲבָל לֹא מָכַר כול'. לֹא אֶת הַבּוֹר כול'. הַמַּקְדִּישׁ אֶת הַשָּׂדֶה כול'. דְּבֵית רִבִּי יַנַּאי אָמְרִין. בִּמְחַלְּקִין לִגְפָנִים. רִבִּי חִייָה רוֹבָה שָׁאַל. הָיוּ שָׁם חֲלִיּוֹת מְחוּלָּקוֹת לִבְרוֹת. רִבִּי יִצְחָק בַּר טָבְלַיי שָׁאַל. הָיוּ שָׁם טַבְלִיּוֹת שֶׁל שַׁייִשׁ מְחוּלָּקוֹת לִכְתָלִין. רִבִּי יוּדָן בְּרִבִּי יִשְׁמָעֵאל שָׁאַל. הָיוּ שָׁם מַלְבֵּנִין מְחוּלָּקוֹת לְחַלּוֹנוֹת.

רִבִּי חִייָה בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. יֵשׁ שָׁם עֲרוּגָה שֶׁהִיא שִׁשָּׁה עַל שִׁשָּׁה וְיֵשׁ לָהּ שֵׁם בִּפְנֵי עַצְמָהּ אֵינָהּ מְכוּרָה. אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן. הַקּוֹנֶה סְדַן שִׁקְמָה בְּתוֹךְ שֶׁלַּחֲבֵירוֹ מַחֲולֶקֶת רִבִּי יִשְׁמָעֵאל בֶּרְבִּי יוֹסֵי וְרַבָּנִין. רִבִּי יִשְׁמָעֵאל בֵּירִבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר. קָנָה קַרְקַע. וְרַבָּנִין אָמְרִין. לֹא קָנָה. רִבִּי חִייָה בַּר וָוא שָׁאַל. מָכַר לוֹ כָּל הָאִילָן וְשִׁייֵר לוֹ סְדַן שִׁקְמָה. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרִבִּי יִשְׁמָעֵאל

בֵּירִבִּי יוֹסֵי. קָנָה קַרְקַע. עַל דַּעְתִּין דְּרַבָּנִין. לֹא קָנָה קַרְקַע. רִבִּי יִצְחָק בַּר טָבְלַיי שָׁאַל. מָכַר לוֹ כָּל הָאִילָן וְזֵית שֶׁבְּמָקוֹם פְּלוֹנִי כָּל זֵיתִים שֶׁיֵּשׁ שָׁם מְכוּרִין. רִבִּי יוּדָן בֵּירִבִּי יִשְׁמָעֵאל שָׁאַל. הַקּוֹנֶה גֹּ֫כִיתֵּי קָנִים קָנָה אֶרֶז גָּדוֹל שֶׁבְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.

בַּמֶּה דְבָרִים אֲמוּרִים. בְּמוֹכֵר. אֲבָל לֹא בְנוֹתֵן מַתָּנָה נוֹתֵן אֶת כּוּלָּם. מַה בֵּין מוֹכֵר וּמַה בֵּין נוֹתֵן מַתָּנָה. רִבִּי בָּא בַּר טָבְלַיי בְּשֵׁם רַב. שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ הַנּוֹתֵן מַתָּנָה לְהְיוֹת נוֹתֵן בְּעַיִן יָפָה. רִבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָן בְּשֵׁם רִבִּי יוֹנָתָן. שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ הַלְּקוּחוֹת לִהְיוֹת מְדַקְדְּקִין. וּמַה בֵּינֵיהוֹן. הֶקְדֵּשׁ. מָאן דְּמַר. שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ הַנּוֹתֵן מַתָּנָה לִהְיוֹת נוֹתֵן בְּעַיִן יָפָה. אַף הַמַּקְדִּישׁ בְּעַיִן יָפָה מַקְדִּישׁ. וּמָאן דְּמַר. שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ הַלְּקוּחוֹת לִהְיוֹת מְדַקְדְּקִין. מַה אָמַר בְּמַקְדִּישׁ. נִישְׁמְעִינָהּ מֵהָדָא. הָאַחִין שֶׁחָלְקוּ יֵשׁ לָהֶן דֶּרֶךְ זֶה עַל גַּבֵּי זֶה. וְאִית דְּבָעֵי מֵימַר. כֵּן אָמַר רִבִּי לְעָזָר. הָאַחִין שֶׁחָלְקוּ זָכוּ בַשָּׂדֶה זְכוּ בְכוּלָּן. הַמַּחֲזִיק בְּנִיכְסֵי הַגֵּר קָנָה. הֶחֱזִיק בַּשָּׂדֶה הֶחֱזִיק בְּכוּלָּן. הִקְדִּישׁ אֶת הַשָּׂדֶה הִקְדִּישׁ אֶת כּוּלָּן. רִבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר. הַמַּקְדִּישׁ אֶת הַשָּׂדֶה לֹא הִקְדִּישׁ אֶת הַחֲרוּב הַמּוּרְכָּב וְשֶׁיִּקְמָה הַיְשָׁנָה. מִפְּנֵי שֶׁיּוֹנְקִין מִשֶּׁל הֶקְדֵּשׁ. מִפְּנֵי שֶׁשַּׁיָּיר לוֹ דֶּרֶךְ. אִם לֹא שַׁיָּיר לוֹ דֶּרֶךְ אַף הֵן אֵין יוֹנְקִין מִשֶּׁל הֶקְדֵּשׁ.

## פרק ה

### הלכה א

**משנה:** הַמּוֹכֵר אֶת הַסְּפִינָה מָכַר אֶת הַתּוֹרֶן וְאֶת הַנֵּס וְאֶת הַהוֹגְנִין וְאֶת כָּל הַמַּנְהִיגִין אוֹתָהּ אֲבָל לֹא מָכַר לֹא אֶת הָעֲבָדִים וְלֹא אֶת הַמַּרְצוּפִין וְלֹא אֶת הָאֻנְתִּיקִי. בִּזְמַן שֶׁאָמַר לוֹ הִיא וְכָל שֶׁבְּתוֹכָהּ הֲרֵי כוּלָּן מְכוּרִין. מָכַר אֶת הַקְּרוֹן לֹא מָכַר אֶת הַפְּרָדוֹת. מָכַר אֶת הַפְּרָדוֹת לֹא מָכַר אֶת הַקְּרוֹן. מָכַר אֶת הַצֶּמֶד לֹא מָכַר אֶת הַבָּקָר. מָכַר אֶת הַבָּקָר לֹא מָכַר אֶת הַצֶּמֶד. רִבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר הַדְּמִים מוֹדִיעִין. כֵּיצַד אָמַר לוֹ מְכוֹר לִי אֶת צִמְדְּךָ בְּמָאתַיִם זוּז הַדָּבָר יָדוּעַ שֶׁאֵין הַצֶּמֶד בְּמָאתַיִם זוּז. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים אֵין הַדְּמִים רְאָיָיה. הַמּוֹכֵר אֶת הַחֲמוֹר לֹא מָכַר אֶת כֵּלָיו. נָחוּם הַמָּדִי אוֹמֵר מָכַר אֶת כֵּלָיו. רִבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר פְּעָמִים מְכוּרִין וּפְעָמִים אֵינָן מְכוּרִין. כֵּיצַד. הָיָה חֲמוֹר לְפָנָיו וְכֵלָיו עָלָיו וְאָמַר לוֹ מְכוֹר לִי חֲמוֹרְךָ זוֹ הֲרֵי כֵלָיו מְכוּרִין חֲמוֹרְךָ הַהוּא אֵין כֵּילָיו מְכוּרִין. הַמּוֹכֵר אֶת הַחֲמוֹר מָכַר אֶת הַסֶּיְחָ. מָכַר אֶת הַפָּרָה לֹא מָכַר אֶת בְּנָהּ. מָכַר אַשְׁפּוֹת מָכַר זִיבְלָהּ. מָכַר בּוֹר מָכַר מֵימָיו. מָכַר כַּוָּורֶת מָכַר דְּבוֹרִים. מָכַר שׁוֹבָךְ מָכַר יוֹנִים. הַלּוֹקֵחַ פֵּירוֹת שׁוֹבָךְ מַפְרִיחַ בְּרִיכָה הָרִאשׁוֹנָה כַּוָּורֶת נוֹטֵל גֹּ֫לֶל נְחִילִים וּמְסָרֵס חַלּוֹת דְּבַשׁ וּמַנִּיחַ שְׁתֵּי חַלּוֹת. זֵיתִם לְקוֹץ מַנִּיחַ שְׁתֵּי גְּרוֹפְיוֹת.

**הלכה:** הַמּוֹכֵר אֶת הַסְּפִינָה כול׳. תַּנֵּי. הַמּוֹכֵר אֶת הַסְּפִינָה מָכַר אֶת הָאַסְכָּלָה וּבוֹר הַמַּיִם שֶׁבְּתוֹכוֹ אֲבָל לֹא מָכַר הַיְצוּעִין וְהָעוֹבִין וְהָאַיסְקוֹפָה וְהַבּוּצִית. סוּמְכוֹס אוֹמֵר. מָכַר דּוּגִית.

תְּנַאִים שֶׁהִתְנָה יְהוֹשֻׁעַ. רִבִּי לֵוִי בֶּן בִּירַיי בְּשֵׁם רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי. אַרְבָּעָה. מְלַקְּטִין עֲשָׁבִים מִכָּל מָקוֹם חוּץ מִשְּׂדֵה תִּילְתָּן שֶׁאֲסוּרִין מִשּׁוּם גֶּזֶל. תַּמָּן תַּנִּינָן. וְכֵן תִּלְתָּן שֶׁהֶעֱלָת מִינֵי עֲשָׂבִים אֵין מְחַיְּבִין אוֹתוֹ לְנַכֵּשׁ. כֵּינִי מַתְנִיתָא. אֵין מְחַיְּבִין אוֹתוֹ לְעָקוֹר. בְּתְנַאי יְהוֹשֻׁעַ אַתְּ מַר. מְלַקְּטִין עֲשָׂבִים מִכָּל מָקוֹם חוּץ מִשְּׂדֵה תִּלְתָּן שֶׁאֲסוּרִין מִשּׁוּם גֶּזֶל. הָדָא אָמְרָה. שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה בָהֶן. אָמַר. תַּמָּן בְּשֶׁזְּרָעָן לְעַמִּיר. בְּרַם הָכָא שֶׁזְּרָעוֹ לְזֶרַע. מַה הִתְנָה יְהוֹשֻׁעַ לְעוֹבְרֵי עֲבֵירָה. רִבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָן בְּשֵׁם רִבִּי יוֹנָתָן. שֶׁהוּא רוֹצֶה בָהֶן כְּאִילּוּ עֲקוּרִין וּמוּנָּחִין לְפָנָיו. וְמַר בְּשִׂדֵּה כֶּרֶם. דָּמַר רִבִּי יַנַּאי. כָּל הַסְּפִחִין אֲסוּרִין חוּץ מִן הָעוֹלִים בְּשִׂדֵּה בוּר וּבְשִׂדֵּה נִיר בְּשִׂדֵּה כֶּרֶם וּבְשִׂדֵּה זֶרַע. בְּשִׂדֵּה בוּר. דְּלָא מַשְׁגַּח עֲלֵיהּ. בְּשִׂדֵּה נִיר. דּוּ בְעֵי מְתַקְּנָהּ חַקְלֵיהּ. בְּשִׂדֵּה כֶּרֶם. שֶׁלֹּא לֶאֱסוֹר אֶת כַּרְמוֹ. בְּשִׂדֵּה זֶרַע. שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה בָהֶן. וְאִם תֹּאמַר רוֹצֶה בָהֶן כְּאִילּוּ עֲקוּרִין וּמוּנָּחִין לְפָנָיו.

תַּמָּן תַּנִּינָן. הַמּוֹצֵא מֵת בַּתְּחִילָּה (מוּשְׁלָךְ)[מוּשְׁכָּב] כְּדַרְכּוֹ נוֹטְלוֹ וְאֶת תְּבוּסְתּוֹ. אָמַר רַב חִסְדָּא. זֹאת אוֹמֶרֶת. מֵת מִצְוָה מוּתָּר לְפַנּוֹתוֹ. דְּתַנִּינָן נוֹטְלוֹ וְאֶת תְּבוּסְתּוֹ. וְכַמָּה. רִבִּי שְׁמוּאֵל בְּשֵׁם רִבִּי יוֹנָתָן. עַד גֹּ אֲצְבָעוֹת עַד מָקוֹם שֶׁהַמּוֹחֵל יוֹרֵד. אָמַר רִבִּי זְעִירָא. לֹא מִסְתַּבְּרָה דְלֹא. מֵת מִצְוָה אָסוּר לְפַנּוֹתוֹ. שֶׁאִם אוֹמֵר אַתְּ. מוּתָּר לְפַנּוֹתוֹ. אֵילּוּ הוֹאִיל וּמְאַבְּדִין כָּל הַשָּׂדֶה לֹא כָל שֶׁכֵּן שֶׁמּוּתָּר לְפַנּוֹתוֹ. מִמַּה דְּפָשִׁיטָא לְתַנָּא. מֵת מִצְוָה אָסוּר לְפַנּוֹתוֹ. לְפוּם כֵּן צָרִיךְ מַתְנִיתָא. אָמַר רַב חִסְדָּא. אַתְיָיא כְּמָאן דָּמַר. מֵת מִצְוָה מוּתָּר לְפַנּוֹתוֹ. אֲנִי אוֹמֵר. בִּשְׁבִילֵי הָרְשׁוּת נִקְבַּר. וְחָשׁ לוֹמַר שֶׁמָּא מֵת מִצְוָה הָיָה וְאֵין מֵיתֵי מִצְוָה מְצוּיִין.

וּמוּטָלִין בִּשְׁבִילֵי הָרְשׁוּת. מְשֻׁתֵּיעֵקֶר הַתְּבוּאָה עַד שֶׁתֵּרֵד רְבִיעָה שְׁנִייָה. וְלוֹקְחִין נְטִיעוֹת מִכָּל מָקוֹם חוּץ מִשֶּׁלְּזַיִת וּמִשֶּׁלְּגָפָן. בְּזַיִת מִן הֶחָדָשׁ שֶׁבְּחָדָשׁ וּמִן הַיָּשָׁן שֶׁבְּיָשָׁן. אֲבָל אִם הָיָה עָשׂוּי כְּמִין טַרְגּוֹל אֲפִילּוּ מִן הֶחָדָשׁ שֶׁבְּחָדָשׁ אָסוּר.

רִבִּי תַּנְחוּם דְּכַפַּר גּוּן בְּשֵׁם רִבִּי לְעָזָר בֵּירִבִּי יוֹסֵי. אַרְבָּעָה מְלַקְּטִין עֲשָׂבִין מִכָּל מָקוֹם וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְשָׁרְשׁוּ. וּפוֹנִים לַאֲחוֹרֵי הַגָּדֵר. רִבִּי לְעָזָר בֵּירִבִּי יוֹסֵי בְּשֵׁם רִבִּי תַּנְחוּם. עַד מָקוֹם שֶׁמִּתְעַטֵּשׁ וְאֵין קוֹלוֹ נִשְׁמָע. וְרוֹעִין בַּחוֹרְשִׁין. אֲפִילּוּ שֵׁבֶט יְהוּדָה בְּשֵׁבֶט נַפְתָּלִי. וְנוֹתְנִין לְנַפְתָּלִי מְלֹא חֻבֶּל לְדָרוֹמוֹ שֶׁל יָם. שֶׁנֶּאֱמַר יָם וְדָרוֹם יְרָשָׁה. דִּבְרֵי רִבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי. רִבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר. יָם זֶה יָם שֶׁל סַמְכוֹ. וְדָרוֹם זֶה יָם שֶׁל טִבֶּרְיָה. וּמִסְתַּלְּקִין לְצָדָדִין. רַב יְהוּדָה בְּשֵׁם רַב. אֲפִילּוּ שָׂדֶה מְלֵיאָה כַרְכּוֹם. מַה. נוֹתֵן דָּמִים אוֹ לָאו. מִן מַה דָּמַר רַב יְהוּדָה.

אֲפִילוּ מְלֵיאָה כוֹרְכוֹם. הָדָא אָמְרָה. נוֹתֵן דָּמִים. אָמַר רִבִּי לָא. מִכֵּיוָן דָּמַר רַב יְהוּדָה. אֲפִילוּ לְשָׂדֶה מְלֵיאָה כוֹרְכוֹם. הָדָא אָמְרָה. אֵין נוֹתֵן דָּמִים. וְאֵינוֹ יָכוֹל לְרַחוֹק אֶת עַצְמוֹ יוֹתֵר מִדַּאי. נִישְׁמְעִינָהּ מֵהָדָא. מַעֲשֶׂה בְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל וְרִבִּי יְהוֹשֻׁעַ שֶׁהָיוּ מְהַלְכִין בַּדֶּרֶךְ [וְהָיוּ מְסַתַּלְקִין מִפְּנֵי יְתֵדוֹת הַדְּרָכִים] וְרָאוּ אֶת יְהוּדָה בֶן פַּפּוֹס מְשְׁתַּקֵּעַ וּבָא כְנֶגְדָּן. אָמַר רַבָּן גַּמְלִיאֵל לְרִבִּי יְהוֹשֻׁעַ. מִי זֶה שֶׁמַּרְאֶה עַצְמוֹ בְּאֶצְבַּע. אָמַר לוֹ יְהוּדָה בֶן פַּפּוֹס הוּא שֶׁכָּל מַעֲשָׂיו לְשׁוּם שָׁמַיִם.

רִבִּי שְׁמוּאֵל בְּשֵׁם רִבִּי יוֹנָתָן. הָרוֹצֶה לִבְנוֹת עִיר כַּתְּחִילָּה נוֹתְנִין לוֹ אַרְבָּעָה דְּרָכִים לְדוֹד רוּחוֹת הָעוֹלָם. רִבִּי חֲנִינָה בָעֵי קוֹמֵי רִבִּי מָנָא. מַה. מֵאַרְבַּע אִמּוֹת עַד שְׁמוֹנָה אוֹ מִשְּׁמוֹנָה עַד שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה. אָמַר לוֹ. מִשְּׁמוֹנָה עַד שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה. כְּדֵי שֶׁיְּהֵא קָרוֹן הוֹלֵךְ וְקָרוֹן בָּא.

## הלכה ב

**משנה:** הַקּוֹנֶה שְׁנֵי אִילָנוֹת בְּתוֹךְ שֶׁל חֲבֵירוֹ הֲרֵי זֶה לֹא קָנָה קַרְקַע. רִבִּי מֵאִיר אוֹמֵר קָנָה קַרְקַע. הִגְדִּילוּ לֹא יְשַׁפֶּה. וְהָעוֹלֶה מִן הַגֶּזַע שֶׁלּוֹ וּמִן הַשָּׂרָשִׁים שֶׁל בַּעַל הַקַּרְקַע וְאִם מֵתוּ אֵין לוֹ קַרְקַע. קָנָה שְׁלֹשָׁה קָנָה קַרְקַע. הִגְדִּילוּ יְשַׁפֶּה. הָעוֹלֶה מִן הַשָּׂרָשִׁים שֶׁלּוֹ וְאִם מֵתוּ יֵשׁ לוֹ קַרְקַע.

**הלכה:** הַקּוֹנֶה שְׁנֵי אִילָנוֹת בְּתוֹךְ שֶׁלַּחֲבֵירוֹ כול'. (דִּבְרֵי) [דְּבֵית] רִבִּי יַנַּאי אָמְרֵי. הָרוֹאֶה אֶת הַצֵּל זֶהוּ שׁוֹרֶשׁ. הָרוֹאֶה אֶת הַחַמָּה זֶהוּ גֶּזַע. רִבִּי חָמָא בַּר עוּקְבָּה בְּשֵׁם רִבִּי יוֹסֵי. הָעוֹלֶה מִשָּׂרָשָׁיו וּמִגִּזְעוֹ זֶהוּ שׁוֹרֶשׁ. מִגִּזְעוֹ וְלֹא מִשָּׂרָשָׁיו זֶהוּ אִילָן. אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן. הַקּוֹנֶה שְׁלֹשָׁה אִילָנוֹת קָנָה קַרְקַע שֶׁבֵּינֵיהֶן וְתַחְתֵּיהֶן וְחוּצָה לָהֶן כִּמְלוֹא אוּרָה וְסַלּוֹ. אָמַר רִבִּי לְעָזָר וְדֶרֶךְ אֵין לוֹ וּמְלוֹא אוּרָה וְסַלּוֹ יֵשׁ לוֹ חוּצָה לוֹ.

## הלכה ג

**משנה:** הַמּוֹכֵר אֶת הָרֹאשׁ בִּבְהֵמָה גַּסָּה לֹא מָכַר אֶת הָרַגְלַיִם מָכַר אֶת הָרַגְלַיִם לֹא מָכַר אֶת הָרֹאשׁ. מָכַר אֶת הַקֵּנֶה לֹא מָכַר אֶת הַכָּבֵד מָכַר אֶת הַכָּבֵד לֹא מָכַר אֶת הַקֵּנֶה. אֲבָל בְּדַקָּה מָכַר אֶת הָרֹאשׁ מָכַר אֶת הָרַגְלַיִם מָכַר אֶת הָרַגְלַיִם לֹא מָכַר אֶת הָרֹאשׁ. מָכַר אֶת הַקֵּנֶה מָכַר אֶת הַכָּבֵד מָכַר אֶת הַכָּבֵד לֹא מָכַר אֶת הַקֵּנֶה.

**הלכה:** הַמּוֹכֵר אֶת הָרֹאשׁ בִּבְהֵמָה גַּסָּה כול'. רִבִּי יִצְחָק שְׁאַל. מָכַר חֲצִי הָרֹאשׁ מָכַר חֲצִי הָרַגְלַיִם. מָכַר חֲצִי קֵנֶה מָכַר חֲצִי כָבֵד. [מָכַר חֲצִי הַכָּבֵד] מָכַר חֲצִי קֵנֶה. נִישְׁמְעִינָהּ מֵהָדָא. מָכַר לוֹ יָד כְּמוֹת שֶׁהִיא רֹאשׁ כְּמוֹת שֶׁהוּא בְּנֵי מַעַיִם כְּמוֹת שֶׁהֵן. נוֹתְנָן לַכֹּהֵן וְאֵינוֹ מְנַכֶּה לוֹ מִן הַדָּמִים. לְקֻחָן בַּמִּשְׁקָל נוֹתְנָן לַכֹּהֵן וּמְנַכֶּה לוֹ מִן הַדָּמִים.

## הלכה ד

**משנה:** אַרְבַּע מִדּוֹת בַּמּוֹכְרִים. מָכַר לוֹ חִטִּים יָפוֹת וְנִמְצְאוּ רָעוֹת הַלּוֹקֵחַ יָכוֹל לַחֲזוֹר בּוֹ. רָעוֹת וְנִמְצְאוּ יָפוֹת הַמּוֹכֵר יָכוֹל לַחֲזוֹר בּוֹ. רָעוֹת וְנִמְצְאוּ רָעוֹת יָפוֹת וְנִמְצְאוּ יָפוֹת אֵין אֶחָד מֵהֶן יָכוֹל לַחֲזוֹר בּוֹ. שְׁחַמְתִּית וְנִמְצֵאת לְבָנָה וְנִמְצֵאת שְׁחַמְתִּית עֵצִים שֶׁלְזַיִת וְנִמְצְאוּ שֶׁלְשִׁיקְמָה שֶׁלְשִׁיקְמָה וְנִמְצְאוּ שֶׁלְזַיִת יַיִן וְנִמְצָא חוֹמֶץ חוֹמֶץ וְנִמְצָא יַיִן שְׁנֵיהֶן יְכוֹלִין לַחֲזוֹר בָּהֶן. הַמּוֹכֵר פֵּירוֹת לַחֲבֵירוֹ מָשַׁךְ וְלֹא מָדַד קָנָה מָדַד וְלֹא מָשַׁךְ לֹא קָנָה. אִם הָיָה פִּיקֵּחַ שׁוֹכֵר אֶת מְקוֹמָן. הַלּוֹקֵחַ פִּישְׁתָּן מֵחֲבֵירוֹ הֲרֵי זֶה לֹא קָנָה עַד שֶׁיְּטַלְטְלֶנּוּ מִמָּקוֹם לְמָקוֹם וְאִם הָיָה בִּמְחוּבָּר לַקַּרְקַע וְתָלַשׁ כָּל שֶׁהוּא קָנָה. הַמּוֹכֵר יַיִן וְשָׁמָן לַחֲבֵירוֹ וְהוּקְרוּ אוֹ שֶׁהוּזְלוּ אִם עַד שֶׁלֹּא נִתְמַלְּאת הַמִּידָּה לַמּוֹכֵר מִשֶּׁנִּתְמַלְּאת הַמִּידָּה לַלּוֹקֵחַ. וְאִם הָיָה סִרְסוּר בֵּינֵיהֶן נִשְׁבְּרָה הֶחָבִית נִשְׁבְּרָה לַסִּרְסוּר. חַיָּיב לְהַטִּיף לוֹ שֶׁלֹּשׁ טִיפִּין. הִירְכִּינָהּ וּמִיצָּת הֲרֵי זֶה שֶׁל מוֹכֵר. וְהַחֲנְוָונִי אֵינוֹ חַיָּיב לְהַטִּיף לוֹ שָׁלֹשׁ טִיפִּין. רִבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר לֵילֵי שַׁבָּת עִם חֲשֵׁיכָה פָּטוּר.

**הלכה:** אַרְבַּע מִידּוֹת בַּמּוֹכְרִים כול'. וְהֵיכִי. אִם בְּשֶׁהָיְתָה הַמִּידָּה לַמּוֹכֵר חֲזָקָה לַמּוֹכֵר. אִם הָיְתָה לַלּוֹקֵחַ חֲזָקָה לַלּוֹקֵחַ. רִבִּי יְהוּדָה בְשֵׁם שְׁמוּאֵל רִבִּי לָא בְשֵׁם רִבִּי יְהוּדָה בְּרִיבִּי. כֵּינִי מַתְנִיתָא. בְּשֶׁהָיְתָה הַמִּידָּה לְאָדָם אֶחָד. תַּנֵּי. רִבִּי יוּדָה אוֹמֵר. וְלֵילֵי שַׁבָּת עִם חֲשֵׁיכָה פָּטוּר מִפְּנֵי שֶׁהוּא רְשׁוּת. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים. בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ חַיָּיב. מַאי טַעֲמָא אָמַר רִבִּי יוּדָן. אִם שָׂכִיר הוּא בָּא בִּשְׂכָרוֹ.

## הלכה ה

**משנה:** הַשּׁוֹלֵחַ אֶת בְּנוֹ אֵצֶל חֶנְוָונִי וּמָדַד לוֹ בְּאִיסָּר שֶׁמָּן וְנָתַן לוֹ אֶת הָאִיסָּר שֶׁבַּר אֶת הַצְּלוֹחִית וְאִיבֵּד אֶת הָאִיסָּר הַחֶנְוָונִי חַיָּיב. רִבִּי יְהוּדָה פּוֹטֵר שֶׁעַל מְנָת כֵּן שִׁילְּחוֹ. וּמוֹדִים חֲכָמִים לְרִבִּי יְהוּדָה בִּזְמַן שֶׁהַצְּלוֹחִית בְּיַד הַתִּינוֹק וּמָדַד הַחֶנְוָונִי לְתוֹכָהּ הַחֶנְוָונִי פָּטוּר. הַסִּיטוֹן מְקַנֵּחַ מִידּוֹתָיו אַחַת לְשִׁלְשִׁים יוֹם וּבַעַל הַבַּיִת לִשְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר חִילּוּף הַדְּבָרִים. הַחֶנְוָונִי מְקַנֵּחַ מִידּוֹתָיו פַּעֲמַיִם בַּשַּׁבָּת וּמַמְחֶה מִשְׁקְלוֹתָיו פַּעַם אַחַת בַּשַּׁבָּת וּמְקַנֵּחַ מֹאזְנַיִם עַל כָּל מִשְׁקָל וּמִשְׁקָל. אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל בַּמֶּה דְבָרִים אֲמוּרִים. בַּלַּח אֲבָל בַּיָּבֵשׁ אֵינוֹ צָרִיךְ. וְחַיָּיב לְהַכְרִיעַ לוֹ טֶפַח. הָיָה שׁוֹקֵל לוֹ עַיִן בְּעַיִן נוֹתֵן לוֹ גֵּירוּמִים אֶחָד לְעֶשְׂרָה בַּלַּח וְאֶחָד לְעֶשְׂרִים בַּיָּבֵשׁ. מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לָמוֹד בַּדַּקָּה לֹא יָמוֹד בַּגַּסָּה. בַּגַּסָּה לֹא יָמוֹד בַּדַּקָּה. לִמְחוֹק לֹא יִגְדּוֹשׁ. לִגְדּוֹשׁ לֹא יִמְחוֹק.

**הלכה:** הַשּׁוֹלֵחַ אֶת בְּנוֹ אֵצֶל הַחֶנְוָונִי כול'. אָמַר רִבִּי בָּא בַּר מָמָל. בָּעֶשִׂירוֹת חַיָּיב לְהַכְרִיעַ לוֹ טֶפַח. כְּתִיב מֹאזְנֵי צֶדֶק אַבְנֵי צֶדֶק. מִיכָּן אָמְרוּ חֲכָמִים. כָּל מִצְוָה שֶׁמַּתַּן שְׂכָרָהּ בְּצִידָּהּ אֵין בֵּית דִּין מוּזְהָרִין עָלֶיהָ. יְהֵיה לְךָ. מְנֵה לְךָ אנגרמוס עַל כָּךְ. וְתֵימַר הָכֵין. אָמַר

רִבִּי בּוּן בַּר חִיָּיה. כֵּינִי מַתְנִיתָא. כָּל מִצְוָה שֶׁמַּתַּן שְׂכָרָהּ בְּצִידָּהּ אֵין בֵּית דִּין נֶעֱנָשִׁין עָלֶיהָ. רַב מַנְיֵיהּ רֵישׁ גָּלוּתָא אנגרמוס וַהֲוָה מָחֵי עַל מְכִילְתָא וְלָא עַל שִׁיעוּרַיָּא. חָבְשֵׁיהּ רֵישׁ גָּלוּתָא. עָאַל רַב קְרָנָא גַּבֵּיהּ. אָמַר לֵיהּ. אנגרמוס שָׁאְמְרוּ לַמִּידּוֹת וְלֹא לַשִּׁיעוּרִין. אָמַר לֵיהּ. וְהָא תַנִּית. אנגרמוס לַמִּידּוֹת וְלַשִּׁיעוּרִין. אָמַר לֵיהּ. פּוּק אֱמוֹר לוֹן. אנגרמוס שָׁאְמְרוּ לַמִּידּוֹת וְלֹא לַשִּׁיעוּרִין. נְפַק וְאָמַר לוֹן. בַּר נַשׁ דְּתַנְיֵה כְּבָשָׁה דָא הֵינוֹ חָבְשִׁין לֵיהּ.
מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לָמוֹד בַּדַּקָּה לֹא יָמוֹד בַּגַּסָּה. בַּגַּסָּה לֹא יָמוֹד בַּדַּקָּה. לִמְחוֹק לֹא יִגְדּוֹשׁ. לִגְדּוֹשׁ לֹא יִמְחוֹק.

## פרק ו

### הלכה א

**משנה:** הַמּוֹכֵר פֵּירוֹת לַחֲבֵירוֹ וְלֹא צִימְּחוּ וַאֲפִילוּ זֶרַע פִּשְׁתָּן אֵינוֹ חַיָּיב בְּאַחֲרָיוּתָן. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר זֶרְעוֹנֵי גִינָּה שֶׁאֵינָן נֶאֱכָלִין חַיָּיב בְּאַחֲרָיוּתָן. הַמּוֹכֵר פֵּירוֹת לַחֲבֵירוֹ הֲרֵי זֶה מְקַבֵּל עָלָיו רוֹבַע טִינוֹפֶת לַסְּעָה. תְּאֵינִים מְקַבֵּל עָלָיו עֶשֶׂר מְתוּלְעוֹת לַמַּאָה. מַרְתֵּף שֶׁל יַיִן מְקַבֵּל עָלָיו עֶשֶׂר קוֹסְסוֹת לַמַּאָה. קַנְקַנִּים בַּשָּׁרוֹן מְקַבֵּל עָלָיו עֶשֶׂר פִּיטַּסְאוֹת לַמַּאָה. הַמּוֹכֵר יַיִן לַחֲבֵירוֹ וְהֶחֱמִיץ אֵינוֹ חַיָּיב בַּאַחֲרָיוּתוֹ וְאִם יָדוּעַ שֶׁיֵּינוֹ מַחֲמִיץ הֲרֵי זֶה מֻקָּח טָעוּת. אִם אָמַר לוֹ יַיִן מְבוּשָׁם אֲנִי מוֹכֵר לְךָ חַיָּיב לְהַעֲמִיד לוֹ עַד הָעֲצֶרֶת. יָשָׁן מִשֶּׁל אֶשְׁתְּקַד. מְיוּשָׁן מִשֶּׁל שָׁלֹשׁ שָׁנִים.

**הלכה:** הַמּוֹכֵר פֵּירוֹת לַחֲבֵירוֹ כול׳. תַּנֵּי. הַמּוֹכֵר פֵּירוֹת לַחֲבֵירוֹ וְלֹא צִימְּחוּ אֲפִילוּ זֶרַע פִּשְׁתָּן אֵין חַיָּיב בְּאַחֲרָיוּתוֹ. וְאִם הִתְנָה עִמּוֹ מִתְּחִילַּת הַזֶּרַע חַיָּיב בְּאַחֲרָיוּתוֹ. מָהוּ נוֹתֵן לוֹ. דְּמֵי זַרְעוֹ. וְיֵשׁ אוֹמְרִים. נוֹתֵן לוֹ דְּמֵי יְצִיאוֹתָיו.
הָכָא מְקַבֵּל עָלָיו. בְּרַם תַּמָּן יָמְעַט. הָכָא וּבִלְבַד טְנוּפָּה. בְּרַם תַּמָּן מִין. הָכָא וּבִלְבַד כְּדֶרֶךְ מַגָּעוֹ. בְּרַם תַּמָּן וּבִלְבַד כְּדֶרֶךְ מִשּׁוֹאוֹ. הָכָא רִבִּי שִׁמְעוֹן מוֹדֶה. בְּרַם תַּמָּן רִבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר. שְׁנֵי מִינִין הֵן וְאֵין מִצְטָרְפִין.
רִבִּי חִיָּיה בַּר בָּא שָׁאַל. סָאָה חִיטִּין שֶׁנָּפְלָה לְתוֹךְ מֵאָה שֶׁלִּשְׁעוֹרִין. כֹּהֵן וְיִשְׂרְאֵל מָהוּ שֶׁיְּחַלְּקוּ אֶת הַשֶּׁבַח. רִבִּי יִצְחָק בַּר טָבְלַיי שָׁאַל. סָאָה תְּרוּמָה שֶׁנָּפְלָה לְתוֹךְ מֵאָה שֶׁלְּחוּלִין. מוֹכֵר וְלוֹקֵחַ מָהוּ שֶׁיְּחַלְּקוּ אֶת הַשֶּׁאָר.
אָמַר רִבִּי בּוּן בַּר חִיָּיה. נִישְׁמְעִינָהּ מֵהָדָא. הַבּוֹרֵר צְרוֹרוֹת מִתּוֹךְ כֵּירַיִּיו שֶׁלַּחֲבֵירוֹ חַיָּיב לִשְׁפּוֹת לוֹ. רִבִּי בּוּן בַּר כַּהֲנָא אָמַר. בָּאוֹמֵר. צְבוֹר וְאָקְנֶה. אֲבָל אִם הָיוּ צְבוּרִין מִשָּׁעָה רִאשׁוֹנָה לֹא בְדָא.

תַּנֵּי. מֵאָה חֲבִיּוֹת אֲנִי מוֹכֵר לָךְ. חַיָּיב לְהַעֲמִיד לוֹ יַיִן יָפֶה כְּרוֹב הַיַּיִן הַנִּמְכָּר בְּאוֹתוֹ מָקוֹם. מֵאָה חֲבִיּוֹת יַיִן אֲנִי מוֹכֵר לָךְ. חַיָּיב לְהַעֲמִיד לוֹ יַיִן יָפֶה כְּרוֹב הַיַּיִן הַנִּמְכָּר בְּאוֹתוֹ חָנוּת. מֵאָה חֲבִיּוֹת אֵילּוּ אֲנִי מוֹכֵר לָךְ. אֲפִילּוּ חוֹמֶץ הִגִּיעוּ. רִבִּי חִיָּיה בַּר וָוה. בְּשֶׁהָיוּ הַקַּנְקַנִּים לְלוֹקֵחַ יְכִיל מֵימַר לֵיהּ. לִשְׁתִּייָה מָכַרְתִּיו לָךְ.

בָּדַק חֲבִית לְהִיוֹת מַפְרִישׁ עָלֶיהָ וְהוֹלֵךְ. עַד שְׁלֹשָׁה יָמִים וַדַּאי. מִיכָּן וְהֵילְךְ סָפֵק. רִבִּי סִימוֹן בְּשֵׁם רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי. שְׁלֹשָׁה יָמִים הָרִאשׁוֹנִים וַדַּאי יַיִן. הָאַחֲרוֹנִים חוֹמֶץ. אֶמְצָעִיִּים סָפֵק. אָמַר רִבִּי אַבָּהוּ. אֲנִי שְׁמַעְתִּיהּ מִפִּיו. מַה מַעֲבַד וָמַר רִבִּי יוֹחָנָן. עַד שְׁלֹשָׁה יָמִים וַדַּאי. מִיכָּן וְהֵילְךְ סָפֵק. רִבִּי לָא בְשֵׁם רִבִּי לְעָזָר רִבִּי יָסָא בְשֵׁם רַבָּנִין דְּעִלְּין וְשָׁמְעִין מִבֵּי מִדְרְשָׁא דְּבַר עִיטְיַין בְּמַחַט כְּהָדָא דְּרִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי בְּחָבִית. אִיבֵּד מַחַט שׁוּפָּה וּבָא וּמְצָאָהּ חֲלוּדָה. רִבִּי סִימוֹן בְּשֵׁם רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי. שְׁלֹשָׁה יָמִים הָרִאשׁוֹנִים וַדַּאי טְמֵאָה. אַחֲרוֹנִים טְהוֹרָה. אֶמְצָעִיִּים סָפֵק. אָמַר רִבִּי אַבָּהוּ. אוּף שְׁמַעְתִּיהּ מִפִּיו. מַה מִיעַבַּד וָמַר רִבִּי יוֹחָנָן. עַד שְׁלֹשָׁה יָמִים וַדַּאי. מִיכָּן וְהֵילְךְ סָפֵק. רִבִּי חִיָּיה בַּר וָוה שָׁאַל. בָּא בְסוֹף (שָׁבוּעַ) [אַרְבָּעִים] וּמְצָאוֹ חָמֵץ בָּרוּר [מַיִד נַעֲשָׂה חָמֵץ בָּרוּר] אוֹ מִכָּן וּלְהַבָּא. רִבִּי יִצְחָק שָׁאַל. עָבַר הַפֶּרֶק בְּסוֹף אַרְבָּעִים יוֹם. כּוֹחוֹ שֶׁלְּפֶרֶק בֵּיטֵל כֹּחַ אַרְבָּעִים יוֹם אוֹ כֹּחַ אַרְבָּעִים יוֹם בֵּיטֵל כּוֹחוֹ שֶׁלְּפֶרֶק.

רִבִּי קִרִיסְפָּא שָׁאַל. בְּכָל שָׁנָה בוֹדֵק אוֹ אַחַת לְגַג שָׁנִים. נִישְׁמְעִינָהּ מֵהָדָא. הַמּוֹכֵר יַיִן לַשָּׁנָה חַיָּיב בְּאַחֲרָיוּתוֹ עַד הֶחָג. אָמַר רִבִּי יוּדָן. תִּיפְתָּר כְּגוֹן אִילֵּין גְּלִילָאֵי דְּלָא קַטְפִין כַּרְמֵיהוֹן אֶלָּא בָּתַר חַגָּא. וְלֵית שְׁמַע מִינָּהּ כְּלוּם. וְיֵידָא אָמְרָה דָא. יָשָׁן מִשֶּׁלְּאַשְׁתְּקַד. מִיּוֹשָׁן שֶׁלְּגַג שָׁנִים. נֵימַר מִשּׁוּם הָדָא מַתְמוּעִיתָא. מַה חָבִית אַחַת הוּא בוֹדֵק כּוּלְּהוֹן תְּלוּיוֹת בָּהּ. כָּל אַחַת וְאַחַת הוּא בוֹדֵק וְאֵין מַחֲמִיצוֹת. אָמַר רִבִּי שַׁמַּי. אִית בְּנֵי נַשׁ מַקְשִׁין עַל גַּרְבָּא מִלְּעֵיל וְיָדְעִין מָה דְּאִית בֵּיהּ מִלְּגִיו.

## הלכה ב

**משנה:** הַמּוֹכֵר מָקוֹם לַחֲבֵירוֹ לִבְנוֹת לוֹ בַּיִת וְכֵן הַמְקַבֵּל מֵחֲבֵירוֹ לִבְנוֹת לוֹ בֵּית חַתְנוּת לִבְנוֹ בֵּית אַלְמָנוּת לְבִתּוֹ בּוֹנֶה אַרְבַּע אַמּוֹת עַל שֵׁשׁ דִּבְרֵי רִבִּי עֲקִיבָה. רִבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר רֶפֶת בָּקָר הִיא זוֹ. הָרוֹצֶה לַעֲשׂוֹת רֶפֶת בָּקָר בּוֹנֶה אַרְבַּע אַמּוֹת עַל שֵׁשׁ בַּיִת קָטָן שֵׁשׁ עַל שְׁמוֹנֶה גָּדוֹל שְׁמוֹנָה עַל עֶשֶׂר טְרַקְלִין עֶשֶׂר עַל עֶשֶׂר. רוּמּוֹ כַּחֲצִי אָרְכּוֹ וְכַחֲצִי רָחְבּוֹ וּרְאָיָיה לַדָּבָר הֵיכָל וּכְתָלָיו. רִבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר כְּבִנְיַן הֵיכָל.

**הלכה:** הַמּוֹכֵר מָקוֹם לַחֲבֵירוֹ כול׳. תַּנֵּא. קַנְטָר חַיָּיב לְהַעֲמִיד לוֹ שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה עַל שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה.

רַב הַמְנוּנָא סָפְרָא שָׁאַל לְרִבִּי חֲנִינָה. כָּתוּב אֶחָד אוֹמֵר קוֹמָתוֹ שְׁלֹשִׁים אַמָּה וְכָתוּב אַחֵר אוֹמֵר קוֹמָתוֹ עֶשְׂרִים אַמָּה. וְלָא הֲוָה דִשְׁמָעָה וְלָא אָמְרִין לֵיהּ כְּלוּם. שָׁאַל לְרִבִּי יִרְמְיָה. אָמַר לֵיהּ. מִן הַקַּרְקַע וּלְמַעֲלָן שְׁלֹשִׁים אַמָּה. מִן הַדְּבִיר וּלְמַעֲלָן עֶשְׂרִים אַמָּה. אָמַר רִבִּי אַבָּהוּ. מְפַכְלִיהּ דְּבִיר. דְּבִיר הָיָה עוֹמֵד מִן הַקַּרְקַע וְעַד הַקּוֹרוֹת. דְּכְתִיב וְסָפוּן בָּאֳרֶז מִן הַקַּרְקַע וְעַד הַקּוֹרוֹת. אֶלָּא מִן הַקַּרְקַע וּלְמַעֲלָן שְׁלֹשִׁים אַמָּה מִן הַכְּרוּב וּלְמַעֲלָן עֶשְׂרִים אַמָּה. אָמַר רִבִּי תַּנְחוּמָא. מְסוֹרֶת אֲגַדָּה הִיא שֶׁאֵין מְקוֹם דְּבִיר עוֹלֶה מִן הַמִּינְיָין. אָמַר רִבִּי לֵוִי. וְלֹא מְקוֹם אָרוֹן עוֹלֶה מִן הַמִּינְיָין. אָמַר רִבִּי לֵוִי וְתַנֵּי כֵן בְּשֵׁם רִבִּי יוּדָה בֵּירִבִּי אִלְעַאי. אָרוֹן עוֹמֵד בָּאֶמְצַע וְחוֹלֵק הַבַּיִת עֶשֶׂר אַמּוֹת לְכָל רוּחַ.

## הלכה ג

**משנה:** מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ בוֹר לִפְנִים מִבֵּיתוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ נִכְנָס בְּשָׁעָה שֶׁדֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם נִכְנָסִין וְיוֹצֵא בְּשָׁעָה שֶׁדֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם יוֹצְאִין. וְאֵינוֹ מַכְנִיס בְּהֶמְתּוֹ וּמַשְׁקֶה מִבּוֹרוֹ אֶלָּא מְמַלֵּא וּמַשְׁקֶה מִבַּחוּץ זֶה עוֹשֶׂה לוֹ פוֹתַחַת וְזֶה עוֹשֶׂה לוֹ פוֹתַחַת. מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ גִינָה לִפְנִים מִגִּינָתוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ נִכְנָס בְּשָׁעָה שֶׁדֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם נִכְנָסִין וְיוֹצֵא בְּשָׁעָה שֶׁדֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם יוֹצְאִין. וְאֵינוֹ מַכְנִיס לְתוֹכָהּ תַּגָּרִים וְלֹא יִכָּנֵס לְתוֹךְ שָׂדֶה אֲחֶרֶת וְהַחִיצוֹן זוֹרֵעַ אֶת הַדֶּרֶךְ. נָתְנוּ לוֹ דֶּרֶךְ מִן הַצַּד מִדַּעַת שְׁנֵיהֶן נִכְנָס בְּשָׁעָה שֶׁהוּא רוֹצֶה וְיוֹצֵא בְּשָׁעָה שֶׁהוּא רוֹצֶה מַכְנִיס לְתוֹכָהּ תַּגָּרִים וְלֹא יִכָּנֵס לְתוֹךְ שָׂדֶה אֲחֶרֶת. וְזֶה וְזֶה אֵינָן רְשָׁאִין לְזוֹרְעָהּ.

**הלכה:** מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ בוֹר כול'. תַּנֵּי. הַחִיצוֹן אֵין זוֹרֵעַ אֶת הַדֶּרֶךְ. דּוּ אָמַר לֵיהּ. מְעַלֶּל אֲנָא שְׂרַע. הַפְּנִימִי אֵין זוֹרֵעַ אֶת הַדֶּרֶךְ. דּוּ אָמַר לֵיהּ. אַתְּ חַיָּיס עַל דִּידָךְ וְדַיָּישׁ עַל דִּידִי.

## הלכה ד

**משנה:** מִי שֶׁהָיְתָה דֶּרֶךְ הָרַבִּים עוֹבֶרֶת בְּתוֹךְ שָׂדֵהוּ נִטְלָהּ וְנָתַן לָהֶן מִן הַצַּד. מַה שֶׁנָּתַן נָתַן וְשֶׁלּוֹ לֹא הִגִּיעוֹ. דֶּרֶךְ הַיָּחִיד אַרְבַּע אַמּוֹת דֶּרֶךְ הָרַבִּים שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה דֶּרֶךְ הַמֶּלֶךְ אֵין לָהּ שִׁיעוּר דֶּרֶךְ הַקֶּבֶר אֵין לָהּ שִׁיעוּר. הַמַּעֲמָד דַּיָּינֵי צִיפּוֹרִי אָמְרוּ בֵּית אַרְבַּעַת קַבִּין. הַמּוֹכֵר מָקוֹם לַחֲבֵירוֹ לַעֲשׂוֹת לוֹ קֶבֶר. וְכֵן הַמְקַבֵּל מֵחֲבֵירוֹ לַעֲשׂוֹת לוֹ קֶבֶר עוֹשֶׂה תוֹכָהּ שֶׁל מְעָרָה אַרְבַּע אַמּוֹת עַל שֵׁשׁ וּפוֹתֵחַ לְתוֹכָהּ שְׁמוֹנָה כּוּכִין שְׁלֹשָׁה מִיכָּן וּשְׁלֹשָׁה מִיכָּן וּשְׁנַיִם כְּנֶגְדָּן. וְהַכּוּכִין אָרְכָּן אַרְבַּע אַמּוֹת וְרוּמָן שִׁבְעָה וְרָחְבָּן שִׁשָּׁה. רִבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר עוֹשֶׂה תוֹכָהּ שֶׁל מְעָרָה שֵׁשׁ עַל שְׁמוֹנָה וּפוֹתֵחַ לְתוֹכָהּ שְׁלֹשָׁה עָשָׂר כּוּךְ. אַרְבָּעָה מִיכָּן וְאַרְבָּעָה מִיכָּן וּשְׁלֹשָׁה כְּנֶגְדָּן וְאֶחָד מִימִין הַפֶּתַח וְאֶחָד מִן הַשְּׂמֹאל. וְעוֹשֶׂה חָצֵר עַל פֶּתַח הַמְּעָרָה שֵׁשׁ עַל שֵׁשׁ כִּמְלוֹא הַמִּיטָּה וְקוֹבְרֶיהָ. וּפוֹתֵחַ לְתוֹכָהּ שִׁתֵּי מְעָרוֹת אַחַת מִיכָּן וְאַחַת מִיכָּן. רִבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר אַרְבַּע לְאַרְבַּע רוּחוֹתֶיהָ. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר הַכֹּל לְפִי הַסֶּלַע.

**הלכה:** מִי שֶׁהָיְתָה דֶּרֶךְ הָרַבִּים כול׳ עַד סוֹף הַמִּשְׁנָה. רִבִּי חִייָה בַּר יוֹסֵף אָמַר. עוֹשֶׂה אוֹתָן כְּמִן נַגָּרִין. אָמַר לֵיהּ רִבִּי יוֹחָנָן. וַהֲלֹא הַכְּלָבִים אֵינָן נִקְבָּרִין כֵּן. כֵּיצַד עוֹשֶׂה. בּוֹנֶה מִלְּפָנִים כְּבַחוּץ. וְאֵין הָעוֹבְרוֹת נוֹגְעוֹת בּוֹ. אֵינוֹ עֹבֵר. בָּנֵי חָדָא מִלְּעֵיל וְחָדָא מִלְּרַע.

## פרק ז

### הלכה א

**משנה:** הָאוֹמֵר לַחֲבֵירוֹ בֵּית כּוֹר עָפָר אֲנִי מוֹכֵר לָךְ הָיוּ שָׁם נְקָעִים עֲמוּקִים עֲשָׂרָה טְפָחִים אוֹ סְלָעִים גְּבוֹהִים עֲשָׂרָה טְפָחִים אֵינָן נִמְדָּדִין עִמָּהּ פָּחוּת מִיכָּן נִמְדָּדִין עִמָּהּ. וְאִם אָמַר לוֹ כְּבֵית כּוֹר עָפָר הָיוּ שָׁם נְקָעִים עֲמוּקִים יוֹתֵר מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים אוֹ סְלָעִים גְּבוֹהִים יוֹתֵר מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים הֲרֵי אֵילּוּ נִמְדָּדִין עִמָּהּ.

**הלכה:** הָאוֹמֵר לַחֲבֵירוֹ בֵּית כּוֹר עָפָר אֲנִי מוֹכֵר לָךְ כול׳. רִבִּי יָסָא בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. וּבִלְבַד בְּמְעוּטֵי שָׂדֶהוּ בְּמוּבְלָעִים בָּהּ. וּבְסָלַע שֶׁשִּׁילְּחוֹ בֵּית רוֹבַע אֵין נִמְדָּד עִמָּהּ. שֶׁבְּאֶמְצָע נִמְדָּד. שֶׁבְּצַד אֵין נִמְדָּד. אִי זֶהוּ צַד וְאִי זֶהוּ אֶמְצָע. דְּבֵית רִבִּי יַנַּאי אָמְרֵי. כָּל שֶׁמַּחֲרִישָׁה סוֹבַבְתּוּ זֶהוּ אֶמְצָע. אֵין הַמַּחֲרִישָׁה סוֹבַבְתּוּ זֶהוּ הַצַּד. אָתָא רִבִּי יוֹסֵי בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. הָיָה רוּבָּהּ מִצַּד אֶחָד שֶׁאִם תְּפַזְּרֶנָּה וְיֵשׁ לָהּ מִיעוּט נִמְדָּד עִמָּהּ. רְחָבִין כַּמָּה. רִבִּי חַגַּי אָמַר. עַד אַרְבַּע אַמּוֹת. רִבִּי יוֹסֵי בֵּירִבִּי בּוּן אָמַר. עַד ״ טְפָחִים. הָיָה שָׁם נָקָע אֶחָד עָמוֹק ״ טְפָחִים וְאֵין בּוֹ דֹּ׳ מָהוּ. נִישְׁמְעִינָהּ מֵהָדָא. דָּמַר רִבִּי יָסָא בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. וּבִלְבַד בְּמִיעוּט הַשָּׂדֶה וּבְמוּבְלָעִין בָּהּ. וּבְסָלַע שֶׁשִּׁילְּחוֹ בֵּית רוֹבַע אֵין נִמְדָּד עִמָּהּ. הָיָה חָלוּק נִמְדָּד עִמָּהּ. הָדָא אָמְרָה. הָיָה רוּבָּהּ מִצַּד אֶחָד שֶׁאִם תְּפַזְּרֶנָּה וְיֵשׁ בָּהּ מִיעוּט אֵין נִמְדָּד עִמָּהּ. הָיָה שָׁם נָקָע אֶחָד אָרוֹךְ וְהוּא מִסְתַּלֵּק לְבֵית רוֹבַע. רִבִּי חִייָה בַּר וָוא שָׁאַל. הָיָה עָשׂוּי כְּמִין מַקְלוֹת נִמְדָּד עִמָּהּ אִי לָא. רִבִּי יוּדָן בַּר יִשְׁמָעֵאל שָׁאַל. הָיָה עָשׂוּי כְּמִין טַבָּלְיוֹת שֶׁל שַׁיִישׁ נִמְדָּד עִמָּהּ אִי לָא. רִבִּי יִצְחָק בַּר טָבְלַיי שָׁאַל. הָיָה עָשׂוּי כְּמִין קַתָּדְרִיּוֹת מִמְּקוֹם דּוֹפָנוֹ הוּא מוֹדֵד אוֹ מִמָּקוֹם שִׁיפּוּעוֹ מוֹדֵד. רַב הוּנָא בְּשֵׁם רַב [רִבִּי] חִייָה בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. וְהוּא שֶׁיְּהֵא שָׁם בֵּית דֹּ׳ כּוֹר עָפָר.

### הלכה ב

**משנה:** בֵּית כּוֹר עָפָר אֲנִי מוֹכֵר לְךָ מִדָּה בַחֶבֶל. פָּחַת כָּל שֶׁהוּא יְנַכֶּה. הוֹתִיר כָּל שֶׁהוּא יַחֲזִיר. אִם אָמַר הֵן חָסֵר הֵן יֶתֶר אֲפִילּוּ פָּחַת רוֹבַע לַסְּאָה אוֹ הוֹתִיר רוֹבַע לַסְּאָה הִגִּיעוּ. יוֹתֵר מִכֵּן יַעֲשֶׂה חֶשְׁבּוֹן. וּמָהוּ מַחֲזִיר לוֹ מָעוֹת וְאִם רָצָה מַחֲזִיר לוֹ קַרְקַע. וְלָמָּה אָמְרוּ מַחֲזִיר לוֹ מָעוֹת לְיַיפּוֹת כּוֹחוֹ שֶׁל מוֹכֵר שֶׁאִם שִׁייֵר בַּשָּׂדֶה בֵּית תִּשְׁעַת קַבִּין וּבַגִּינָּה בֵּית

חֲצִי קַב. וּכְדִבְרֵי רִבִּי עֲקִיבָה בֵּית רוֹבַע. מַחֲזִיר לוֹ אֶת הַקַּרְקַע וְלֹא אֶת הָרוֹבַע בִּלְבַד הוּא מַחֲזִיר לוֹ אֶלָּא כָּל הַמּוֹתָר.

**הלכה:** בֵּית כּוֹר עָפָר אֲנִי מוֹכֵר לָךְ כול'. הָכָא אַתְּ מַר. הִגִּיעוֹ. וְהָכָא אַתְּ מַר. לֹא אֶת הָרוֹבַע בִּלְבַד מַחֲזִיר לוֹ אֶלָּא כָּל הַמּוֹתָר. אָמְרֵי. מִכֵּיוָן שֶׁאַתְּ מוֹצִיאוֹ לִפְחוֹת מֵחֶבֶל מַחֲזִירוֹ אַתְּ לְמִידָּה בַחֶבֶל.

## הלכה ג

**משנה:** מִדָּה בַחֶבֶל אֲנִי מוֹכֵר לָךְ הֵן חָסֵר הֵן יֶתֶר בִּיטֵּל הֵן חָסֵר הֵן יֶתֶר מִדָּה בַחֶבֶל. הֵן חָסֵר הֵן יֶתֶר מִדָּה בַחֶבֶל בִּיטֵּל מִדָּה בַחֶבֶל הֵן חָסֵר הֵן יֶתֶר דִּבְרֵי בֶן נַנָּס. בְּסִימָנָיו וּבְמֵיצָרָיו פָּחוּת מִשְּׁתוּת הִגִּיעוֹ עַד שְׁתוּת יְנָבֶּה.

**הלכה:** וּמָהוּ מַחֲזִיר לוֹ. מָעוֹת כול'. תַּנֵּי רִבִּי חִיָּיה. הַמּוֹכֵר עֶבֶד לַחֲבֵירוֹ וְנִמְצָא גַּנָּב אוֹ קוּבְיָסְטוֹס הִגִּיעוֹ. נִמְצָא לִיסְטִיס אוֹ מוּכְתָּב לַמַּלְכוּת לֹא הִגִּיעוֹ.

הָאוֹמֵר לַחֲבֵירוֹ. חֲצִי שָׂדִי אֲנִי מוֹכֵר לָךְ כול'. רִבִּי הוּנָא אָמַר. הַשְּׁתוּת עַצְמוֹ מְנַבֶּה.

## הלכה ד

**משנה:** הָאוֹמֵר לַחֲבֵירוֹ חֲצִי שָׂדֶה אֲנִי מוֹכֵר לָךְ מְשַׁמְּנִין בֵּינֵיהֶן וְנוֹטֵל חֲצִי שָׂדֶהוּ. חֶצְיָהּ בַּדְּרוֹם אֲנִי מוֹכֵר לָךְ מְשַׁמְּנִין בֵּינֵיהֶן וְנוֹטֵל חֶצְיָהּ בַּדְּרוֹם. וְהוּא מְקַבֵּל עָלָיו מָקוֹם הַגָּדֵר חָרִיץ וּבֶן חָרִיץ. וְכַמָּה הוּא חָרִיץ. שִׁשָּׁה טְפָחִים. וּבֶן חָרִיץ שִׁלְשָׁה.

**הלכה:** תַּנֵּי. הָאוֹמֵר לַחֲבֵירוֹ חֲצִי שָׂדִי אֲנִי מוֹכֵר לָךְ וּפְלוֹנִי מַקִּיפְךָ וּפְלוֹנִי מַקִּיפְךָ וַחֲצִי פְלוֹנִי מַקִּיפְךָ. רַב הוּנָא וְרַב יְהוּדָה וְרִבִּי יִרְמְיָה. חַד אָמַר. נוֹתֵן לוֹ כְּמִין פַּנְדּוּר. וְחַד אָמַר. נוֹתֵן לוֹ כְּמִין מַטְלִית. וְחַד אָמַר. נוֹתֵן לוֹ כְּמִין פְּסִיקְיָא.

# פרק ח

## הלכה א

**משנה:** יֵשׁ נוֹחֲלִין וּמַנְחִילִין. נוֹחֲלִין וְלֹא מַנְחִילִין. מַנְחִילִין וְלֹא נוֹחֲלִין. לֹא נוֹחֲלִין וְלֹא מַנְחִילִין. אֵילּוּ נוֹחֲלִין וּמַנְחִילִין הָאָב אֶת הַבָּנִים וְהַבָּנִים אֶת הָאָב וְהָאַחִין מִן הָאָב נוֹחֲלִין וּמַנְחִילִין. הָאִישׁ אֶת אִמּוֹ וְהָאִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וּבְנֵי אֲחָיוֹת נוֹחֲלִין וְלֹא מַנְחִילִין. הָאִשָּׁה אֶת בְּנָהּ וְהָאִשָּׁה אֶת בַּעֲלָהּ וַאֲחֵי הָאֵם מַנְחִילִין וְלֹא נוֹחֲלִין. וְהָאַחִים מִן הָאֵם לֹא נוֹחֲלִין וְלֹא מַנְחִילִין. סֵדֶר נְחָלוֹת כָּךְ הוּא אִישׁ כִּי יָמוּת וּבֵן אֵין לוֹ וְהַעֲבַרְתֶּם אֶת נַחֲלָתוֹ לְבִתּוֹ. הַבֵּן קוֹדֵם לַבַּת וְכָל יוֹצְאֵי יְרֵיכוֹ שֶׁל בֵּן קוֹדֵם לַבַּת. הַבַּת קוֹדֶמֶת לְאַחִין יוֹצְאֵי יְרֵיכָהּ שֶׁל בַּת

קוֹדְמִין לְאֲחִין. הָאַחִין קוֹדְמִין לַאֲחֵי הָאָב כָּל יוֹצְאֵי יְרֵיכָן שֶׁל אַחִים קוֹדְמִין לַאֲחֵי הָאָב. זֶה הַכְּלָל כַּל הַקּוֹדֶם בַּנַּחֲלָה יוֹצְאֵי יְרֵיכוֹ קוֹדְמִין. וְהָאָב קוֹדֵם לְכָל יוֹצְאֵי יְרֵיכוֹ.

**הלכה:** יֵשׁ נוֹחֲלִין וּמַנְחִילִין כול'. כְּתִיב אִישׁ כִּי יָמוּת וּבֵן אֵין לוֹ וְהַעֲבַרְתֶּם אֶת נַחֲלָתוֹ לְבִתּוֹ. תַּנֵּי רִבִּי יִשְׁמָעֵאל. שִׁינָּה הַכָּתוּב נַחֲלָה זֹאת מִכָּל נְחָלוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה. שֶׁבְּכוּלָּן כָּתוּב וּנְתַתֶּם וְכָאן כָּתוּב וְהַעֲבַרְתֶּם. עִיבּוּר הַדִּין הוּא שֶׁתְּהֵא הַבַּת יוֹרֶשֶׁת. חַכְמֵי גוֹיִם אוֹמְרִים. בֵּן וּבַת שָׁוִין כְּאַחַת. דְּאִינּוּן דָּרְשֵׁי. וּבֵן אֵין לוֹ. הָא אִם יֵשׁ לוֹ שְׁנֵיהֶן שָׁוִין. הָתִיבוֹן. וְהָכְתִיב. וְאִם אֵין לוֹ בַּת. הָא אִם יֵשׁ לוֹ שְׁנֵיהֶן שָׁוִין. וַאֲתוּן מוֹדִין דְּלֵיתֵי בַּר אַף הָכָא לֵיתֵי בַּר. הַצַּדּוּקִין אוֹמְרִים. בַּת הַבֵּן וְהַבַּת שְׁנֵיהֶן שָׁוִין. דְּאִינּוּן דָּרְשֵׁי. מַה בַּת בְּנוֹ הַבָּאָה מִכֹּחַ בְּנִי יוֹרַשְׁתָּנִי. בִּתִּי הַבָּאָה מִכּוֹחִי אֵינוֹ דִין שֶׁתִּירָשֵׁינִי. אָמְרוּ לָהֶן. לֹא. אִם אָמַרְתֶּם בְּבַת הַבֵּן שֶׁאֵינָהּ בָּאָה אֶלָּא מִכֹּחַ הָאַחִים תֹּאמְרוּ בְּבַת שֶׁאֵינָהּ בָּאָה אֶלָּא מִכֹּחַ הַזָּקֵן. תַּלְמוּד לוֹמַר. וְכָל בַּת יוֹרֶשֶׁת נַחֲלָה מִמַּטּוֹת וגו'. וְכִי הֵיאַךְ אֶיפְשַׁר לְבַת לֵירֵשׁ שְׁנֵי מַטּוֹת. אֶלָּא תִּיפְתַּר אֲבִיהָ מְשֻׁבָּט זֶה וְאִמָּהּ מְשֻׁבָּט אַחֵר.

עַד כְּדוֹן בֵּן אֶת הָאָב. הָאָב אֶת הַבֵּן. מָה אִם הַבֵּן שֶׁאֵינוֹ בָא אֶלָּא מִכּוֹחַ הָאָב הֲרֵי הוּא יוֹרְשׁוֹ. הָאָב שֶׁאֵין הַבֵּן בָּא אֶלָּא מִכּוֹחוֹ אֵינוֹ דִין שֶׁיּוֹרְשׁוֹ. אָמַר קְרָא קָרוֹב. קָרוֹב קוֹדֵם.

עַד כְּדוֹן בַּת. בֵּן. מָה אִם הַבַּת שֶׁהוֹרַעְתָּה כוֹחָהּ בְּנִיכְסֵי הָאָב יִיפְּיתָה כוֹחָהּ בְּנִיכְסֵי הָאֵם. בֵּן שֶׁיִּיפְּיתָה כוֹחוֹ בְּנִיכְסֵי הָאָב אֵינוֹ דִין שֶׁנְּיַיפֶּה כוֹחוֹ בְּנִיכְסֵי הָאֵם. נִמְצֵאת הַבַּת לְמֵידָה מִן הַכָּתוּב וְהַבֵּן מִקַּל וָחוֹמֶר. בֵּן קוֹדֵם לַבַּת. רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָעְזָר אוֹמֵר מִשּׁוּם רִבִּי שִׁמְעוֹן. אֶחָד הַבֵּן וְאֶחָד הַבַּת שָׁוִין בַּמַּטָּה הָאֵם. רִבִּי מַלּוּפּ בְּשֵׁם רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי. הֲלָכָה כְּרִבִּי זְכַרְיָה. רִבִּי יַנַּאי קַפּוֹדָקָיֵיא הֲוָה לֵיהּ עוֹבְדָא וַהֲווּ דַיָּינִין רַב הוּנָא וְרִבִּי יְהוּדָה בֶּן פָּזִי וְרַב אָחָא. אֲמַר לוֹן רַב אָחָא. אֲחֵינוּ שֶׁבְּחוּצָה לָאָרֶץ הֲדָיוֹטוֹת הֵן וְהֵן טוֹעִין אֶת הַהֲלָכָה. וְעוֹד דְּאִינּוּן סָמְכִין עַל הָדָא דְּרִבִּי מַלּוּפּ בְּשֵׁם רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי. וְלֵי תּוּ כֵן. רִבִּי סִימוֹן בְּשֵׁם רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי. אֵין הֲלָכָה כְּרִבִּי זְכַרְיָה. רִבִּי בָּא בְּרֵיהּ דְּרִבִּי חִייָה בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. אֵין הֲלָכָה כְּרִבִּי זְכַרְיָה בֶּן הַקַּצָּב. רִבִּי לְעָזָר אָבוֹי דְּרִבִּי יִצְחָק בַּר נַחְמָן בְּשֵׁם רִבִּי הוֹשַׁעְיָה. אֵין הֲלָכָה כְּרִבִּי זְכַרְיָה. רִבִּי יַנַּאי וְרִבִּי יוֹחָנָן הָווֹן יָתְבִין. עָאַל רִבִּי יוּדָן נְשִׂייָא וְשָׁאַל. וְכָל בַּת יוֹרֶשֶׁת נַחֲלָה מִמַּטּוֹת. מָהוּ. אָמַר לֵיהּ. מַקִּישׁ מַטָּה הָאָב לְמַטָּה הָאֵם. מַה מַּטָּה הָאָב אֵין לַבַּת בִּמְקוֹם הַבֵּן אַף מַטָּה הָאֵם אֵין לַבַּת בִּמְקוֹם בֵּן. אוֹ חִילּוּף. מַה מַּטָּה הָאֵם יֵשׁ לַבַּת בִּמְקוֹם בֵּן אַף מַטָּה הָאָב יֵשׁ לַבַּת בִּמְקוֹם בֵּן. אָמַר לֵיהּ רִבִּי יוֹחָנָן. אִיתָא מִן תַּמָּן לֵית אַהֲן גּוּבְרָא בָּעֵי מִישְׁמַע מִילָּה דְּאוֹרַיְיתָא.

וְהָאִישׁ אֶת אִמּוֹ וְהָאִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ. לֹא הוּא הָאִישׁ אֶת אִמּוֹ הוּא הָאִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ. רִבִּי יִצְחָק בָּעֵי מֵימַר פנסטה וְלָא אַשְׁכַּח. וָמַר הָדָא הִילְכְתָא תִּינְיָיתָא.

בֵּן. אֵין לִי אֶלָּא בֵן. בֶּן בַּת מְנַיִין. תַּלְמוּד לוֹמַר בֵּן. מִכָּל מָקוֹם. בַּת. אֵין לִי אֶלָּא בַת. בֶּן בַּת בַּת בֵּן בַּת בַּת בֶּן מְנַיִין. תַּלְמוּד לוֹמַר בַּת. מִכָּל מָקוֹם. אַחִים. אֵין לִי אֶלָּא אַחִים. בְּנֵי אַחִים בְּנוֹת אַחִים בְּנֵי בְנוֹת אַחִים מְנַיִין. תַּלְמוּד לוֹמַר לִשְׁאֵרוֹ הַקָּרוֹב. מִכָּל מָקוֹם.

## הלכה ב

**משנה:** בְּנוֹת צְלָפְחָד נָטְלוּ שְׁלֹשָׁה חֲלָקִים בַּנַּחֲלָה חֵלֶק אֲבִיהֶן שֶׁהָיָה עִם יוֹצְאֵי מִצְרַיִם וְחָלְקוּ עִם אֶחָיו בִּנְכְסֵי חֵפֶר וְשֶׁהָיָה בְּכוֹר נוֹטֵל שְׁנֵי חֲלָקִים.

**הלכה:** בְּנוֹת צְלָפְחָד כולי. בְּנוֹת צְלָפְחָד אָמְרוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה רַבֵּינוּ. אִם אָנוּ בְנוֹת צְלָפְחָד נִירַשׁ אֶת אֲבִינוּ. אִם אֵין בְּנוֹת צְלָפְחָד תִּתְיַיבֵּם אִמֵּינוּ. מִיָּד וַיִּקְרֵב מֹשֶׁה אֶת מִשְׁפָּטָן לִפְנֵי יי. אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. כֵּן בְּנוֹת צְלָפְחָד דּוֹבְרוֹת. תֵּן לָהֶן אֲחוּזַת נַחֲלָה. תֵּן לָהֶן בַּקַּרְקָעוֹת. תֵּן לָהֶן בְּמִטַּלְטָלִין. תֵּן לָהֶן חֶלֶק אֲבִיהֶן בְּתוֹךְ אֲחֵי אֲבִיהֶן.

רִבִּי יֹאשִׁיָּה אָמַר. לְיוֹצְאֵי מִצְרַיִם נִתְחַלְּקָה הָאָרֶץ. דִּכְתִיב לִשְׁמוֹת מַטּוֹת אֲבוֹתָיו. וְאִם כֵּן מַה תַלְמוּד לוֹמַר לָאֵלֶּה. אֶלָּא מִפְּנֵי הַנָּשִׁים וּמִפְּנֵי הַקְּטַנִּים. רִבִּי יוֹחָנָן אָמַר. לְבָאֵי הָאָרֶץ נִתְחַלְּקָה הָאָרֶץ. שֶׁנֶּאֱמַר לָאֵלֶּה תֵּחָלֵק. אִם כֵּן מַה תַלְמוּד לוֹמַר לִשְׁמוֹת מַטּוֹת אֲבוֹתָיו. מְשׁוּנָּה נַחֲלָה זוֹ מִכָּל נְחָלוֹת שֶׁבָּעוֹלָם. שֶׁכָּל נְחָלוֹת חַיִּים יוֹרְשִׁין מֵתִים וְכָא מֵתִים יוֹרְשִׁין חַיִּים. תַּנֵּי. רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה אוֹמֵר. לְיוֹצְאֵי מִצְרַיִם וּלְעוֹמְדִים בָּעַרְבוֹת מוֹאָב נִתְחַלְּקָה הָאָרֶץ. כֵּיצַד. מִי שֶׁהָיָה מִיּוֹצְאֵי מִצְרַיִם וּמֵעוֹמְדִים בָּעַרְבוֹת מוֹאָב נָטַל שְׁנֵי חֲלָקִים. מִיּוֹצְאֵי מִצְרַיִם וְלֹא מֵעוֹמְדִים בָּעַרְבוֹת מוֹאָב מֵעוֹמְדִים בָּעַרְבוֹת מוֹאָב וְלֹא מִיּוֹצְאֵי מִצְרַיִם נָטַל חֵלֶק אֶחָד. בְּנוֹת צְלָפְחָד נָטְלוּ חֲמִשָּׁה חֲלָקִים. חֵלְקָן עִם יוֹצְאֵי מִצְרַיִם. וְחֵלְקָן עִם הָעוֹמְדִים בָּעַרְבוֹת מוֹאָב. וְשֶׁהָיָה בְּכוֹר נָטְלוּ שְׁנֵי חֲלָקִים. וְחֵלֶק אֲבִיהֶן בְּתוֹךְ אֲחֵי אֲבִיהֶן. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי. מַתְנִיתָא לֹא אָמְרָה כֵן. אֶלָּא נָתוֹן תִּתֵּן לָהֶם אֲחֻזַּת נַחֲלָה בְּתוֹךְ אֲחֵי אֲבִיהֶן. הָדָא הִיא דִכְתִיב וַיִּפְלוּ חַבְלֵי מְנַשֶּׁה עֲשָׂרָה.

יְהוֹשֻׁעַ וְכָלֵב נָטְלוּ שְׁלֹשָׁה חֲלָקִים. חֵלְקָן עִם יוֹצְאֵי מִצְרַיִם. וְחֵלְקָן עִם הָעוֹמְדִים בָּעַרְבוֹת מוֹאָב. וְנָטְלוּ חֵלֶק מְרַגְּלִים. הָדָא הוּא דִכְתִיב. וִיהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן וְכָלֵב בֶּן יְפוּנֶּה חָיוּ מִן הָאֲנָשִׁים וגו'. אֲבָל חֵלֶק מִתְלוֹנְנִים וַעֲדַת קֹרַח נָפַל לְאֶמְצָע. וּבְנֵיהֶם בִּזְכוּת אֲבִי אֲבִיהֶן וְאִמּוֹתֵיהֶן. הָדָא הִיא דִכְתִיב וּבְנֵי קֹרַח לֹא מֵתוּ.

רִבִּי מוֹשֶׁלוֹ מָשָׁל לְמַה הַדָּבָר דּוֹמֶה. לִשְׁנֵי אַחִים שׁוּתָּפִין שֶׁיָּצְאוּ מִמְצְרַיִם. לָזֶה תִּשְׁעָה בָנִים וְלָזֶה בֵּן אֶחָד וְיָרְשׁוּ בַּיִת עֲשֶׂרֶת כּוֹרִין. כָּל אֶחָד וְאֶחָד נוֹטֵל לָתֵת. הֶחֱזִירוּם לַאֲבוֹתֵיהֶן וְחִלְקוּם. נִמְצָא בֵּן זֶה נוֹטֵל מֻחֲצָה וּבְנֵי זֶה נוֹטְלִין מֻחֲצָה.

רִבִּי דוֹסְתַּי בֶּן יְהוּדָה מוֹשְׁלוֹ מָשָׁל לְמַה הַדָּבָר דּוֹמֶה. לִשְׁנֵי אַחִים כֹּהֲנִים שׁוּתָּפִין שֶׁהָיוּ עוֹמְדִין עַל הַגּוֹרֶן. לָזֶה טֹט בָּנִים וְלָזֶה בֵּן אֶחָד וְנָטְלוּ (בית) י קַבִּין. הֶחֱזִירוּם לַאֲבוֹתֵיהֶן וְחִלְּקוּם. נִמְצָא בֵן זֶה נוֹטֵל מֶחֱצָה וּבְנֵי זֶה מֶחֱצָה.

רִבִּי יוֹחָנָן מָתִיב. וְהֵבֵאתִי אֶתְכֶם אֶל אֶרֶץ אֲבוֹתֵיכֶם וגו'. אִם מַתָּנָה לָמָּה יְרוּשָׁה. וְאִם יְרוּשָׁה לָמָּה מַתָּנָה. אֶלָּא מֵאַחַר שֶׁנִּתְּנָה לָהֶן לְשׁוּם מַתָּנָה חָזַר וּנְתָנָהּ לָהֶן לְשׁוּם יְרוּשָׁה. אָמַר רִבִּי הוֹשַׁעְיָה. כָּל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר מוֹרָשָׁה לְשׁוֹן דִּיהֶא. הָתִיבוֹן. וְהָכְתִיב מוֹרָשָׁה קְהִילַּת יַעֲקֹב. אָמַר. לֵית דִּיהֶא סוֹגִין מִינֵּיהּ. מָן דּוּ לָעֵי הוּא מַשְׁכַּח כּוּלָּהּ.

## הלכה ג

**משנה:** אֶחָד הַבֵּן וְאֶחָד הַבַּת בַּנַּחֲלָה אֶלָּא שֶׁהַבֵּן נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם בְּנִיכְסֵי הָאָב וְאֵינוֹ נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם בְּנִיכְסֵי הָאֵם. וְהַבָּנוֹת נִיזּוֹנוֹת מִנִּיכְסֵי הָאָב וְאֵינָן נִיזּוֹנוֹת מִנִּיכְסֵי הָאֵם.

**הלכה:** אֶחָד הַבֵּן וְאֶחָד הַבַּת בַּנַּחֲלָה כול'. כָּתוּב בְּכָל אֲשֶׁר יִמָּצֵא לוֹ וגו'. כֵּיצַד יוֹרֵשׁ בָּרְאוּי כְּבַמּוּחְזָק. כֵּיצַד. מֵת אָבִיו בְּחַיֵּי אֲבִי אָבִיו נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם מִנִּיכְסֵי אָבִיו וְאֵין נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם מִנִּיכְסֵי אֲבִי אָבִיו. וְאִם הָיָה אָבִיו בְּכוֹר כְּשֵׁם שֶׁנָּטַל מִנִּכְסֵי אָבִיו כָּךְ נוֹטֵל בְּנִיכְסֵי אֲבִי אָבִיו. רֵישׁ לָקִישׁ בְּשֵׁם אַבָּא בַּר דְּלָיָיה. נֶאֱמַר מִשְׁפָּט לְעִנְיַן כְּפֵילָה וְנֶאֱמַר מִשְׁפָּט לְעִנְיַן פְּשׁוּטָה. מַה לְעִנְיַן פְּשׁוּטָה אַתְּ רוֹאֶה אֶת הַבֵּן כֵּילּוּ קַיָּים לִיטּוֹל פְּשִׁיטוּת אָבִיו. אַף לְעִנְיַן כְּפֵילָה אַתָּה רוֹאֶה אֶת הַבֵּן כֵּילּוּ קַיָּים לִיטּוֹל כְּפֵילַת אָבִיו.

## הלכה ד

**משנה:** הָאוֹמֵר אִישׁ פְּלוֹנִי בְנִי בְּכוֹר לֹא יִטּוֹל פִּי שְׁנַיִם אִישׁ פְּלוֹנִי בְנִי לֹא יִירַשׁ עִם אֶחָיו לֹא אָמַר כְּלוּם שֶׁהִתְנָה עַל מַה שֶׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה. הַמְחַלֵּק נְכָסָיו לְבָנָיו עַל פִּיו רִיבָּה לְאֶחָד וּמִיעֵט לְאֶחָד וְהִשְׁוָוה לָהֶן אֶת הַבְּכוֹר דְּבָרָיו קַיָּימִין. וְאִם אָמַר מִשּׁוּם יְרוּשָׁה לֹא אָמַר כְּלוּם. כָּתַב בֵּין בַּתְּחִילָּה בֵּין בָּאֶמְצַע בֵּין בַּסּוֹף מִשּׁוּם מַתָּנָה דְּבָרָיו קַיָּימִין.

**הלכה:** הָאוֹמֵר אִישׁ פְּלוֹנִי בְנִי בְּכוֹר כול'. רִבִּי לָא הִשְׁוָוה אֶת הַבְּכוֹרָה לָאַחִין. אָמַר לוֹן רִבִּי חַגַּיי. וְלָאו קְרָיֶיא הִיא לֹא יוֹכַל לְבַכֵּר. אָמַר רִבִּי לְעֶזֶר. הָעֲבוֹדָה שֶׁיָּכוֹל אֶלָּא שֶׁאֵינוֹ רַשַּׁאי. אִי כֵן יְכִיל מִשּׁוּם מַתָּנָה.

כָּתַב בֵּין בַּתְּחִילָּה בֵּין בָּאֶמְצַע בֵּין בַּסּוֹף מִשּׁוּם מַתָּנָה דְּבָרָיו קַיָּימִין. אָמַר רִבִּי הוֹשַׁעְיָה. יִיתֵּן לְאִישׁ פְּלוֹנִי יְרוּשָׁה שֶׁהוֹרַשְׁתִּיו. יִירַשׁ אִישׁ פְּלוֹנִי מַתָּנָה שֶׁהוֹרַשְׁתִּיו. יִירַשׁ פְּלוֹנִי יְרוּשָׁה שֶׁנָּתַתִּי לוֹ. כְּתִבוּ וּתְנוּ שֶׁזֶּה פְּלוֹנִית לְפְלוֹנִי. רִבִּי לְעֶזֶר וְרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יָקִים אַעֲלוֹן עוֹבְדָא קוֹמֵי רִבִּי יוֹחָנָן. אָמַר לוֹן. אִם לְזִכָּרוֹן דְּבָרִים כִּתְבוּ וּתְנוּ. אִם לְזַכּוֹתוֹ בִּכְתָב כָּל עַמָּא מוֹדוּ שֶׁאֵין אָדָם מְזַכֶּה בִּכְתָב לְאַחֵר מִיתָּה.

שְׁמוּאֵל שָׁאַל לְרַב הוּנָא. מַתְנָה שֶׁכָּתַב בִּלְשׁוֹן מֶכֶר מָהוּ. אֲמַר לֵיהּ. אַרְכְּבֵיהּ אַתְּרֵי רִיכְשֵׁי בַּרְקֵי. אָמַר רִבִּי חִזְקִיָּה. לָא אָמְרֵי אֶלָּא מַיְיתוּ תְּרֵין סוּסְוָון חִיווּרִין וּמַרְכִּיבִין עַל תְּרֵיהוֹן וְדֵין אָזְלָא בְּדָא וְדֵין אָזְלָא בְּדָא וּמִשְׁתַּכַּח לָא צַיְיד כְּלוּם.

## הלכה ה

**משנה:** הָאוֹמֵר אִישׁ פְּלוֹנִי יִירָשֵׁנִי בִּמְקוֹם שֶׁיֵּשׁ בַּת בִּתִּי תִּירָשֵׁינִי בִּמְקוֹם שֶׁיֵּשׁ בֵּן לֹא אָמַר כְּלוּם שֶׁהִתְנָה עַל מַה שֶּׁכָּתוּב בָּתוֹרָה. רִבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה אוֹמֵר אִם אָמַר עַל מִי שֶׁהוּא רָאוּי לִירוּשָׁה דְּבָרָיו קַיָּימִין וְעַל מִי שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לִירוּשָׁה אֵין דְּבָרָיו קַיָּימִין.

**הלכה:** הָאוֹמֵר אִישׁ פְּלוֹנִי יִירָשֵׁנִי כול'. אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן. לֹא אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה אֶלָּא עַל בֵּן בֵּין הַבָּנִים וְעַל בַּת בֵּין הַבָּנוֹת. בַּת בֵּין הָאַחִין אַח בֵּין הַבָּנוֹת לֹא. אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן. הֲלָכָה כְּרִבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה. רִבִּי שְׁאַל לְרִבִּי נָתָן. בַּר בָּא אָמַר. אָכֵין שְׁאֵילָה. מַאי טַעֲמָא דְּרִבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה. רִבִּי זְעִירָא אָמַר. הָכֵן שְׁאֵלָה. מָה רָאוּ לוֹמַר הֲלָכָה כְּרִבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה. אָמַר לֵיהּ. וְאַתְּ לֹא שְׁנִיתָהּ לָנוּ כֵּן. אִינּוּן יְרְתוּן. כֵּינִי מַתְנִיתָא. אִינּוּן יִטְּלוּן. אָמַר [רִבִּי] לָא. וְאֶפִּילּוּ כְּמָאן דְּאָמַר יְרְתוּן. כֹּחַ בֵּית דִּין מְיוּפֶּה. כְּמָה דְתֵימַר תַּמָּן. אֵין אָדָם מְזַכֶּה בִּלְשׁוֹן מַתָּנָה. וְהָכָא מְזַכֶּה. וְדִכְוָותָהּ. אֵין אָדָם מְזַכֶּה בִּלְשׁוֹן יְרוּשָׁה. וְהָכָא מְזַכֶּה. תַּמָּן תַּנֵּינָן. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר. אִם מֵתָה יְרֻשָּׁנָּה. שֶׁהִתְנָה עַל מַה שֶּׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה. רַב יִרְמְיָה בְשֵׁם רַב. מִפְּנֵי שֶׁהִיתְנָה עַל הַכָּתוּב בַּתּוֹרָה. וְהַמַּתָּנָה עַל הַכָּתוּב בַּתּוֹרָה תְּנָיֵיו בָּטֵל. בִּתְנַאי שֶׁאֵינוֹ שָׁלֵמּוֹן. וְכָא בִּתְנַאי מְמוֹן נָן קַיָּימִין. מַה טַעֲמָא דְרַב. בְּסוֹף הוּא זָכָה. אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן. הֲלָכָה כְּרִבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה. דְּמַר רִבִּי יוֹחָנָן. מְכָרָהּ וְנָתְנָה בְּדִין הוּא לִהְיוֹת קַיָּים. וְלָמָּה אָמְרוּ מְכָרָהּ בָּטֵל. שֶׁלֹּא תְהֵא מַבְרַחַת נְכָסֶיהָ מִבַּעֲלָהּ וְאוֹמֶרֶת. שֶׁלִּי הֵן. רִבִּי יוּסְטִינֵי הֲוָה לֵיהּ עוֹבָדָא קוֹמֵי רַבָּנִן וְחַיְיבוּנֵיהּ. קָם קוֹמֵי רֵישׁ לָקִישׁ. אָמַר. זִיל חוֹת לְנִיכְסָךְ. רִבִּי יִרְמְיָה בְּעָא קוֹמֵי רִבִּי זֵירָא. אָמַר רַב. בַּסּוֹף הוּא זָכָה בָּהֶן. אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן. הֲלָכָה כְּרִבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה. אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ. אֵיזִיל חוֹת לְנִיכְסָךְ. מָאן אִינּוּן רַבָּנִן. רַבָּנִן דְּרִבִּי יוּסְטִינֵי.

וְיָרַשׁ אוֹתָהּ. יָכוֹל כְּשֵׁם שֶׁהוּא יוֹרְשָׁהּ כָּךְ הִיא יוֹרֶשְׁתּוֹ. תַּלְמוּד לוֹמַר אוֹתָהּ. הוּא יוֹרְשָׁהּ. הִיא אֵינָהּ יוֹרֶשְׁתּוֹ. אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן. דִּבְרֵי חֲכָמִים. אֲבִיהָ יוֹרְשָׁהּ אֲחֶיהָ יוֹרְשִׁים אוֹתָהּ. הָתִיב רִבִּי בָּא בַּר מָמָל. אִם אוֹמֵר אַתְּ שֶׁאֵין יוֹרֶשֶׁת אִשָּׁה דְּבַר תּוֹרָה מֵעַתָּה יִירַשׁ אֶת אֲרוּסָתוֹ. כְּמָה דְתֵימַר תַּמָּן. הַקְּרוֹבָה. לֹא גְרוּשָׁה. וְדִכְוָותָהּ. הַקְּרוֹבָה. לֹא אֲרוּסָה. הָתִיב רַב הַמְנוּנָא. אִם אוֹמֵר אַתְּ שֶׁאֵין אִשָּׁה יוֹרֶשֶׁת דְּבַר תּוֹרָה מֵעַתָּה יִירַשׁ הַבַּעַל בָּרָאוּי כִּבְמְחוּזָק. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי. כָּךְ שָׁנָה רִבִּי. אֵין הַבַּעַל נוֹטֵל בָּרָאוּי כִּבְמְחוּזָק. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי בֵּירִבִּי בּוּן. הֲרֵי בְכוֹר הֲרֵי יְרוּשָּׁתוֹ תּוֹרָה וְאֵינוֹ יוֹרֵשׁ בָּרָאוּי כִּבְמְחוּזָק.

אָמַר רִבִּי יִצְחָק וִילֵּין דְּכָתְבִין. אֵין מִיתַת דְּלָא בְנִין כָּל דְּלָהּ יַחֲזוֹר לְאָבִיהָ. תְּנַאי מָמוֹן הוּא וּתְנָאוֹ קַיָּים.

וּשְׁגוּב הוֹלִיד אֶת יָאִיר וגו'. וְכִי מְנַיִין הָיוּ לְיָאִיר עָרִים בְּהַר הַגִּלְעָד. אֶלָּא שֶׁנִּשָּׂא אִשָּׁה מִבְּנוֹת מְנַשֶּׁה וְמֵתָה וְיָרְשָׁהּ. אִם אוֹמֵר אַתְּ שֶׁאֵין יוֹרֶשֶׁת אִשָּׁה דְּבַר תּוֹרָה נֵימַר וְיִהְי לִשְׁגוּב אֶלָּא וַיְהִי לוֹ לְיָאִיר. דִּכְוָותָהּ. וְאֶלְעָזָר בֶּן אַהֲרֹן מֵת. וְכִי מְנַיִין הָיוּ לוֹ לְפִינְחָס בְּהַר אֶפְרַיִם. אֶלָּא שֶׁנִּשָּׂא אִשָּׁה מִבְּנוֹת אֶפְרַיִם וְיָרְשָׁהּ. אִם אוֹמֵר אַתְּ שֶׁאֵין יְרוּשַׁת אִשָּׁה דְּבַר תּוֹרָה. נֵימַר. וַיְהִי לְאֶלְעָזָר אֶלָּא וַיְהִי לְפִינְחָס.

## הלכה ו

**משנה:** הַכּוֹתֵב נְכָסָיו לַאֲחֵרִים וְהִנִּיחַ אֶת בָּנָיו מַה שֶּׁעָשָׂה עָשׂוּי אֲבָל אֵין רוּחַ חֲכָמִים נוֹחָה מִמֶּנּוּ. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר אִם לֹא הָיוּ בָנָיו נוֹהֲגִים כַּשּׁוּרָה זְכוּר לַטּוֹב.

**הלכה:** הַכּוֹתֵב נְכָסָיו לַאֲחֵרִים כול'. אָמַר רִבִּי בָּא בַּר מָמָל. הַכּוֹתֵב נְכָסָיו לַאֲחֵרִים וְהִנִּיחַ אֶת בָּנָיו. עָלָיו הוּא אוֹמֵר וַתְּהִי עֲוֹונוֹתָם עַל עַצְמוֹתָם. כְּהָדָא חַד בַּר נַשׁ אַפְקַד נִיכְסוֹי גַּבֵּי רִבִּי בָּא בַּר מָמָל. אֲמַר לֵיהּ. אִין הַוְיָין בָּנוֹי דַּהֲנָייָה הַב לוֹן פַּלְגָּא וְסַב פַּלְגָּא. אַתּוֹן בָּנוֹי וְנַסְבּוֹן פַּלְגָּא. בָּתָר יוֹמִין אַתּוֹן בְּעָיִין מֵיעוֹר עִימֵּיהּ. אֲמַר לוֹן. לָא אֲמַר לִי אֲבוּכוֹן אֶלָּא אִי הַוְיָין בָּנוֹי דַּהֲנָייָה הַב לוֹן פַּלְגָּא וְסַב פַּלְגָּא. כְּדוֹן אַתּוֹן קַקּוֹ פְּדִיפְּטִי. הָבוּ לִי מַה דִּיהֲבִית לְכוֹן.

## הלכה ז

**משנה:** הָאוֹמֵר זֶה בְנִי נֶאֱמָן זֶה אָחִי אֵינוֹ נֶאֱמָן וְיִטּוֹל עִמּוֹ בְּחֶלְקוֹ. מֵת יַחְזְרוּ נְכָסִים לִמְקוֹמָן. נָפְלוּ לוֹ נְכָסִים מִמָּקוֹם אַחֵר יִירְשׁוּ אֶחָיו עִמּוֹ. מִי שֶׁמֵּת וְנִמְצָא דִּייתֵיקֵי קְשׁוּרָה עַל יְרֵיכוֹ הֲרֵי זוֹ אֵינָהּ כְּלוּם. זִיכָּה בָהּ לְאַחֵר בֵּין מִן הַיּוֹרְשִׁין בֵּין שֶׁאֵין מִן הַיּוֹרְשִׁין דְּבָרָיו קַיָּימִין.

**הלכה:** הָאוֹמֵר. זֶה בְנִי. נֶאֱמָן כול'. אִם הָיוּ מוּחְזָקִין בּוֹ שֶׁהוּא בְנוֹ וּבִשְׁעַת מִיתָתוֹ אָמַר. אֵינוֹ בְנִי. וְשֶׁאֵינוֹ בְנוֹ אָמַר. בְּנִי. נֶאֱמָן. הָיָה עוֹמֵד בְּצַד הַמּוֹכֵס וְאָמַר. בְּנִי הוּא. וְחָזַר וְאָמַר. עַבְדִּי הוּא. נֶאֱמָן. עַבְדִּי הוּא. וְחָזַר וְאָמַר. בְּנִי הוּא. אֵינוֹ נֶאֱמָן. אִית תַּנֵּי תַנֵּי. נֶאֱמָן. אָמַר רִבִּי מָנָא. כְּגוֹן אִילֵּין נַפְתָּאֵי דְּמִשְׁעְבְּדִין בִּבְנֵיהוֹן יָתִיר.

הָאוֹמֵר. יֵינָתְנוּ נְכָסַיי לְפְלוֹנִי. וְהוּא כֹּהֵן וְהָיוּ שָׁם עֲבָדִים. אַף עַל פִּי שֶׁאָמַר. אֵי אֶיפְשִׁי בָהֶן. יֹאכְלוּ עֲבָדָיו בַּתְּרוּמָה. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר. מִכָּיוָן שֶׁאָמַר. אֵי אֶיפְשִׁי בָהֶן. זָכוּ בָהֶן הַיּוֹרְשִׁין. אָמַר רִבִּי לָא. בְּסָתָם חֲלוּקִין. מָה נָן קַיָּימִין. אִם דָּבָר בְּרִיא שֶׁרוֹצֶה בָהֶן כָּל עַמָּא מוֹדוּ שֶׁיֹּאכְלוּ עֲבָדָיו בַּתְּרוּמָה. וְאִם דָּבָר בְּרִיא שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה בָהֶן כָּל עַמָּא מוֹדוּ

שֶׁזָּכוּ בָהֶן הַיּוֹרְשִׁין. אֶלָּא כִּי נָן קַיְימִין בִּסְתָם. וְרַבָּנִין סָבְרִין. מִשְׁעָה רִאשׁוֹנָה הָיָה רוֹצֶה בָהֶן וְעַכְשָׁיו חָזַר בּוֹ. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר. מְכַיְּון שֶׁאָמַר. אֵי אֶיפְשִׁי. זָכוּ בָהֶן הַיּוֹרְשִׁין. תַּנֵּי. רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר. דִּיְיתֵיקִי מְבַטֶּלֶת דִּיְיתֵיקִי אֵין מַתָּנָה מְבַטֶּלֶת מַתָּנָה. רִבִּי אַבָּא בַּר חָנָה. רִבִּי יוֹחָנָן וְרֵישׁ לָקִישׁ תְּרֵיהוֹן אָמְרִין. כָּל שֶׁאֵילּוּ יַבְרִיא וְיַחֲזוֹר בְּדִיְיתֵיקִתּוֹ חוֹזֵר אַף בְּמַתָּנָתוֹ. כְּהַהִיא אַחְתֵּיהּ דְּרִבִּי חוֹנְיָיא כִּתְבַת נִיכְסָהּ לְרִבִּי חוֹנְיָיא. צָרְכַת וְזָבְנַת לְבַעֲלָהּ. מִן דְּדִמְכַת אֲתַא בָּעֵי מֵיעוֹר עִימֵּיהּ. אָמַר לֵיהּ. וְלָמָּה לָא תְבַעְתִּינוּן בְּחַיֵּיהָ. אֲמַר לֵיהּ. לָא בְעֵית מֵעֵיקְתָּהּ. אַף עַל פִּי כֵן אַפִּיק רִבִּי אִמִּי.

## הלכה ח

**משנה:** הַכּוֹתֵב נְכָסָיו לִבָנָיו צָרִיךְ שֶׁיִּכְתּוֹב מֵהַיּוֹם וּלְאַחַר מִיתָה דִּבְרֵי רִבִּי יְהוּדָה. רִבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר אֵינוֹ צָרִיךְ. הַכּוֹתֵב נְכָסָיו לִבְנוֹ אַחַר מוֹתוֹ הָאָב אֵינוֹ יָכוֹל לְמָכוֹר מִפְּנֵי שֶׁהֵן כְּתוּבִין לַבֵּן וְהַבֵּן אֵינוֹ יָכוֹל לְמָכוֹר מִפְּנֵי שֶׁהֵן בִּרְשׁוּת הָאָב. מָכַר הָאָב מְכוּרִין עַד שֶׁיָּמוּת מָכַר הַבֵּן אֵין לַלּוֹקֵחַ בָּהֶן כְּלוּם עַד שֶׁיָּמוּת הָאָב. הָאָב תּוֹלֵשׁ וּמַאֲכִיל לְכָל מִי שֶׁיִּרְצֶה וּמַה שֶּׁהִנִּיחַ תָּלוּשׁ הֲרֵי הוּא שֶׁל יוֹרְשִׁין.

**הלכה:** הַכּוֹתֵב נְכָסָיו לִבָנָיו כול'. רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יָקִים אָעִיל עוֹבְדָא קוֹמֵי רִבִּי יוֹחָנָן. מֵהַיּוֹם לְאַחַר מִיתָתוֹ מַתָּנָתוֹ מַתָּנָה. מֵהַיּוֹם וּלְאַחַר מִיתָה אֵינוֹ גֵט. חֲבֵרַיָּיא אָמְרִין. כֵּן אָמַר לֵיהּ. אֵינָהּ הִיא אִיסַרטָה. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי בֵּירִבִּי בּוּן. כֵּן אָמַר לֵיהּ. אֵינָהּ בַּגִּיטִּין וְאֵינָהּ בַּמַּתָּנָה. אָמַר רִבִּי לָא. בְּמַתָּנָה אִם כָּתַב מֵהַיּוֹם מַתָּנָה בְרוּרָה הִיא. לְאֵי זֶה דָּבָר כָּתַב בָּהּ לְאַחַר מִיתָה. לְשַׁיֵּיר בָּהּ אֲכִילַת פֵּירוֹת. אֲבָל בְּגִיטִּין אִם כָּתַב בָּהּ מֵהַיּוֹם כְּרוּת הוּא. לְאֵי זֶה דָּבָר כָּתַב בָּהּ לְאַחַר מִיתָה. לְשַׁיֵּיר לוֹ גוּפָהּ. אָמַר רִבִּי בּוֹן בַּר כַּהֲנָא קַמֵּי רִבִּי לָא. לְשַׁיֵּיר לָהּ מַעֲשֵׂה יָדֶיהָ. אָמַר לֵיהּ. לֹא מָצִינוּ אִשָּׁה נִשּׂוּאָה לָזֶה וּמַעֲשֵׂה יָדֶיהָ לָזֶה. רִבִּי זֵירָא מְקַיֵּים לֵיהּ וְצָווּחַ לֵיהּ. בְּנֵייהָ דְאוֹרָיְתָא.

הָאוֹמֵר. טַבִּי עַבְדִּי עָשִׂיתִי בֶּן חוֹרִין. עֲשִׂיתִיו בֶּן חוֹרִין. עוֹשֶׂה אֲנִי אוֹתוֹ בֶּן חוֹרִין. הֲרֵי הוּא בֶן חוֹרִין. הֲרֵי זֶה בֶן חוֹרִין. הֲרֵי זֶה זָכָה. רִבִּי חִייָה בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. וּבִלְבַד בִּשְׁטָר. יֵעָשֶׂה בֶן חוֹרִין. רִבִּי אוֹמֵר. זָכָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים. לֹא זָכָה.

הָאוֹמֵר. שָׂדֶה פְּלוֹנִית נְתוּנָה לִפְלוֹנִי. נְתוּנָה לוֹ. תְּהֵא שֶׁלּוֹ. יִנְחַל פְּלוֹנִי בִּנְכָסַיי. יַחֲזִק פְּלוֹנִי בִּנְכָסַיי. לֹא אָמַר כְּלוּם. תִּינְתֵּן לוֹ מַתָּנָה. רִבִּי אוֹמֵר. זָכָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים. לֹא זָכָה. וְכוֹפִין אֶת הַיּוֹרְשִׁים לְקַיֵּים דִּבְרֵי הַמֵּת. תַּנֵּי. רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר. אַף הַכּוֹתֵב דִּיאֵתֵימוֹן בְּלַעַז הֲרֵי זוֹ כְמַתָּנָה. רִבִּי חָנִין בְּשֵׁם רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי. חִיזַּרְתִּי עַל כָּל בַּעֲלֵי לְשׁוֹנוֹת לֵידַע מָהוּ דִּיאֵתֵימוֹן וְלֹא אָמַר לִי אָדָם דָּבָר.

הָאוֹמֵר. יִינָתְנוּ נְכָסַיי לִפְלוֹנִי. מֵת פְּלוֹנִי לִפְלוֹנִי. מֵת פְּלוֹנִי לִפְלוֹנִי. הָרִאשׁוֹן רִאשׁוֹן קוֹדֵם. מֵת הַשֵּׁינִי בְּחַיֵּי רִאשׁוֹן הָרִאשׁוֹן אוֹכֵל פֵּירוֹת. וְאִם מֵת יַחֲזִיר לְיוֹרְשֵׁי הַנּוֹתֵן. מֵת הַשֵּׁינִי וְהַשְּׁלִישִׁי בְּחַיֵּי שֵׁינִי הָרִאשׁוֹן אוֹכֵל פֵּירוֹת. וְאִם מֵת יַחֲזִיר לְיוֹרְשֵׁי הַנּוֹתֵן. מֵת הַשֵּׁינִי וְהַשְּׁלִישִׁי בְּחַיֵּי רִאשׁוֹן הָרִאשׁוֹן אוֹכֵל פֵּירוֹת וְקוֹנֶה קַרְקַע. דִּבְרֵי רִבִּי. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר. אֵין לוֹ אֶלָּא אֲכִילַת פֵּירוֹת בִּלְבַד. חִזְקִיָּה אָמַר. הֲלָכָה כְרִבִּי. אָמַר רִבִּי יַנַּאי. מוֹדֶה רִבִּי שֶׁאֵינוֹ נוֹתְנָהּ בְּמַתְּנַת שְׂכִיב מְרַע. רִבִּי יוֹחָנָן אָמַר. וְלֹא בְמַתְּנַת בָּרִיא. כְּהָדָא הַהִיא אִיתְּתָא כַּתְבַת נִיכְסָהּ לְחַד בַּר נַשׁ. צְרִכַת וְזִבְנַת לְבַעֲלָהּ. רִבִּי חִייָה בַּר מַדָּיָא אַעֵיל עוֹבָדָא קוֹמֵי רִבִּי יוֹסֵי. לֹא כֵן אָמַר רִבִּי יַנַּאי. מוֹדֶה רִבִּי שֶׁאֵינוֹ נוֹתְנָהּ בְּמַתְּנַת שְׂכִיב מְרַע. אָמַר לֵיהּ רִבִּי יוֹחָנָן. וְלֹא כְמַתְּנַת בָּרִיא הוּא. הָדָא אִיתְּתָא מְכַיְּין דְּבַעֲלָהּ זְקוּק מְסַפְּקָא לֵיהּ מְזוֹנֵי. וְלֹא כְמַתְּנַת שְׂכִיב מְרַע הוּא. עַד כְּדוֹן זָקוּק מְסַפְּקָא פִּיתָּא וְקִיטְנֵי. דִּילְמָא בֵּיעֵי דִּלְמָא תַּרְנוֹגַלִּין. מִמַּה דְתַנֵּי. הָרִאשׁוֹן אוֹכֵל פֵּירוֹת וְקוֹנֶה קַרְקַע. הָדָא אָמְרָה. מוֹכֶרֶת אֲפִילוּ לוֹכַל דְּבָרִים מְעוּלִּין. אָמַר רִבִּי יַעֲקֹב בַּר אָחָא. תַּנֵּיי תַּמָּן. קְבוּרָה בְמִזוֹנוֹת. לֹא הָיָה לָהּ קְבוּרָה. מִן מַה דְתַנֵּי. הָרִאשׁוֹן אוֹכֵל פֵּירוֹת וְקוֹנֶה קַרְקַע. הָדָא אָמְרָה. מוֹכֵר קַרְקַע וְלוֹקֵחַ קְבוּרָה.
אָמַר רִבִּי יוֹסֵי. וְאִילֵּין דְּכָתְבִין. אֵין סְנָת אֵין סְנוּת. תְּנַאי מָמוֹן הוּא וְקַיְימְנוּהָ רַבָּנָן.

## הלכה ט

**משנה:** הִנִּיחַ בָּנִים גְּדוֹלִים וּקְטַנִּים אֵין הַגְּדוֹלִים מִתְפַּרְנְסִין עַל הַקְּטַנִּים וְלֹא הַקְּטַנִּים נִיזּוֹנִין עַל הַגְּדוֹלִים אֶלָּא חוֹלְקִין בְּשָׁוֶה. נָשְׂאוּ גְדוֹלִים יִשְׂאוּ קְטַנִּים. וְאִם אָמְרוּ הַקְּטַנִּים הֲרֵי אָנוּ נוֹשְׂאִין כְּדֶרֶךְ שֶׁנָּשְׂאתֶם אַתֶּם אֵין שׁוֹמְעִין לָהֶן אֶלָּא מַה שֶׁנָּתַן לָהֶם אֲבִיהֶם נָתַן. הִנִּיחַ בָּנוֹת גְּדוֹלוֹת וּקְטַנוֹת אֵין הַגְּדוֹלוֹת מִתְפַּרְנְסוֹת עַל הַקְּטַנוֹת וְלֹא הַקְּטַנוֹת נִיזּוֹנוֹת עַל הַגְּדוֹלוֹת אֶלָּא חוֹלְקוֹת בְּשָׁוֶה. נִישְׂאוּ גְדוֹלוֹת יִשְׂאוּ הַקְּטַנוֹת. וְאִם אָמְרוּ הַקְּטַנוֹת הֲרֵי אָנוּ נוֹשְׂאִים כְּדֶרֶךְ שֶׁנְּשָׂאתֶם אַתֶּם אֵין שׁוֹמְעִין לָהֶן. זֶה חוֹמֶר בַּבָּנוֹת מִבַּבָּנִים שֶׁהַבָּנוֹת נִיזּוֹנוֹת עַל הַבָּנִים וְאֵינָן נִיזּוֹנוֹת עַל הַבָּנוֹת.

**הלכה:** הִנִּיחַ בָּנִים גְּדוֹלִים וּקְטַנִּים כול'. רִבִּי יִרְמְיָה בָּעָא קוֹמֵי רִבִּי זֵירָא. נָסְבִין רַבְרְבַיָּיא מֵאָה גְרָבִין וְאִינּוּן טָבִין עֶשְׂרִים דֵּינָרִין. נָסְבִין זְעִירַיָּיא מֵאָה גְרָבִין דִּינּוּן טָבִין עֲשָׂרָה דֵּינָרִין. אָמַר לֵיהּ. כְּמַה דְנָסְבִין אִילֵּין יִסְבּוֹן אִילֵּין.

# פרק ט

## הלכה א

**משנה:** מִי שֶׁמֵּת וְהִנִּיחַ בָּנִים וּבָנוֹת בִּזְמַן שֶׁהַנְּכָסִים מְרוּבִּין הַבָּנִים יִירְשׁוּ וְהַבָּנוֹת יְיזּוֹנוּ. הַנְּכָסִים מְמוּעָטִין הַבָּנוֹת יְיזּוֹנוּ וְהַבָּנִים יִשְׁאֲלוּ עַל הַפִּתָּחִים. אַדְמוֹן אוֹמֵר בִּשְׁבִיל שֶׁאֲנִי זָכָר הִפְסַדְתִּי. אָמַר רַבָּן גַּמְלִיאֵל רוֹאֶה אֲנִי אֶת דִּבְרֵי אַדְמוֹן.

**הלכה:** מִי שֶׁמֵּת וְהִנִּיחַ בָּנִים וּבָנוֹת כול'. כֵּינִי מַתְנִיתָא. הַבָּנוֹת יְזוֹנוּ וְהַבָּנִים (יִשְׁאֲלוּ) [יִסְחָרוּ] עַל הַפִּתָּחִים.

רַב יִרְמְיָה בְּשֵׁם רַב. וְהוּא שֶׁיְּהֵא שָׁם לְאֵילּוּ וְלְאֵלּוּ] מְזוֹנוֹת שְׁנַיִם עָשָׂר חוֹדֶשׁ. שְׁמוּאֵל אָמַר. זוֹ דִבְרֵי רַבָּן גַּמְלִיאֵל בְּרַבִּי. אֲבָל דִּבְרֵי חֲכָמִים. עַד שֶׁיִּבָּגְרוּ אוֹ עַד שֶׁיִּנָּשְׂאוּ. וְאִית בָּהּ לְקוּלָּא וְאִית בָּהּ לְחוּמְרָא. פְּעָמִים שֶׁסְּמוּכִין לְבֶגֶר וּפְעָמִים שֶׁרְחוֹקוֹת מִן הַבֶּגֶר. בְּעוֹן קוֹמֵי רִבִּי חִייָה בַּר וָוה. אֵיךְ שְׁמַעְתָּנָהּ מֵרִבִּי יוֹחָנָן. אָמַר לוֹן. אֲנָא לָא שְׁמָעִית מִינֵּיהּ הָדָא מִילְּתָא אֶלָּא מַה דְּנָתָן בַּר הוֹשַׁעְיָה בְּעָא קוֹמֵי רִבִּי יוֹחָנָן. הָיָה שָׁם לְאֵילּוּ וְלָאֵילּוּ מָזוֹן י״בּ חוֹדֶשׁ וְנִתְמַעֲטוּ נְכָסִין. אָמַר לֵיהּ. הוֹאִיל וְהִתְחִילוּ בְּהֵיתֵר הִתְחִילוּ.

רִבִּי חֲנִינָה וְרִבִּי מָנָא. חַד אָמַר. וְהוּא שֶׁיְּהֵא שָׁם בְּסוֹף מָזוֹן י״בּ חוֹדֶשׁ. וְחָרָנָה אָמַר. אֲפִילּוּ מִתְּחִילָּה. לֹא הָיָה שָׁם לְאֵילּוּ וְלָאֵילּוּ מָזוֹן י״בּ חוֹדֶשׁ וְהוֹתִירוּ יֵשׁ שָׁם מָזוֹן לְאֵילּוּ וְלָאֵילּוּ י״בּ חוֹדֶשׁ. אָמַר רִבִּי אִמִּי בַּבְלַיָּיא. נִישְׁמְעִינָהּ מֵהָדָא. אִם עָמְדוּ יְתוֹמִין וּמָכְרוּ שֶׁלָּהֶן מָכְרוּ. כָּל שֶׁכֵּן אִם הוֹתִירוּ יְחַלְּקוּ. הָיָה שָׁם לְאֵילּוּ וְלָאֵילּוּ מָזוֹן י״בּ חוֹדֶשׁ וְאַלְמָנָה לָזוּן. מָהוּ שֶׁיֹּאמְרוּ בָנִים לַבָּנוֹת. אֵין לָכֶם אֶלָּא מָזוֹן י״בּ חוֹדֶשׁ. וְדָא דְתֵימַר. וְהוּא שֶׁיְּהֵא שָׁם לְאֵילּוּ וְלָאֵילּוּ מָזוֹן י״בּ חוֹדֶשׁ. חוּץ מִכְּתוּבַּת אִשָּׁה חוּץ מִמְּזוֹנוֹת אַלְמָנָה חוּץ מִפַּרְנָסַת בָּנוֹת חוּץ מִמְּלְוָה בִּשְׁטָר חוּץ מִמְּלְוָה בָעֵדִים חוּץ מִקִּבּוּרָתָהּ. אַלְמָנָה וּבָנוֹת שְׁתַּיִם שָׁווֹת אַלְמָנָה וּבָנִים שְׁנֵיהֶן שָׁוִין. אֵין אַלְמָנָה דוֹחָה לְבָנוֹת וְלֹא בָנוֹת דוֹחוֹת לָאַלְמָנָה. פְּעָמִים שֶׁאַלְמָנָה דוֹחָה לְבָנוֹת עַל יְדֵי בָנִים. כֵּיצַד. שֶׁהָאַלְמָנָה דוֹחָה לְבָנוֹת עַל יְדֵי בָנִים כָּךְ תִּדְחֶה אַלְמָנָה לַבָּנִים. אָמַר. רְאוּיָה הִיא לְתִבּוֹעַ וּלְאַבֵּד מְזוֹנוֹתֶיהָ.

כְּהָדָא אַרְמַלְתֵּיהּ דְּרִבִּי שׁוּבְתַי הֲוַת מְבַזְבְּזָה בְּנִיכְסַיָּיהּ. אֲתוֹן בָּנוֹי קָרְבוֹן לְרִבִּי לְעָזָר. אָמַר לוֹן. וּמַה נֵיעֲבִיד לְכוֹן וְאִינּוּן עַמָּא שַׁטְיָיא. מִי נַחְתּוֹן אָמְרוּן אָמְרוּ לַכְּתוּבָה מַה נַעֲבִיד. אָמַר לוֹן. אִיתְחֲמוֹן זַבְנוֹן מִן נִיכְסֵי וְאַתְיָיא וְתָבְעָת פָּרְנָא וְלֵית לָהּ מְזוֹנִין. בָּתַר יוֹמִין אָתַת

וּקְרִיבַת לְרִבִּי לָעְזָר. אָמְרָה לֵיהּ. יָבֹא עָלַי אִם אָמַרְתִּי לָהֶן דָּבָר. וּמַה נִיעֲבִיד וּמַכַּת פְּרוּשִׁין נָגְעוּ בָהּ.

רַב חֲנַנְאֵל בְּשֵׁם [רַב] רִבִּי זְעִירָא בְּשֵׁם אַבָּא בַּר יִרְמְיָה. שְׁנֵי דְבָרִים אָמַר חָנָן וְהָלְכָה כְמוֹתוֹ. שִׁבְעָה דְבָרִים אָמַר אַדְמוֹן וְאֵין הֲלָכָה כְמוֹתוֹ. רִבִּי בָּא בַּר זַבְדָּא בְשֵׁם רִבִּי יִצְחָק בֶּן חֲקוּלָה. כָּל מָקוֹם שֶׁשָּׁנִינוּ אָמַר רַבָּן גַּמְלִיאֵל. רוֹאֶה אֲנִי אֶת דִּבְרֵי אַדְמוֹן הֲלָכָה כְאַדְמוֹן.

שְׁמוּאֵל אָמַר. זְכִין לָעֲבָרִים. רִבִּי לָעְזָר אָמַר. אֵין זְכִין לָעוֹבָרִין. מַתְנִיתָא פְלִיגָא עַל רִבִּי לָעְזָר. גֵּר שֶׁמֵּת וּבִיזְבְּזוּ יְשׂרָאֵל אֶת נְכָסָיו וְנוֹדַע שֶׁיֵּשׁ לוֹ בֵן אוֹ שֶׁהָיְתָה אִשְׁתּוֹ מְעוּבֶּרֶת כּוּלָּן חַיָּיבִין לְהַחֲזִיר. הֶחֱזִירוּ וְאַחַר כָּךְ מֵת הַבֵּן אוֹ שֶׁהִפִּילָה אִשְׁתּוֹ. הַמַּחֲזִיק בָּאַחֲרוֹנָה זָכָה. בָּרִאשׁוֹנָה זָכָה אִי לֹא. פְּתַר לָהּ מִשּׁוּם יֵיאוּשׁ וַאֲפִילוּ כִשְׁמוּאֵל לֵית הוּא פְלִיגָא. אוֹ אֲפִילוּ בָאַחֲרוֹנָה לֹא יִזְכֶּה. עוֹד הוּא מִשּׁוּם יֵיאוּשׁ.

## הלכה ב

**משנה:** הִנִּיחַ בָּנִים וּבָנוֹת וְטוּמְטוּם בִּזְמַן שֶׁהַנְּכָסִים מְרוּבִּין הַזְּכָרִים דּוֹחִין אוֹתוֹ אֵצֶל הַנְּקֵיבוֹת. נְכָסִים מְמוּעָטִין הַנְּקֵיבוֹת דּוֹחוֹת אוֹתוֹ אֵצֶל הַזְּכָרִים. הָאוֹמֵר אִם יָלְדָה אִשְׁתִּי זָכָר יִטּוֹל מָנָה יָלְדָה זָכָר נוֹטֵל מָנָה. וְאִם נָקְבָה מָאתַיִם יָלְדָה נְקֵיבָה נוֹטֶלֶת מָאתַיִם. אִם זָכָר מָנָה וְאִם נְקֵיבָה מָאתַיִם וְיָלְדָה זָכָר וּנְקֵיבָה הַזָּכָר נוֹטֵל מָנָה וְהַנְּקֵיבָה מָאתַיִם. יָלְדָה טוּמְטוּם אֵינוֹ נוֹטֵל. אִם אָמַר כָּל מַה שֶׁתֵּלֵד אִשְׁתִּי יִטּוֹל הֲרֵי זֶה יִטּוֹל וְאִם אֵין שָׁם יוֹרֵשׁ אֶלָּא הוּא יוֹרֵשׁ אֶת הַכֹּל.

**הלכה:** הִנִּיחַ בָּנִים וּבָנוֹת כול'. תַּנֵּי. הָאוֹמֵר. הַמְבַשְּׂרֵיני אִם יָלְדָה אִשְׁתִּי זָכָר יִטּוֹל מָאתַיִם. יָלְדָה זָכָר נוֹטֵל מָאתַיִם. אִם נְקֵיבָה מָנָה. יָלְדָה נְקֵיבָה נוֹטֵל מָנָה. זָכָר וּנְקֵיבָה אֵין לוֹ אֶלָּא מָנָה. אָמַר רִבִּי מָנָא. בִּיטְלָה צָרַת נְקֵיבָה שִׁמְחַת זָכָר.

## הלכה ג

**משנה:** הִנִּיחַ בָּנִים גְּדוֹלִים וּקְטַנִּים הִשְׁבִּיחוּ הַגְּדוֹלִים אֶת הַנְּכָסִים הִשְׁבִּיחוּ לָאֶמְצַע. אִם אָמְרוּ רְאוּ מַה שֶׁהִנִּיחַ לָנוּ אַבָּא הֲרֵי אָנוּ עוֹשִׂין וְאוֹכְלִים הִשְׁבִּיחוּ לְעַצְמָן. וְכֵן הָאִשָּׁה שֶׁהִשְׁבִּיחָה אֶת הַנְּכָסִים הִשְׁבִּיחָה לָאֶמְצַע. אִם אָמְרָה רְאוּ מַה שֶׁהִנִּיחַ לִי בַּעֲלִי הֲרֵי אֲנִי עוֹשָׂה וְאוֹכֶלֶת הִשְׁבִּיחָה לְעַצְמָהּ.

**הלכה:** הִנִּיחַ בָּנִים גְּדוֹלִים וּקְטַנִּים כול'. אָמַר רִבִּי לָא. אִם אָמְרוּ בְּבֵית דִּין. דְּבֵי רִבִּי יַנַּאי אָמְרֵי. אֲפִילוּ עִירְנִיָּה. רַב אָמַר. אֲפִילוּ סַל אֲפִילוּ קוֹרְדּוֹם. תַּנֵּי רִבִּי חִיָּיה. אֲפִילוּ מַחַט אֲפִילוּ מוּקָּף צָמִיד פָּתִיל.

אָמַר רִבִּי חֲנִינָה. הַמַּשְׁאִיא אֶת בְּנוֹ בְּבֵית זָכָה בַּבַּיִת. תַּנֵּי רִבִּי הוֹשַׁעְיָה. בַּבַּיִת וְלֹא בַּמִּטַּלְטְלִין. רִבִּי לָא חִילֵּק אֶת הַטְּרִיקְלִין בֵּינוֹ לְבֵין בְּנוֹ. רִבִּי חַגַּיי בְּעָא רִבִּי יוֹסֵי. הָיְתָה חוּפָּתוֹ בַּקִּיטוֹן וְעָשָׂה לוֹ הֵסֵב בַּטְּרִיקְלִין מָהוּ. אָמַר לֵיהּ. לֵית חֲמֵי לֵיהּ מַפְקָה.

רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אָמַר. חוֹלְקִין לַקְּטַנִּים מִפְּנֵי גְּדוֹלִים. אֶלָּא עָמְדוּ קְטַנִּים וּמָצְאוּ דָבָר יָתֵר וּמִיחוּ. רִבִּי אַבָּהוּ אָמַר. נִשְׁבָּעִין לָהֶן. אָמַר רִבִּי מָנָא. כָּל הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵירוֹ עָלָיו הָרְאָיָיה חוּץ מִזּוֹ. רִבִּי חִייָה רוֹבָה אָמַר. סְתָם אַחִין שׁוּתָפִין עַד שְׁלֹשָׁה דוֹרוֹת. אָמַר רִבִּי [ ] בַּר בּוּן. אַף רַב הַמְנוּנָא הוֹרֵי כֵּן.

אָמַר רִבִּי אִימִּי. בֵּן שֶׁנִּרְאֶה חָלוּק בְּחַיֵּי אָבִיו מַה שֶּׁסִּיגֵּל סִיגֵּל לְעַצְמוֹ. כְּהָדָא חַד בַּר נַשׁ אִיתְעֲבִיד סַפָּר. בְּעָא אֲחוֹי מִיפְלַג עִימֵּיהּ. אֲתָא עוֹבְדָא קוֹמֵי רִבִּי אִמִּי. אָמַר. כָּךְ אָנוּ אוֹמְרִים. אָדָם שֶׁמָּצָא מְצִיאָה אֶחָיו חוֹלְקִין עִמּוֹ. חַד בַּר נַשׁ נְפַק לְשִׁלִּיחוּתָא. בְּעָא אֲחוֹי מִיפְלַג עִימֵּיהּ. אֲתָא עוֹבְדָא קוֹמֵי רִבִּי אִמִּי. אָמַר. כָּךְ אָנוּ אוֹמְרִים. אָדָם שֶׁיָּצָא לַלֵּיסְטָיָיא אֶחָיו חוֹלְקִין עִמּוֹ. רִבִּי הוֹרְיָינָה אֲחוֹי דְּרִבִּי שְׁמוּאֵל בַּר סוֹסַרְטַיי בְּעָא אֲחוֹי מִיפְלַג עִימֵּיהּ. אָמַר לוֹ. אַלֶּכְסַנְדְּרִי אֲחוֹי. יָדַע אַתְּ דִּשְׁבַק אָבוּנָן אֲלָפִים.

וְכֵן הָאִשָּׁה כול'. אָמַר רִבִּי לָא. אָמְרָה בְּבֵית דִּין.

## הלכה ד

**משנה:** הָאַחִין הַשּׁוּתָפִין שֶׁנָּפַל אֶחָד מֵהֶן לָאוּמָנוּת נָפַל לְאֶמְצַע. חָלָה וְנִתְרַפָּא נִתְרַפָּא מִשֶּׁל עַצְמוֹ. הָאַחִין שֶׁעָשׂוּ מִקְצָתָן שׁוּתָפִין בְּחַיֵּי הָאָב חֲזָרָה הַשּׁוּתָפִין חֲזָרָה לָאֶמְצַע שֶׁהַשּׁוּתָפִין נִגְבֵּית בְּבֵית דִּין. אֲבָל שִׁילַּח לוֹ חֲבֵירוֹ כַּדֵּי יַיִן וְכַדֵּי שֶׁמֶן אֵינָן נִגְבִּין מִפְּנֵי שֶׁהִיא גְּמִילוּת חֲסָדִים.

**הלכה:** הָאַחִין הַשּׁוּתָפִין כול'. תַּנֵּי. הָאַחִין הַשּׁוּתָפִין שֶׁנָּפַל אֶחָד מֵהֶן לָאוּמָנוּת הַמֶּלֶךְ. בִּזְמַן שֶׁבָּאִין מִכֹּחַ הָאָרִיס נוֹטְלִין מִכֹּחַ הָאָרִיס. מִכֹּחַ בַּעַל הַבַּיִת נוֹטְלִין מִכֹּחַ בַּעַל הַבַּיִת. כְּהָדָא דְּרַב נַחְמָן בַּר שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָן נִתְמַנֶּה לַבּוּלֵי. אֲתָא עוֹבְדָא קוֹמֵי רִבִּי אִמִּי. אָמַר. אֵין אִית בְּנִיכְסוֹי דְּנַחְמָן שֶׁנִּתְפַּשׂ לוֹ יִנָּתֵן לוֹ מִנְּכָסָיו. וְאִם לָאו יִינָּתֵן לוֹ מִן הָאֶמְצַע.

חָלָה וְנִתְרַפָּא נִתְרַפָּא מִן הָאֶמְצַע. תַּנֵּי. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר. כָּל מַכָּה שֶׁיֵּשׁ לָהּ קִיצָּה מִתְרַפָּא מִכְּתוּבָּתָהּ. וְשֶׁאֵין לָהּ קִיצָּה מִתְרַפָּא מִן הַנְּכָסִים. כְּהָדָא קְרִיבָתֵיהּ דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן בַּר וָוא חֲשָׁשָׁה עֵיינָהּ. אֲתַת גַּבֵּי רִבִּי יוֹחָנָן. אָמַר לָהּ. קְצִיץ הוּא אֲהֵין אַסְיֵיךְ. אֵין קְצִיץ מִן פֶּרְנֵיךְ. אֵין לָא קְצִיץ בַּעֲלֵיךְ יְהֵיב לִיךְ. וְלֹא כֵן תַּנִּינָן. אַל תַּעַשׂ עַצְמְךָ כְּעוֹרְכֵי הַדַּיְינִין. וְאַמַּר רִבִּי חַגַּיי בְּשֵׁם רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי. אָסוּר לְגַלּוֹת לְיָחִיד דִּינוֹ. אָמְרֵי. יָדַע הָוָה רִבִּי יוֹחָנָן דְּהִיא אִיתָא כְּשֵׁירָה בְּגִין כֵּן גְּלֵי לָהּ. בַּעֲלָהּ בָּעֵי הֵן דִּקְצִץ וְהִיא בְּעַיְיָה הֵן דְּלָא

קְצַץ. לְמָאן שָׁמְעִין. לֹא לְבַעֲלָהּ. אָמַר רִבִּי מַתַּנְיָה. הָדָא דְתֵימַר בְּהַהוּא דְּלֵית דִּינֵיהּ עִימֵּיהּ. בְּרַם בָּהוּא דְּאִית דִּינֵיהּ עִימֵּיהּ אָמַר לֵיהּ מִילְתָא.

## הלכה ה

**משנה:** הַשּׁוֹלֵחַ סִבְלוֹנוֹת לְבֵית חָמִיו שִׁילַּח שָׁם מֵאָה מָנֶה וְאָכַל שָׁם סְעוּדַת חָתָן אֲפִילוּ בְּדֵינַר אֵינָן נִיגְבִּין. לֹא אָכַל שָׁם סְעוּדַת חָתָן הֲרֵי אֵילּוּ נִיגְבִּין. שִׁילַּח סִיבְלוֹנוֹת מְרוּבִּין שֶׁיָּבוֹאוּ עִמָּהּ לְבֵית בַּעֲלָהּ הֲרֵי אֵילּוּ נִיגְבִּין. סִיבְלוֹנוֹת מְמוּעָטִין כְּדֵי שֶׁתִּשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן וְהִיא בְּבֵית אָבִיהָ אֵינָן נִיגְבִּין.

**הלכה:** הַשּׁוֹלֵחַ סִבְלוֹנוֹת לְבֵית חָמִיו כול'. חַד בַּר נַשׁ שִׁילַּח לָאֲרוּסָתוֹ סִבְלוֹנוֹת מְרוּבִּין. אָמְרוּ לֵיהּ קְרִיבוֹ'. לֹא תִיטְעוֹם תַּמָּן כְּלוּם. אֲזַל וְלָא שְׁמַע לוֹן וַכָל. וְנָפַל בֵּיתָא וּזְכוֹן בְּכוּלָּא. חַד בַּר נַשׁ שִׁילַּח לָאֲרוּסָתוֹ עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע קָרְיוֹת מִינֵי חַרְת בֵּין פֶּסַח לָעֲצֶרֶת. וְלֹא אִיתְקַשֵּׁי לַרַבָּנִן אֶלָּא מְנָן אַייתֵי זֶרַע דְּכִיתָן וְזֵיתִין.

רִבִּי פְּרִירָא אוֹקִיר לְרִבִּי יְהוּדָה נְשִׂיָּיא תְּרֵין פּוּגְלִין בֵּין רֵישׁ שַׁתָּא לְצוֹמָא וַהֲוָה פָּקֵי שְׁמִיטְתָא וַהֲוָה אִית בּוֹן טָעוּנָא דְּגַמְלָא. אֲמַר לֵיהּ רִבִּי. לֵית אִינּוּן אֲסִירִין. לָאו סְפִחִין אִינּוּן. אֲמַר לֵיהּ בְּפָקֵי שְׁמִיטְתָא אִיזְדָּרְעוּן. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה הִתִּיר רִבִּי לִיקַח יָרָק מוֹצָאֵי שְׁבִיעִית מִיַּד.

## הלכה ו

**משנה:** שְׁכִיב מְרַע שֶׁכָּתַב כָּל נְכָסָיו לַאֲחֵרִים שִׁייֵר קַרְקַע כָּל שֶׁהוּא מַתָּנָתוֹ קַיֶּימֶת. לֹא שִׁייֵר קַרְקַע כָּל שֶׁהוּא אֵין מַתָּנָתוֹ קַיֶּימֶת. לֹא כָתַב בָּהּ שְׁכִיב מְרַע הוּא אוֹמֵר שְׁכִיב מְרַע הָיִיתִי וְהֵן אוֹמְרִים בָּרִיא הָיָה צָרִיךְ לְהָבִיא רְאָיָיה שֶׁשְּׁכִיב מְרַע הָיָה דִּבְרֵי רִבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵירוֹ עָלָיו הָרְאָיָיה.

**הלכה:** שְׁכִיב מְרַע שֶׁכָּתַב כָּל נְכָסָיו לַאֲחֵרִים כול'. רַב יִרְמְיָה בְּשֵׁם רַב. שִׁייֵר מְטַלְטְלִין לֹא עָשָׂה כְלוּם. אֶלָּא הִנִּיחַ לוֹ מָעוֹת וְלָקַח קַרְקַע כְּמִי שֶׁשִּׁייֵר לוֹ קַרְקַע. וְדָא דְתֵימַר. לֹא שִׁייֵר קַרְקַע כָּל שֶׁהוּא אֵין מַתָּנָתוֹ מַתָּנָה. בְּאוֹתוֹ שֶׁלֹּא הִבְרִיא. אֲבָל אִם הִבְרִיא הָדָא הִיא דְּמַר רִבִּי יוֹחָנָן בְּשֵׁם רִבִּי יַנַּאי. עָשׂוּ דִּבְרֵי שְׁכִיב מְרַע כְּבָרִיא שֶׁכָּתַב וְנָתַן. וְהוּא שֶׁמֵּת מֵאוֹתוֹ הַחוֹלִי. מְסוּבָּן שֶׁחִילֵּק נְכָסָיו בֵּין בַּחוֹל בֵּין בַּשַּׁבָּת מַה שֶׁעָשָׂה עָשׂוּי. וְאִם הָיָה בָּרִיא עַד שֶׁיִּכְתּוֹב בַּכֶּסֶף בַּשְּׁטָר וּבַחֲזָקָה.

אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן. נִיטְמָא בְסַפֵּק בִּקְעָה בֵּין בִּימוֹת הַחַמָּה בֵּין בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים. מַחֲלוֹקֶת רִבִּי מֵאִיר וַחֲכָמִים. בָּא לִישָׁאֵל בִּימוֹת הַחַמָּה נִשְׁאָלִין לוֹ בִּימוֹת הַחַמָּה. בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים נִשְׁאָלִין לוֹ בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים. אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן. וּבִלְבַד יָמִים הַסְּמוּכִים לַגְּשָׁמִים.

רִבִּי יַנַּאי בְּשֵׁם רִבִּי. יַד הַשָּׁטָרוֹת לַתַּחְתּוֹנָה. אָמַר לֵיהּ רִבִּי יוֹחָנָן. וְלָאו מַתְנִיתָא הִיא. לֹא כָתַב לָהּ שְׁכִיב מְרַע וְהוּא אוֹמֵר שְׁכִיב מְרַע וכול'. וַהֲוָה רִבִּי יַנַּיי מְקַלֵּס לֵיהּ. הַזְּהִירִים זָהֲבִ מִכִּיס. בְּנִי אַל יָלִיזוּ מֵעֵינֶיךָ וגו'. חַד טָלִי זְבִין נִיכְסוֹי. אָתָא עוֹבְדָא קוֹמֵי רִבִּי חִיָּיה בַּר יוֹסֵף וְרִבִּי יוֹחָנָן. רִבִּי חִיָּיה בַּר יוֹסֵף אָמַר. חֲזָקָה עַל בֶּן דַּעַת חָתְמוּ. רִבִּי יוֹחָנָן אָמַר. מִכַּיוָן שֶׁקִּיבֵּל עָלָיו לַעֲקוֹר נִכְסִין מִמִּשְׁפָּחָה עָלָיו לְהָבִיא הָרְאָיָיה. אוֹמֵר רִבִּי יוֹחָנָן. יַד הַשָּׁטָרוֹת לָעֶלְיוֹנָה. רִבִּי יָסָא בְעָא קוֹמֵי רִבִּי יוֹחָנָן. מַה בְּרִבִּי. דְּרִבִּי אָמַר. יַד בַּעַל הַשָּׁטָר לַתַּחְתּוֹנָה. אָמַר לֵיהּ. דִּבְרֵי הַכֹּל הִיא יַד הַשָּׁטָרוֹת לָעֶלְיוֹנָה. וְהֵיךְ אַתּוּן אָמְרִין. אָתָא עוֹבְדָא קוֹמֵי רִבִּי חִיָּיה בַּר יוֹסֵף וְאָמַר. חֲזָקָה עַל בֶּן דַּעַת חָתְמוּ. וְתִ אָמְרַת. מִכַּיוָן שֶׁקִּיבֵּל עָלָיו לַעֲקוֹר נְכָסִים מִמִּשְׁפָּחָה לְמִשְׁפָּחָה עָלָיו לְהָבִיא רְאָיָיה. אָמַר לֵיהּ. אֲנָא לָא אָמְרִית הָדָא מִילְּתָא. אָמַר רִבִּי זֵירָא קוֹמֵי רִבִּי יָסָא. אֲפִילּוּ בָּעֵי רִבִּי יוֹחָנָן מִיכְפּוֹר. וְלָא כֵן אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן בְּשֵׁם רִבִּי. יַד בַּעַל הַשָּׁטָר לַתַּחְתּוֹנָה. אָמַר לֵיהּ רִבִּי יוֹחָנָן. וְלָאו מַתְנִיתָא הִיא. אֶלָּא חֲכָמִים שֶׁהֵן כְּרִבִּי.

רַב יִרְמְיָה בְּשֵׁם רַב. הֲלָכָה כְרִבִּי מֵאִיר. שְׁמוּאֵל אָמַר. חִילּוּפִין הִיא מַתְנִיתָא. מָהוּ חִילּוּפִין הִיא מַתְנִיתָא. חֲבֵרַיָּיא רַבְּרַבַיָּיא אָמְרֵי. עֵדִים. חֲבֵרַיָּיא זְעִירַיָּיא אָמְרֵי. אֵין עֵדִים. כְּלוּם פְּלִיגֵי אֶלָּא עַל הָעֵדִים. אָמַר רִבִּי אָחָא. כֵּיוָן שֶׁאָמַרְתִּי לָכֶם לִכְתּוֹב שְׁכִיב מְרַע וְלֹא כְתַבְתֶּם שַׁקְרִים אַתֶּם.

## הלכה ז

**משנה:** הַמְחַלֵּק נְכָסָיו עַל פִּיו רִבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר אֶחָד בָּרִיא וְאֶחָד מְסוּכָּן נְכָסִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶן אַחֲרָיוּת נִקְנִין בַּכֶּסֶף וּבִשְׁטָר וּבַחֲזָקָה וְשֶׁאֵין לָהֶן אַחֲרָיוּת אֵינָן נִקְנִין אֶלָּא בְּמְשִׁיכָה. אָמְרוּ לוֹ מַעֲשֶׂה בְּאִימָּן שֶׁל בְּנֵי רוֹכֵל שֶׁהָיְתָה חוֹלָה וְאָמְרָה תְּנוּ כְבִינָתִי לְבִתִּי וְהִיא בְשֵׁנַיִם עָשָׂר מָנָה וַמֵּתָה וְקִיְּימוּ חֲכָמִים אֶת דְּבָרֶיהָ. אָמַר לָהֶן בְּנֵי רוֹכֵל תִּקְבְּרֶן אִימָּם.

**הלכה:** הַמְחַלֵּק נְכָסָיו עַל פִּיו כול'. עַד כְּדוֹן בְּשֶׁהָיוּ קַרְקָעוֹת וּמִטַּלְטְלִין בְּמָקוֹם אֶחָד. הָיוּ קַרְקָעוֹת בְּמָקוֹם אֶחָד וּמִטַּלְטְלִין בְּמָקוֹם אַחֵר. אָמַר רִבִּי בּוּן. נִישְׁמְעִינָהּ מֵהָדָא. אָמַר לָהֶן רִבִּי אֱלִיעֶזֶר. מַעֲשֶׂה בְּמְרוֹנִי שֶׁהָיָה בִּירוּשָׁלֵם וְהָיוּ לוֹ מִטַּלְטְלִין הַרְבֵּה וּמְבַקֵּשׁ לְחַלְּקָן. אָמְרוּ לוֹ. אֵין לְךָ תַּקָּנָה אֶלָּא אִם כֵּן קָנִיתָ קַרְקַע. מָה עָשָׂה. הָלַךְ וְקָנָה סֶלַע אֶחָד סְמוּךְ לִירוּשָׁלֵם. אָמַר. חֲצָיֶיהָ צָפוֹנִי אֲנִי נוֹתֵן לִפְלוֹנִי וְעִמּוֹ מֵאָה צֹאן וּמֵאָה חֲבִיוֹת שֶׁל יַיִן. מֵחֲצָיֶיהָ דְּרוֹמִי אֲנִי נוֹתֵן לִפְלוֹנִי עִם מֵאָה חֲבִיוֹת שֶׁל שֶׁמֶן. וּבָא מַעֲשֶׂה לִפְנֵי חֲכָמִים וְקִיְּימוּ אֶת דְּבָרָיו. אָמַר רִבִּי חֲנַנְיָה קוֹמֵי רִבִּי מָנָא. וְלֹא שְׁכִיב מְרַע הוּא. לְפִי שֶׁבְּכָל מָקוֹם אֵין אָדָם מְזַכֶּה אֶלָּא בִּכְתָב. וָכָא אֲפִילּוּ בִדְבָרִים. לְפִי שֶׁבְּכָל מָקוֹם אֵין אָדָם מְזַכֶּה עַד שֶׁיְּהוּ קַרְקָעוֹת וּמִטַּלְטְלִין בְּמָקוֹם אֶחָד. וָכָא אֲפִילּוּ קַרְקָעוֹת בְּמָקוֹם אֶחָד וּמִטַּלְטְלִין בְּמָקוֹם

אֶחָד. אָמַר לֵיהּ. וְלֹא רִבִּי אֶלִיעֶזֶר הִיא. שַׁנְיָיא הִיא. שְׁכִיב מְרַע דִּרְבִּי לִיעֶזֶר כְּבָרִיא דְּרַבָּנִן.
אָמַר לֵיהּ. שְׁכִיב מְרַע דִּרְבִּי אֶלִיעֶזֶר כְּבָרִיא דְּרַבָּנִן.
תַּמָּן תַּנִּינָן. רִבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר. קַרְקַע כָּל שֶׁהוּא. אָמַר רִבִּי מַתַּנְיָה. תִּיפְתָּר מָקוֹם שִׁיבּוֹלֶת אַחַת וּמַרְגְּלִית טְמוּנָה בּוֹ.
אָמַר רִבִּי יוֹסֵי בֵּירִבִּי בּוּן. עוּלָּא הָיָה רוֹצֶה לְקַלְקֵל שֶׁהֵן זוֹרְעִין כּוּרְכְּמִין בַּכֶּרֶם.

## הלכה ח

**משנה:** וְחָכָמִים אוֹמְרִים בַּשַּׁבָּת דִּבָּרָיו קַיָּימִין מִפְּנֵי שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִכְתּוֹב אֶבָל לֹא בַחוֹל. רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר בַּשַּׁבָּת אָמְרוּ קַל וַחוֹמֶר בַּחוֹל. כַּיּוֹצֵא בּוֹ זָכִין לַקָּטָן וְאֵין זָכִין לַגָּדוֹל. רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר לַקָּטָן אָמְרוּ קַל וַחוֹמֶר לַגָּדוֹל.

**הלכה:** וְחָכָמִים אוֹמְרִים בַּשַּׁבָּת דִּבָּרָיו קַיָּימִין כול'. אִית תַּנָּיֵי תַנֵּי וּמַחֲלִיף. רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אָמַר. כֵּינִי מַתְנִיתָא. אִם בַּשַּׁבָּת אָמְרוּ קַל וַחוֹמֶר בַּחוֹל. אִית תַּנָּיֵי תַנֵּי וּמַחֲלִיף. רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אָמַר. כֵּינִי מַתְנִיתָא. אִם בַּקָּטָן אָמְרוּ קַל וַחוֹמֶר בַּגָּדוֹל.

## הלכה ט

**משנה:** נָפַל הַבַּיִת עָלָיו וְעַל אָבִיו עָלָיו וְעַל יוֹרְשָׁיו עָלָיו וְעַל מוֹרִישָׁיו וְהָיְתָה עָלָיו כְּתוּבַּת אִשָּׁה וּבַעֲלֵי חוֹב יוֹרְשֵׁי הָאָב אוֹמְרִים הַבֵּן מֵת רִאשׁוֹן וְאַחַר כָּךְ מֵת הָאָב. וּבַעֲלֵי הַחוֹב אוֹמְרִים הָאָב מֵת רִאשׁוֹן וְאַחַר כָּךְ מֵת הַבֵּן. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים יַחֲלוֹקוּ וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים נְכָסִים בְּחֶזְקָתָן. נָפַל הַבַּיִת עָלָיו וְעַל אִשְׁתּוֹ יוֹרְשֵׁי הָאָב אוֹמְרִים הָאִשָּׁה מֵתָה רִאשׁוֹנָה וְאַחַר כָּךְ מֵת הַבַּעַל. יוֹרְשֵׁי הָאִשָּׁה אוֹמְרִים הָאִישׁ מֵת רִאשׁוֹנָה וְאַחַר כָּךְ מֵתָה הָאִשָּׁה. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים יַחֲלוֹקוּ וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים נְכָסִים בְּחֶזְקָתָן. כְּתוּבָּה בְּחֶזְקַת יוֹרְשֵׁי הַבַּעַל. וּנְכָסִים הַנִּכְנָסִין וְהַיּוֹצְאִין עִמָּהּ בְּחֶזְקַת יוֹרְשֵׁי הָאָב. נָפַל הַבַּיִת עָלָיו וְעַל אִמּוֹ אֵילּוּ וְאֵילּוּ מוֹדִין שֶׁיַּחֲלוֹקוּ. אָמַר רִבִּי עֲקִיבָה מוֹדֶה אֲנִי בָּזֶה שֶׁהַנְּכָסִים בְּחֶזְקָתָן. אָמַר לוֹ בֶּן עַזַּאי עַל הַחֲלוּקִין אָנוּ מִצְטָעֲרִין אֶלָּא שֶׁבָּאתָ לַחֲלוֹק עָלֵינוּ אֶת הַשָּׁווין.

**הלכה:** נָפַל הַבַּיִת עָלָיו וְעַל אָבִיו כול'. אָמַר רִבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק. זֹאת אוֹמֶרֶת שֶׁבֶּן עַזַּאי חָבֵר וְתַלְמִיד לְרִבִּי עֲקִיבָה.

# פרק י

## הלכה א

**משנה:** גֵּט פָּשׁוּט עֵדָיו מִתּוֹכוֹ וּמְקוּשָּׁר עֵדָיו מֵאֲחוֹרָיו. פָּשׁוּט שֶׁכָּתְבוּ עֵדָיו מֵאֲחוֹרָיו וּמְקוּשָּׁר שֶׁכָּתְבוּ עֵדָיו מִתּוֹכוֹ שְׁנֵיהֶן פְּסוּלִין. רִבִּי חֲנַנְיָה בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר מְקוּשָּׁר שֶׁכָּתְבוּ

עֲדָיו מִתּוֹכוֹ כְּשֵׁר מִפְּנֵי שֶׁהוּא יָכוֹל לַעֲשׂוֹתוֹ פָּשׁוּט. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר הַכֹּל כְּמִנְהָג הַמְּדִינָה.

**הלכה:** גֵּט פָּשׁוּט עֵידָיו מִתּוֹכוֹ כול'. וּמְנַיִין לְגֵט הַמְקוּשָּׁר. אָמַר רִבִּי אִימִּי. וְאֶקַח אֶת סֵפֶר הַמִּקְנָה. וְאֶת הֶחָתוּם. זֶה הַמְקוּשָּׁר. וְאֶת הַגָּלוּי. זֶה הַפָּשׁוּט שֶׁבַּמְקוּשָּׁר. וְאֶת הַמִּצְוָה וְאֶת הַחֻקִּים. שֶׁבֵּין זֶה לָזֶה. אֶלָּא שֶׁזֶּה בִּשְׁנַיִם וְזֶה בִּשְׁלֹשָׁה. זֶה מִתּוֹכוֹ וְזֶה מֵאֲחוֹרָיו.

וְרַבָּנִן דְּקַיְסָרִין אָמְרִין. וְאֶקַח אֶת סֵפֶר הַמִּקְנָה. זֶה הַפָּשׁוּט. וְאֶת הֶחָתוּם. זֶה הַמְקוּשָּׁר. וְאֶת הַגָּלוּי. זֶה הַפָּשׁוּט שֶׁבַּמְקוּשָּׁר. וְאֶת הַמִּצְוָה וְאֶת הַחֻקִּים. שֶׁבֵּין זֶה לָזֶה. אֶלָּא שֶׁזֶּה בִּשְׁנַיִם וְזֶה בִּשְׁלֹשָׁה. וְזֶה מִתּוֹכוֹ וְזֶה מֵאֲחוֹרָיו.

רִבִּי אִידִּי בְשֵׁם רִבִּי יִרְמְיָה. הִלְכַת מְקוּשָּׁר כָּךְ הוּא. כּוֹתֵב שֵׁם הַמַּלְוֶה וְשֵׁם הַלּוֹוֶה וְשֵׁם הָעֵדִים וּזְמַן. וּמְקַשְּׁרוֹ וְחוֹזֵר וְכוֹתֵב כֵּן מִלְמַטָּה. חָשׁ לוֹמַר שֶׁמָּא זַייִף. אָמַר רַב הוּנָא. לְעוֹלָם אֵין הָעֵדִים חוֹתְמִין מִלְמַטָּן עַד שֶׁיִּקָּרְאוּ בוֹ מִלְמַעֲלָן. אֲנִי פְלוֹנִי בֶּן פְּלוֹנִי מְקוּבָּל עָלַי כָּל הַכָּתוּב לְמַעֲלָן.

רִבִּי בָּא בְשֵׁם רַב יִרְמְיָה. צְרִיכִין הָעֵדִים לִהְיוֹת רְחוֹקִים מִן הַכְּתָב מְקוֹם שְׁתֵּי שִׁיטִּין. רִבִּי אִידִּי בְשֵׁם רַב יִרְמְיָה. מְקוּשָּׁר שֶׁכָּתְבוּ עֵדָיו לְאָרְכּוֹ. פָּשׁוּט שֶׁכָּתְבוּ עֵדָיו לְרָחְבּוֹ. אָהֳנֵי מִלְּגֵיו וְאָהֳנֵי מִלְּבַר. אֵיכִי עֲבִיד. אָמַר רִבִּי מָנָא. כֵּיצַד הָעֵדִים חוֹתְמִין בַּגֵּט הַמְקוּשָּׁר. אָמַר רַב חוּנָה. בֵּין קֶשֶׁר לַקֶּשֶׁר. אָמַר רִבִּי אִידִּי. וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְהֵא בֵּין עֵדִים לִשְׁטָר מְקוֹם בֵּית שִׁיטִּין.

שִׁמְעוֹן בַּר וָוא בְשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. חֵלֶק מְקוֹם שְׁנֵי שִׁיטִּין לְעִנְיַין אֶחָד אֲפִילוּ כָּל שֶׁהוּא. אָמַר רִבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק. מַתְנִיתָא אָמְרָה כֵן. עַד אֶחָד עִבְרִי וְעַד אֶחָד יְוָונִי. וְעִבְרִי גַּבֵּי יְוָונִי לֹא בְעֵינַן אֶחָד הוּא. כַּמָּה יְהוּ הָעֵדִים רְחוֹקִים מִן הַכְּתָב. כְּדֵי שֶׁיְּהוּ מַקְרִים עִמּוֹ. דִּבְרֵי רִבִּי. רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר. מְלֹא שִׁיטָּה. רִבִּי דוֹסְתַּאי בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר. מְלֹא חֻתִּימַת יְדֵי הָעֵדִים. רַב יִרְמְיָה בְשֵׁם רַב אָמַר. מְשַׁעֲרִין אוֹתוֹ עַד כְּדֵי לָךְ וְלֹךְ. בְּאֵי זֶה כְתַב מְשַׁעֲרִין אוֹתוֹ. רִבִּי יָסָא בְשֵׁם רִבִּי שׁוּבְתַּי. מְלֹא חֻתִּימַת יְדֵי הָעֵדִים.

חִזְקִיָּה אָמַר. וּבִלְבַד לְקוּלָּא. שֶׁאִם הָיָה חוֹתָם יְדֵי הָעֵדִים דַּק וְהַכְּתָב גַּס הוֹלְכִין אַחַר הַגַּס. חוֹתָם יְדֵי הָעֵדִים גַּס וְהַכְּתָב דַּק הוֹלְכִין אַחַר הַדַּק. אָמַר רִבִּי יִצְחָק אֵין הֲוָה כְגוֹן יוֹסֵי בֶּן יַנַּאי מְשַׁעֲרִין כְּדֵי מָלֵךְ וּבֶן מָלֵךְ.

רִבִּי אִידִּי בְשֵׁם רִבִּי יִרְמְיָה. צָרִיךְ לְהַרְחִיק מִן הַמַּחַק מְקוֹם שְׁתֵּי שִׁיטִּין. אָמַר רִבִּי יִצְחָק. וְאֲפִילוּ פָּשׁוּט. רַב אָמַר. מַחַק אוֹ תְלוּת שֶׁבִּכְתָב הַזֶּה זֶהוּ קִיּוּמוֹ. רַב אָמַר. זֶהוּ קִיּוּמוֹ. רִבִּי אַבָּהוּ בְשֵׁם רִבִּי יִצְחָק בֶּן חֲקוּלָא. כָּל מַה שֶּׁאַתְּ יָכוֹל לִתְלוֹת בְּמַחַק תְּלֵה. מֵהוּ כָּל מַה שֶּׁאַתְּ יָכוֹל לִתְלוֹת בְּמַחַק תְּלֵה. רִבִּי יָסָא קוֹצֵירָה חַתְנֵיהּ דְּרִבִּי יוֹסֵה בְשֵׁם רִבִּי יוֹסֵה. סְמָפוֹן

כָּתוּב מִלְּעֵיל וְסִימְפּוֹן מְחִיק מִלְּרַע. אֲנִי אוֹמֵר. גְּמְרוּ לַעֲשׂוֹתָן קִידּוּשִׁין גְּמוּרִין. בְּגִין דְּלָא מֵיצַר בֵּיניֵיהּ גֵּט מָחְקֵיהּ. וְרַבָּנָן חָשְׁשִׁין דְּלָא מֵיצַר בֵּיניֵיהּ גֵּט.
שְׁטָר נְפַק רִבִּי חוּנָה לְרִבִּי שַׁמַּי. אוֹנְדְוֵי מְחִיק קוֹנְטָא לָא מְחִיק. אֲמַר רִבִּי חוּנָה לְרִבִּי שַׁמַּי. פּוּק חֲמִי עַד הַהֵן קוֹנְטָא מְשַׁמֵּשׁ. נְפַק וָמַר. עִם טְרַיָּיא קוֹנְטָא. מִי נְפַק אֲמַר. הָדָא מִיבַּעֵי מִיתְגַּרָה תְּלַת' אַפְסַדְתְּ עֶשְׂרֵ'.
חשיב רִבִּי לְקַיֵּים דִּבְרֵי רִבִּי חֲנַנְיָה בֶּן גַּמְלִיאֵל. גּוּפוֹ שֶׁלְּגֵט מוֹכִיחַ עָלָיו אִם פָּשׁוּט הוּא אִם אֵינוֹ פָּשׁוּט. מָהוּ גּוּפוֹ שֶׁלְּגֵט. אָמַר רִבִּי בָּא. מִדְּמַר רַב הוּנָא. לְעוֹלָם אֵין הָעֵדִים חוֹתְמִין מִלְּמַטָּה עַד שֶׁיִּקָּרְאוּ בוֹ מִלְּמַעֲלָן. אֲנִי פְּלוֹנִי בֶּן פְּלוֹנִי מְקוּבָּל אֲנִי עֲלֵי כָּל מַה שֶׁכָּתוּב לְמַעֲלָן. וְהָתַנֵּי. טוֹפֶס שְׁטָרוֹת כֵּן הוּא. אָמַר רִבִּי מָנִי. טוֹפֶס שְׁטָרוֹת מְקוּשָּׁרוֹת כֵּן הוּא. אָמַר רִבִּי אַבִּין. וַאֲפִילוּ תֵּימַר. הוּא פָּשׁוּט הוּא מְקוּשָּׁר. בְּפָשׁוּט מְעַכֵּב בִּמְקוּשָּׁר אֵינוֹ מְעַכֵּב. רִבִּי יוּדָה אוֹמֵר. בְּמוֹסִיף עַל הַהֶלְכָה. פָּשׁוּט בִּשְׁנַיִם מְקוּשָּׁר בִּשְׁלֹשָׁה. וְהֵן עוֹשִׂין אוֹתוֹ בִּשְׁלֹשָׁה. פָּשׁוּט מִתּוֹכוֹ מְקוּשָּׁר מֵאַחֲרָיו. וְהֵן עוֹשִׂין אוֹתוֹ מִתּוֹכוֹ וּמֵאֲחֲרָיו.

## הלכה ב

**משנה:** גֵּט פָּשׁוּט עֵדָיו שְׁנַיִם וּמְקוּשָּׁר עֵדָיו שְׁלֹשָׁה. פָּשׁוּט שֶׁכָּתַב בּוֹ עֵד אֶחָד וּמְקוּשָּׁר שֶׁכָּתוּב בּוֹ שְׁנַיִם שְׁנֵיהֶן פְּסוּלִין. כָּתוּב בּוֹ זוּזִין מְאָה דִּי הִימוֹ סְלְעִין עֶשְׂרִין אֵין לוֹ אֶלָּא עֶשְׂרִים. זוּזִין מְאָה דִּי הִימוֹ סְלְעִין תְּלָתִין אֵין לוֹ אֶלָּא מְנָה. כְּסַף זוּזִין דִּי אִינּוּן וְנִמְחַק אֵין פָּחוּת מִשְּׁנַיִם. כְּסַף סְלְעִין דִּי אִינּוּן וְנִמְחֲקוּ אֵין פָּחוּת מִשְּׁנַיִם. דַּרְכּוֹנוֹת דִּי אִינּוּן וְנִמְחַק אֵין פָּחוּת מִשְּׁנַיִם.

**הלכה:** גֵּט פָּשׁוּט עֵדָיו שְׁנַיִם כול'. תַּנֵּי. זוּזִין דִּינּוּן וְנִמְחֲקוּ. חֲמִשָּׁה. וַהֲלָה אוֹמֵר. אֵינוֹ אֶלָּא שְׁנַיִם. תַּמָּן אָמְרֵי. בֶּן עַזַּאי וְרִבִּי עֲקִיבָה. חַד אָמַר. נוֹתֵן שְׁנַיִם וְנִשְׁבַּע עַל הַשְּׁאָר. וְחַד אָמַר. כֵּיוָן שֶׁאֵילּוּ לֹא הוֹדָה לוֹ כָּל עִיקָּר לֹא הָיָה לוֹ אֶלָּא שְׁנַיִם אֵינוֹ נִשְׁבַּע אֶלָּא עַל מַה שֶּׁהוֹדָה.

## הלכה ג

**משנה:** כָּתוּב בּוֹ מִלְּמַעֲלָה מְנָה וּמִלְּמַטָּה מָאתַיִם מִלְּמַעֲלָה מָאתַיִם וּמִלְּמַטָּה מְנָה הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר הַתַּחְתּוֹן. אִם כֵּן לָמָּה כוֹתְבִין הָעֶלְיוֹן. שֶׁאִם תִּימָּחֵק אוֹת אַחַת מִן הַתַּחְתּוֹן יִלְמַד מִן הָעֶלְיוֹן.

**הלכה:** כָּתוּב בּוֹ מִלְּמַעֲלָה מְנָה כול'. תַּנֵּי. לְעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן יִלְמַד מִן הָעֶלְיוֹן בְּמְקוּשָּׁר בְּאוֹת אַחַת אוֹ בִּשְׁתֵּי אוֹתוֹת. בֵּין חָנָן לַחֲנָנִי בֵּין עָנָן לַעֲנָנִי בְּאוֹת אַחַת מְקַיְּימִין אוֹתוֹ. בִּשְׁתֵּי אוֹתוֹת אֵין מְקַיְּימִין אוֹתוֹ. רִבִּי יִצְחָק שָׁאַל. מִמַּעַל כָּתוּב חָנָן וּמִלְּמַטָּן נָנִי. מָהוּ לְלַמֵּד הַתַּחְתּוֹן מֵעֶלְיוֹן חָנָן וְעֶלְיוֹן מִתַּחְתּוֹן נָנִי.

## הלכה ד

**משנה:** כּוֹתְבִין גֵּט לְאִישׁ אַף עַל פִּי שֶׁאֵין אִשְׁתּוֹ עִמּוֹ וְהַשּׁוֹבָר לְאִשָּׁה אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בַּעֲלָהּ עִמָּהּ וּבִלְבַד שֶׁיְּהֵא מַכִּירָהּ וְהַבַּעַל נוֹתֵן אֶת הַשָּׂכָר. כּוֹתְבִין שְׁטָר לַלּוֹוֶה אַף עַל פִּי שֶׁאֵין הַמַּלְוֶה עִמּוֹ וְאֵין כּוֹתְבִין לַמַּלְוֶה עַד שֶׁיְּהֵא הַלּוֹוֶה עִמּוֹ. וְהַלּוֹוֶה נוֹתֵן אֶת הַשָּׂכָר. כּוֹתְבִין שְׁטָר לַמּוֹכֵר אַף עַל פִּי שֶׁאֵין הַלּוֹקֵחַ עִמּוֹ וְאֵין כּוֹתְבִין לַלּוֹקֵחַ עַד שֶׁיְּהֵא הַמּוֹכֵר עִמּוֹ. וְהַלּוֹקֵחַ נוֹתֵן אֶת הַשָּׂכָר. אֵין כּוֹתְבִין שְׁטָרֵי אֵירוּסִין וְנִישּׂוּאִין אֶלָּא מִדַּעַת שְׁנֵיהֶן. וְהֶחָתָן נוֹתֵן אֶת הַשָּׂכָר. אֵין כּוֹתְבִין שְׁטָרֵי אֲרִיסוּת וְקַבָּלָנוּת אֶלָּא מִדַּעַת שְׁנֵיהֶן. וְהַמְקַבֵּל נוֹתֵן אֶת הַשָּׂכָר. אֵין כּוֹתְבִין שְׁטָרֵי בֵירוּרִין וְכָל מַעֲשֶׂה בֵית דִּין אֶלָּא מִדַּעַת שְׁנֵיהֶן וּשְׁנֵיהֶן נוֹתְנִין אֶת הַשָּׂכָר. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר לִשְׁנֵיהֶן כּוֹתְבִין שְׁנַיִם לָזֶה בְעַצְמוֹ וְלָזֶה בְעַצְמוֹ.

**הלכה:** כּוֹתְבִין גֵּט לְאִישׁ כול'. אָמַר רִבִּי בָּא. צָרִיךְ שֶׁיְּהֵא מַכִּיר לִשְׁנֵיהֶן. אָמַר רִבִּי לָא. צָרִיךְ שֶׁיְּהֵא מַכִּיר לָאִישׁ בְּגִיטּוֹ וּלְאִשָּׁה בְּשׁוֹבָרָהּ. מַתְנִיתָא פְלִיגָא עַל רִבִּי בָּא. הִתְקִין רַבָּן גַּמְלִיאֵל הַזָּקֵן שֶׁיְּכָתוֹב. אִישׁ פְּלוֹנִי וְכָל שֵׁם שֶׁיֵּשׁ לוֹ. אִשָּׁה פְלוֹנִית וְכָל שֵׁם שֶׁיֵּשׁ לָהּ. מִפְּנֵי תִיקּוּן הָעוֹלָם. וַאֲפִילּוּ כְרִבִּי [ ] לֵית הִיא פְלִיגָא. בְּרַאשׁוֹנָה הָיָה מְשַׁנֶּה שְׁמוֹ וּשְׁמָהּ שֵׁם עִירוֹ וְשֵׁם עִירָהּ.

## הלכה ה

**משנה:** מִי שֶׁפָּרַע מִקְצָת חוֹבוֹ וְהִשְׁלִישׁ אֶת שְׁטָרוֹ וְאָמַר לוֹ אִם לֹא נָתַתִּי לוֹ מִכָּן וְעַד יוֹם פְּלוֹנִי תֵּן לוֹ שְׁטָרוֹ הִגִּיעַ הַזְּמַן וְלֹא נָתַן רִבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר יִתֵּן. רִבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר לֹא יִתֵּן. מִי שֶׁנִּמְחַק שְׁטָר חוֹבוֹ מַעֲמִיד עָלָיו עֵדִים וּבָא לִפְנֵי בֵית דִּין וְהֵן עוֹשִׂין לוֹ קִיּוּם אִישׁ פְּלוֹנִי בֶּן אִישׁ פְּלוֹנִי נִמְחַק שְׁטָרוֹ בְּיוֹם פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי וּפְלוֹנִי עֵידָיו.

**הלכה:** כּוֹתְבִין שְׁטָר לַלּוֹוֶה כול'. תַּנֵּי. עִיצּוּמִים. רִבִּי אַבָּהוּ גָּבֵי רִבִּי אָחָא גָּבֵי רִבִּי אִמִּי גָּבֵי. רִבִּי יוֹנָה וְרִבִּי יוֹסֵי לֹא גָּבֵי. אָמַר רִבִּי מָנָא. אַף עַל גַּב דְּלֵית רִבִּי יוֹסֵי גָּבֵי עִיצּוּמִים מוֹדֶה בָּהוּא דְּיָהֵב בְּרֵיהּ גַּו אוּמָנָתֵהּ וְעַצְמוֹן בֵּינֵיהוֹן דְּהוּא גָבֵי.

כּוֹתְבִין שְׁטָר לַמּוֹכֵר כול'. אָמַר רִבִּי עוּקְבָּה. תַּנָּה בִּכְתוּבוֹת דְּבֵי לֵוִי. הָאוֹמֵר. אַבַד שְׁטָרִי. בֵּית דִּין עוֹשִׂין לוֹ קִיּוּם. תַּנֵּי. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר. אֲפִילּוּ בִשְׁטָרֵי בֵירוּרִין בֵּית דִּין עוֹשִׂין לוֹ קִיּוּם.

## הלכה ו

**משנה:** מִי שֶׁפָּרַע מִקְצָת חוֹבוֹ רִבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר יַחֲלִיף. וְרִבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר יִכְתּוֹב שׁוֹבָר. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה נִמְצָא זֶה צָרִיךְ לִהְיוֹת שׁוֹמֵר שׁוֹבְרוֹ מִן הָעַכְבָּרִים. אָמַר לוֹ רִבִּי יוֹסֵה וְכֵן יָפֶה לוֹ וְאַל יֵרַע כּוֹחוֹ שֶׁל זֶה.

**הלכה**: מִי שֶׁפָּרַע מִקְצָת חוֹבוֹ כול'. רַב אָמַר. עוֹשִׂין לוֹ קִיּוּם בֵּית דִּין. תַּנֵּי רִבִּי חִיָּיה. אֵין עוֹשִׂין לוֹ קִיּוּם בֵּית דִּין. אָמַר רִבִּי יִרְמְיָה. אִילּוּ שָׁמַע רַב מַתְנִיָּיה לָא הֲוָה מֵימַר הָדָא מִילְּתָא.

שְׁנַיִם שֶׁהָיוּ בָעִיר אַחַת כול'. וְאֵין יְכוֹלִין לְהוֹצִיא שְׁטָר חוֹב זֶה עַל זֶה כול'. כְּגוֹן דְּמָרִין כֵּן. אֲנִי פְלוֹנִי בֵּן פְּלוֹנִי לוֹוֶה מִמְּךָ פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי עֵרֶב.

רַב אָמַר. צָרִיךְ לְהַזְכִּיר זְמַן רִאשׁוֹן בַּשֵּׁינִי. וּשְׁמוּאֵל אָמַר. אֵין צָרִיךְ לְהַזְכִּיר זְמַן רִאשׁוֹן בַּשֵּׁינִי. תַּנֵּי רִבִּי חִיָּיה. אֵין צָרִיךְ לְהַזְכִּיר זְמַן רִאשׁוֹן בַּשֵּׁינִי. רִבִּי יוֹחָנָן בָּעֵי. אִם צָרִיךְ לְהַזְכִּיר זְמַן רִאשׁוֹן בַּשֵּׁינִי. עַל הָדָא אָמַר רִבִּי יוֹסֵי. וְכֵן יָפֶה לוֹ וְאַל יֵרַע כֹּחַ זֶה.

## הלכה ז

**משנה**: שְׁנֵי אַחִין אֶחָד עָנִי וְאֶחָד עָשִׁיר וְהִנִּיחַ לָהֶן אֲבִיהֶן מָרְחָץ וּבֵית הַבַּד. עֲשָׂאָן לִשְׂכָר הַשָּׂכָר לָאֶמְצַע עֲשָׂאָן לְעַצְמוֹ הֲרֵי הֶעָשִׁיר אוֹמֵר לֶעָנִי קַח לְךָ עֲבָדִים וְיִרְחֲצוּ בַּמֶּרְחָץ. קַח לְךָ זֵיתִים וּבוֹא וַעֲשֵׂה בְּבֵית הַבַּד. שְׁנַיִם שֶׁהָיוּ בְעִיר אַחַת שֵׁם אֶחָד יוֹסֵה בֶּן שִׁמְעוֹן וְשֵׁם אֶחָד יוֹסֵה בֶּן שִׁמְעוֹן אֵינָן יְכוֹלִין לְהוֹצִיא שְׁטָר חוֹב זֶה עַל זֶה וְלֹא אַחֵר יָכוֹל לְהוֹצִיא עֲלֵיהֶן שְׁטָר חוֹב. נִמְצָא לְאֶחָד בֵּין שְׁטָרוֹתָיו שְׁטָרוֹ שֶׁל יוֹסֵה בֶּן שִׁמְעוֹן פָּרוּעַ שְׁטָרוֹת שְׁנֵיהֶן פְּרוּעִין. כֵּיצַד יַעֲשׂוּ. יִשַּׁלְּשׁוּ וְאִם הָיוּ מְשׁוּלָּשִׁין יִכְתְּבוּ סִימָן וְאִם הָיוּ בְסִימָנִין יִכְתְּבוּ כֹהֵן. הָאוֹמֵר לִבְנוֹ שְׁטָר בֵּין שְׁטָרוֹתַיי פָּרוּעַ וְאֵין יָדוּעַ אֵי זֶהוּ שְׁטָרוֹת כּוּלָּם פְּרוּעִין. נִמְצָא לְאֶחָד שֶׁם שְׁנַיִם הַגָּדוֹל פָּרוּעַ וְהַקָּטָן אֵינוֹ פָרוּעַ.

**הלכה**: הָאוֹמֵר לִבְנוֹ כול'. תַּנֵּי. לֹא דוֹמֶה אֵימַת שְׁטָר גָּדוֹל לְאֵימַת שְׁטָר קָטָן.

## הלכה ח

**משנה**: הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵירוֹ עַל יְדֵי עֵרֶב לֹא יִפְרַע מִן הָעֵרֶב. אִם אָמַר עַל מְנָת שֶׁאֶפָּרַע מִמִּי שֶׁאִרְצֶה יִפָּרַע מִן הָעֵרֶב. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אָמַר אִם יֵשׁ נְכָסִים לַלּוֹוֶה בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ לֹא יִיפָּרַע מִן הָעֵרֶב.

**הלכה**: הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵירוֹ עַל יְדֵי עֵרֶב כול'. רִבִּי אַבָּהוּ בְשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. בְּשֶׁיֵּשׁ נְכָסִים לַלּוֹוֶה. אֲבָל אֵין נְכָסִים לַלּוֹוֶה יִפָּרַע מִן הָעֵרֶב. וְאִם אָמַר. עַל מְנָת שֶׁאֶפָּרַע מִמִּי שֶׁאִרְצֶה. יִפָּרַע מִן הָעֵרֶב וַאֲפִילּוּ יֵשׁ נְכָסִים לַלּוֹוֶה.

תַּמָּן מָרִין. בְּכָל מָקוֹם הֲלָכָה כְרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל חוּץ מֵעֵרֶב וְצַיידָן וּרְאָיָיה אֲחֲרוֹנָה. אָמְרִין. וּבִלְבַד בְּמִשְׁנָתֵינוּ. רִבִּי אִמִּי בַּר קָרְחָה בְשֵׁם רַב. וְלָמָּה אָמְרוּ. בְּכָל מָקוֹם הֲלָכָה כְרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל. שֶׁהֲלָכוֹת קְצוּבוֹת הָיָה אוֹמֵר מִפִּי בֵית דִּינוֹ.

## הלכה ט

**משנה:** כְּיוֹצֵא בוֹ הָיָה רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר אַף הֶעָרֵב לְאִשָּׁה בִּכְתוּבָּתָהּ וְהָיָה בְעָלֶיהָ מְגָרְשָׁהּ יַדִּיֶרנּוּ הֲנָיֶיהָ שֶׁמָּא יַעֲשׂוּ קְיָנוֹנְיָא עַל נְכָסִים שֶׁל זֶה וְיַחֲזִיר אֶת אִשְׁתּוֹ.

**הלכה:** כְּיוֹצֵא בוֹ הָיָה רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל כול'. חָמוֹי דִּבְרַתֵּיהּ דְּרִבִּי חַגַּיי הֲוָה עָרְבָא בְּפוֹרְנָהּ דִּבְרַתֵּיהּ דְּרִבִּי חַגַּיי וַהֲוָה מְבַזְבְּזָה בְנִכְסַיָּיא. אֲתָא עוֹבְדָא קוֹמֵי רִבִּי אָחָא. אָמַר. צָרִיךְ לְהַדִּיר הֲנָיָיה. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי. אֵין צָרִיךְ לְהַדִּיר הֲנָיָיה. אָמְרִין חֲבֵרַייָה קוֹמֵי רִבִּי יוֹסֵי. וּמָה אִילּוּ דְּיַחְזוֹר וְיִסְבִּינָהּ לֵית מָרֵי חוֹבָה אֲתִי וְטָרְפָּ. אֲמַר. דְּלָא יַחְזוֹר. וְיַעַבְדִּינוֹן מְסַלְטְלִין אוֹ פָּרָאפֶּרְנוֹן וְלָא מַשְׁכַּח מָרֵי חוֹבָא מַה מִתְפַּס. וּנְפַק עוֹבְדָא כְּרִבִּי אָחָא.

## הלכה י

**משנה:** הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵירוֹ בִּשְׁטָר גּוֹבֶה מִנְּכָסִים מְשׁוּעְבָּדִים. עַל יְדֵי עֵדִים גּוֹבֶה מִנְּכָסִים בְּנֵי חוֹרִין. הוֹצִיא עָלָיו כְּתַב יָדוֹ שֶׁהוּא חַיָּיב לוֹ גּוֹבֶה מִנְּכָסִים בְּנֵי חוֹרִין. עָרַב הַיּוֹצֵא לְאַחַר חֵיתּוּם הָעֵדִים גּוֹבֶה מִנְּכָסִים בְּנֵי חוֹרִין. מַעֲשֶׂה בָא לִפְנֵי רִבִּי יִשְׁמָעֵאל וְאָמַר גּוֹבֶה מִנְּכָסִים בְּנֵי חוֹרִין. אָמַר לוֹ בֶּן נַנָּס אֵינוֹ גּוֹבֶה לֹא מִנְּכָסִים מְשׁוּעְבָּדִים וְלֹא מִנְּכָסִים בְּנֵי חוֹרִין. אָמַר לוֹ לָמָּה. אָמַר לוֹ הֲרֵי הַחוֹנֵק אֶת אֶחָד בַּשּׁוּק וְאָמַר לוֹ הַנַּח וַאֲנִי נוֹתֵן לָךְ פָּטוּר שֶׁלֹּא עַל אֱמוּנָתוֹ הִלְוָוהוּ. וְאִי זֶהוּ עָרֵב שֶׁהוּא חַיָּיב לוֹ אָמַר לוֹ הַלְוֵוהוּ וַאֲנִי נוֹתֵן לָךְ חַיָּיב שֶׁכֵּן עַל אֱמוּנָתוֹ הִלְוָוהוּ. אָמַר רִבִּי יִשְׁמָעֵאל הָרוֹצֶה שֶׁיִּתְחַכֵּם יַעֲסוֹק בְּדִינֵי מָמוֹנוֹת שֶׁאֵין לָךְ מִקְצוֹעַ בַּתּוֹרָה גָּדוֹל מֵהֶן שֶׁהֵן כְּמַעְיָן הַנּוֹבֵעַ וְכָל הָרוֹצֶה שֶׁיֵּעָסוֹק בְּדִינֵי מָמוֹנוֹת יְשַׁמֵּשׁ אֶת שִׁמְעוֹן בֶּן נַנָּס.

**הלכה:** הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵירוֹ בִּשְׁטָר כול'. רַב הוּנָא אָמַר. הַקְּדָמָה פְּסוּלָה וְהַשְׁטָר כָּשֵׁר. וְהָתַנִּינָן. פְּרוֹזְבוּל הַמּוּקְדָּם כָּשֵׁר וְהַמְאוּחָר פָּסוּל. הָדָא דַתְּ מַר. דְּרַב הוּנָה רִבִּי לָעְזָר וְרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יָקִים. הָדָא דְרַב הוּנָא רִבִּי לָעְזָר. אָמַר. אַף עַל פִּי שֶׁאֵין עָלָיו עֵדִים אֶלָּא שֶׁנִּתְנוֹ לָהּ בִּפְנֵי עֵדִים כָּשֵׁר וְגוֹבָה מִנְּכָסִים מְשׁוּעְבָּדִין. שֶׁאֵין הָעֵדִים חוֹתְמִין עַל הַגֵּט אֶלָּא מִפְּנֵי תִּיקּוּן הָעוֹלָם. וְהֵיכִי. אִם בְּאוֹתָן שֶׁהִכְחִישׁוּ עֵדוּתָן. הִכְחִישׁ עֵדוּתָן כְּמִי שֶׁאֵינָהּ וְהַשְׁטָר כָּשֵׁר. אִם בְּאוֹתָן שֶׁלֹּא הִכְחִישׁוּ עֵדוּתָן. אָמְרַת. הָא אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ. עָשׂוּ הָעֵדִים הַחֲתוּמִין בַּשְּׁטָר כְּמִי שֶׁנֶּחְקְרָה עֵדוּתָן בְּבֵית דִּין. מַאי כְדוֹן. בְּאִינּוּן דְּמָרִין כֵּן. אֲנִי פְלוֹנִי בֵּן פְּלוֹנִי לָוִיתִי מִפְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי עָרֵב.

רַב אָמַר. צָרִיךְ לְהַזְכִּיר זְמַנּוֹ שֶׁלְּרִאשׁוֹן בַּשֵּׁינִי. וּשְׁמוּאֵל אָמַר. אֵין צָרִיךְ לְהַזְכִּיר זְמַנּוֹ שֶׁלְּרִאשׁוֹן בַּשֵּׁינִי. רַב כְּרִבִּי יוֹחָנָן וּשְׁמוּאֵל כְּרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ.

אָמַר לוֹ בֶּן נַנָּס כול'. רִבִּי יָסָא בְשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן אָמַר. אַף עַל פִּי שֶׁקִּילְּסוֹ רִבִּי יִשְׁמָעֵאל אֶת בֶּן נַנָּס עַל מִדָּרְשׁוֹ קִילְּסוֹ. אֲבָל אֵינָהּ כְּבֶן נַנָּס. שִׁמְעוֹן בַּר וָוה בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן. אַף בְּחָנוּק

הֲלָכָה כְּרִבִּי [יִשְׁמָעֵאל]. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי. וְאַתְּ שְׁמַע מִינָּהּ. בַּר נַשׁ דַּהֲוָה צַיָּיד לְחַבָּרַיָּהּ בַּשׁוּקָא. אֲתָא חַד וְמַר. שָׁבְקֵיהּ וָנָא יְהַב. מִן אָהֵן גְּבַיי וּמִן אָהֵן לָא גְבַיי.